

510.

Na osnovu člana 12 st. 2 i 3 Uredbe o Vladi Crne Gore („Službeni list CG“, br. 80/08, 14/17, 28/18, 63/22 i 121/23), Vlada Crne Gore, na sjednici od 12. februara 2026. godine, donijela je

ODLUKU

O OBRAZOVANJU SAVJETA ZA USVAJANJE EVROPSKE KLASIFIKACIJE VJEŠTINA, KOMPETENCIJA, KVALIFIKACIJA I ZANIMANJA U CRNOJ GORI

Član 1

Ovom odlukom obrazuje se Savjet za usvajanje Evropske klasifikacije vještina, kompetencija, kvalifikacija i zanimanja u Crnoj Gori (u daljem tekstu: Savjet) i utvrđuju njegov sastav, zadaci i način rada.

Član 2

Izrazi koji se u ovoj odluci koriste za fizička lica u muškom rodu podrazumijevaju iste izraze u ženskom rodu.

Član 3

Savjet čine:

- 1) ministar rada, zapošljavanja i socijalnog dijaloga, predsjednik;
- 2) ministar prosvjete, nauke i inovacija, zamjenik predsjednika;
- 3) ministar javne uprave, član;
- 4) ministar socijalnog staranja, brige o porodici i demografije, član;
- 5) ministar zdravlja, član;
- 6) ministar finansija, član;
- 7) direktor Uprave za statistiku, član;
- 8) direktor Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, član;
- 9) direktor Poreske uprave, član;
- 10) direktor Centra za stručno obrazovanje, član;
- 11) direktor Ispitnog centra, član;
- 12) predstavnik Univerziteta Crne Gore, član;
- 13) predstavnik Privredne komore Crne Gore, član;
- 14) predstavnik Unije poslodavaca Crne Gore, član;
- 15) predstavnik Saveza sindikata Crne Gore, član; i
- 16) predstavnik Unije slobodnih sindikata Crne Gore, član.

Član 4

Vlada Crne Gore posebnom odlukom imenuje predsjednika, zamjenika predsjednika i članove Savjeta.

Član 5

Zadaci Savjeta su da:

- prati i koordinira aktivnostima koje sprovode organi državne uprave, organi uprave, kao i drugi nadležni organi i institucije radi usvajanja Evropske klasifikacije vještina, kompetencija, kvalifikacija i zanimanja u Crnoj Gori,
- dostavlja Vladi Crne Gore godišnji izvještaj o realizovanim aktivnostima.

Član 6

Savjet može tražiti podatke, objašnjenja i izvještaje od organa državne uprave, organa uprave i drugih nadležnih organa i institucija u vezi sa pitanjima koja se odnose na aktivnosti koje se realizuju u cilju usvajanja Evropske klasifikacije vještina, kompetencija, kvalifikacija i zanimanja.

Član 7

Savjet može, po potrebi, uključiti u rad predstavnike drugih organa državne uprave, organa uprave i drugih nadležnih organa i institucija, kao i stručna lica iz odgovarajućih oblasti, bez prava odlučivanja.

Član 8

Savjet se sastaje po potrebi, a najmanje jednom polugodišnje.

Član 9

Administrativno-stručne poslove za potrebe Savjeta vrši Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalnog dijaloga.

Član 10

Predsjednik, zamjenik predsjednika i članovi Savjeta imaju pravo na naknadu za rad za mjesec u kojima se održavaju sjednice Savjeta, u skladu sa članom 2 Odluke o kriterijumima za utvrđivanje visine naknade za rad člana radnog tijela ili drugog oblika rada („Službeni list CG“, br. 26/12, 27/13, 44/22 i 78/22).

Naknada iz stava 1 ovog člana isplaćuje se iz budžetskih sredstava organa, ustanova, odnosno organizacija na čiji predlog su predsjednik, zamjenik predsjednika i članovi Savjeta određeni.

Član 11

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 11-011/26-358

Podgorica, 12. februara 2026. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
mr **Milojko Spajić**, s.r.

511.

Na osnovu člana 123 stav 3 Zakona o uređenju prostora („Službeni list CG“, broj 19/25) Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine donijelo je

PRAVILNIK O PROGRAMU I NAČINU VREDNOVANJA STRUČNOG USAVRŠAVANJA ČLANOVA KOMORE ARHITEKATA I PLANERA CRNE GORE

Član 1

Ovim pravilnikom propisuju se program stručnog usavršavanja, način vrednovanja stručnog usavršavanja, kao i druga pitanja od značaja za stručno usavršavanje članova Komore arhitekata i planera Crne Gore.

Član 2

Izrazi koji se u ovom pravilniku koriste za fizička lica u muškom rodu podrazumijevaju iste izraze u ženskom rodu.

Član 3

Programom stručnog usavršavanja utvrđuju se:

- oblasti stručnog usavršavanja;
- oblici stručnog usavršavanja;
- način vrednovanja stručnog usavršavanja.

Član 4

Oblasti stručnog usavršavanja su:

- uređenje prostora i izgradnje objekata;
- zakonodavstvo i primjene propisa;
- menadžment i upravljanje projektima;
- digitalna i softverska tehnologija.

Član 5

Komora sačinjava izvještaj o sprovedenom stručnom usavršavanju do 31. januara tekuće godine za prethodnu godinu i dostavlja ga organu državne uprave nadležnom za poslove prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine (u daljem tekstu: Ministarstvo).

Član 6

Stručno usavršavanje vrednuje se bodovanjem u odnosu na:

- vrstu stručnog usavršavanja;
- trajanje;
- složenost i značaj teme;
- svojstvo učesnika.

Član 7

Minimalni broj bodova koje član Komore treba da ostvari u toku jedne kalendarske godine iznosi 5 bodova.

Ukupan broj bodova može biti ostvaren u okviru oblasti iz člana 4 ovog pravilnika.

Ako je lice upisano u registar u toku godine, broj bodova se utvrđuje srazmjerno periodu do kraja kalendarske godine.

Član 8

Vrednovanje stručnog usavršavanja vrši se na sljedeći način:

1) obuke i kursevi:

a) u trajanju do 180 minuta:

- predavač 2 boda;

- učesnik 1 bod;

b) u trajanju do 360 minuta:

- predavač 3 boda;

- učesnik 2 boda;

c) u trajanju do 720 minuta:

- predavač 4 boda;

- učesnik 3 boda;

d) u trajanju više od 720 minuta:

- predavač 5 boda;

- učesnik 4 boda;

2) seminari, stručna predavanja, radionice i okrugli stolovi:

a) u trajanju do 180 minuta:

- predavač 2 boda;

- učesnik 1 bod;

b) u trajanju više od 180 minuta:

- predavač 3 boda;

- učesnik 2 boda;

3) stručni skupovi (konferencije, kongresi, dani, simpozijumi):

a) u trajanju od jednog dana:

- predavač 3 boda;

- učesnik 2 boda;

b) u trajanju od dva dana:

- predavač 3 boda;

- učesnik 4 boda;

c) u trajanju od tri i više dana:

- predavač 3 boda;

- učesnik 6 bodova;

4) prezentacije iz oblasti materijala ili tehnologija:

- predavač 1 bod;

- učesnik 1 bod;

5) posjete objektima i gradilištima:

- predavač ili demonstrator 1 bod;

- učesnik 1 bod;

6) posjete sajmovima:

a) u trajanju od jednog dana:

- učesnik 1 bod;

b) u trajanju od dva dana:

- učesnik 2 boda;

c) u trajanju od tri i više dana:

- učesnik 3 boda;

7) rad stručnih komisija (rad na pripremi zakona, tehničkih propisa ili aktivno učestvovanje u radu državnih ili međunarodnih stručnih tijela):

- do četiri mjeseca 2 boda;

- od četiri do osam mjeseci 3 boda;

- od osam do 12 mjeseci 4 boda.

8) magistarski rad, doktorska disertacija:

- odbrana magistarskog rada - autor (za godinu u kojoj je rad odbranjen) 3 boda;
- odbrana doktorske disertacije - autor (za godinu u kojoj je disertacija odbranjena) 5 bodova;

9) knjige i monografije:

a) objava knjige ili monografije:

- autor 5 boda;
- koautor 3 boda;

b) objava poglavlja u knjizi ili monografiji:

- autor 3 boda;
- koautor 2 boda;

c) objava rada u monografiji ili knjizi:

- autor 2 boda;
- koautor 1 bod;

10) stručni i naučni časopisi:

a) objava rada stručnom časopisu:

- autor 2 boda;
- koautor 1 bod;

b) objava rada naučnom časopisu:

- autor 3 boda;
- koautor 2 boda;

11) patenti (registracija novog tehničkog rješenja ili patenta):

- autor 5 boda;
- koautor 3 boda;

12) arhitektonski konkursi, nagrade i izložbe:

a) učešće u organizaciji odnosno žiriranju konkursa, nagrada ili izložbi:

- organizacija ili žiri 1 bod;

b) učešće na arhitektonskom konkursu:

- autor 2 boda;
- koautor/saradnik 1 bod;

c) učešće i nagrada na nacionalnom konkursu:

- autor 3 boda;
- koautor/saradnik 2 bod;

d) učešće i nagrada na međunarodnom konkursu:

- autor 4 boda;
- koautor/saradnik 3 bod;

e) učešće na izložbi:

- autor 1 bod;
- koautor/saradnik 1 bod;

f) nagrada na nacionalnom nivou:

- autor 3 boda;
- koautor/saradnik 2 bod;

g) nagrada na međunarodnom nivou:

- autor 4 boda;
- koautor/saradnik 3 boda;

Član 9

Komora može da prizna stručno usavršavanje organizovano od strane drugih kvalifikovanih organizatora, na osnovu podnijetog zahtjeva i odgovarajućih dokaza.

Kvalifikovani organizatori iz stava 1 ovog člana su: univerziteti, fakulteti, naučni instituti i strukovna udruženja.

Radi priznavanja jednog od oblika stručnog usavršavanja u organizaciji drugih organizatora stručnog usavršavanja, prije pohađanja obuke član Komore podnosi zahtjev Komori.

Za priznavanje stručnog usavršavanja iz stava 1 ovog člana član Komore dostavlja dokaz o prisustvu ili obavljenom stručnom usavršavanju.

Član 10

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 01-332/26-2180/3

Podgorica, 25. februara 2026. godine

Ministar,
Slaven Radunović, s.r.

512.

Na osnovu člana 19 stav 5 Zakona o radnom vremenu i pauzama u toku radnog vremena mobilnih radnika i uređajima za evidentiranje u drumskom prevozu* ("Službeni list CG", broj 2/26), Ministarstvo saobraćaja donijelo je

**PRAVILNIK
O SADRŽAJU, NAČINU VOĐENJA I OBRASCU EVIDENCIJE O RADNOM
VREMENU LICA KOJA OBAVLJAJU MOBILNU DJELATNOST U DRUMSKOM
PREVOZU**

Član 1

Ovim pravilnikom propisuje se sadržaj, način vođenja i obrazac evidencije podataka o radnom vremenu lica koja obavljaju mobilnu djelatnost u drumskom prevozu.

Član 2

Evidencija radnog vremena lica koja obavljaju mobilnu djelatnost u drumskom prevozu vodi se u pisanoj ili elektronskoj formi.

Evidencija iz stava 1 ovog člana vodi se posebno za svako lice koje obavlja djelatnost.

Evidencija iz stava 1 ovog člana vodi se na Obrascu 1 koji čini sastavni dio ovog pravilnika.

Član 3

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika prestaju da važi Pravilnik o obrascu i načinu vođenja evidencije o radnom vremenu lica koja obavljaju mobilnu djelatnost u drumskom prevozu ("Službeni list CG", broj 17/12).

Član 4

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 03/2-341/26-1219/1

Podgorica, 25. februara 2026. godine

Rukovodilac radom Ministarstva saobraćaja,
Filip Radulović

**EVIDENCIJA RADNOG VREMENA LICA KOJA OBAVLJAJU MOBILNU
DJELATNOST**

Naziv prevoznika _____

Evidencija radnog vremena lica koje obavlja mobilnu djelatnost za period

Od _____ do _____ godina: _____ nedjelja: _____

Ime i prezime lica koje obavlja mobilnu djelatnost:

_____ JMBG: _____

Datum	Dnevno radno vrijeme	Noćni rad	Ukupno radno vrijeme (1+2)	Višak (iznad 48 sati)	Napomena
	1.	2.	3.	4.	5.
Ukupno nedjeljno radno vrijeme					

513.

Na osnovu člana 30 stav 18 i člana 38 stav 12 Zakona o klimatskim promjenama ("Službeni list CG", broj 149/25), Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera donijelo je

PRAVILNIK
O PODACIMA I METODOLOGIJI ZA PRAĆENJE EMISIJA GASOVA SA EFEKTOM STAKLENE BAŠTE IZ BRODOVA

Član 1

Ovim pravilnikom propisuje se metodologija za praćenje emisija gasova sa efektom staklene baste iz brodova i praćenje drugih relevantnih podataka, sadržaj i način pripreme plana praćenja emisijama gasova sa efektom staklene bašte iz brodova kao i način upravljanja i kontrole podataka.

Član 2

Izrazi upotrijebljeni u ovom pravilniku imaju sljedeća značenja:

- 1) **brod na vezu** je brod koji je sigurno privezan ili usidren u luci dok obavlja utovar, istovar ili boravak u luci (hotelling), uključujući i vrijeme provedeno kada ne obavlja operacije s teretom;
- 2) **bruto tonaža** je tonaža izračunata u skladu sa propisima o baždarenju brodova;
- 3) **klasa leda** je oznaka koju brodu dodjeljuju nadležni organi države zastave koju vije ili organizacija koju ta država priznaje, a kojom se potvrđuje da je brod projektovan za plovidbu u uslovima morskog leda;
- 4) **kontejnerski brod** je brod koji je dizajniran isključivo za prevoz kontejnera u teretnom prostoru ili na palubi;
- 5) **konzervativna procjena** je procjena pri kojoj se primjenjuju određene pretpostavke kako bi se obezbijedilo da ne dođe do potcjenjivanja ili precjenjivanja pređenih udaljenosti i prevezenog tereta;
- 6) **nesigurnost** je parametar povezan sa rezultatom utvrđivanja količine, koji označava raspršenost vrijednosti koje bi se opravdano mogle pripisati mjerenoj količini, uključujući efekte sistemskih ili nasumičnih faktora, koji je izražen u procentima i koji opisuje interval pouzdanosti oko srednje vrijednosti koji obuhvata 95% izvedenih vrijednosti uzimajući u obzir moguću asimetriju u raspodjeli vrijednosti;
- 7) **period izvještavanja** je period između 1. januara i 31. decembra u godini izvještavanja, pri čemu se putovanja koja počinju i završavaju u dvije različite godine obračunavaju srazmjerno prema godinama u kojima su izvršena;
- 8) **podaci objedinjeni na nivou brodarskog društva** su zbir emisija gasova s efektom staklene bašte iz aktivnosti pomorskog saobraćaja svih brodova tog društva o kojima ono izvještava u datom periodu izvještavanja, pri čemu se objedinjenim emisijama gasova s efektom staklene bašte smatraju podaci objedinjeni za svaki gas pojedinačno;
- 9) **ro-ro brod** je brod koji je opremljen za ukrcavanje, iskrcavanje i prevoz tereta na točkovima (npr. vozila) ili koji ima prostore za kotrljajući teret.

Član 3

Za praćenje emisija gasova s efektom staklene bašte za svaki od brodova brodarskog društva koristi se metodologija zasnovana na metodama utvrđenim u Prilogu 1.

Metode praćenja emisija gasova s efektom staklene bašte mogu biti zasnovane na izračunavanju ili mjerenju, pri čemu se može koristiti bilo koja kombinacija metoda kojom se unapređuje ukupna tačnost podataka.

Član 4

Drugi relevantni podaci koji se prate pored emisija gasova sa efektom staklene bašte utvrđeni su u Prilogu 2.

Član 5

Plan praćenja emisije gasova s efektom staklene bašte (u daljem tekstu: plan praćenja) sastoji se od kompletne transparentne dokumentacije o metodologiji praćenja za određeni brod i sadrži:

- 1) identifikaciju i vrstu broda, uključujući naziv, identifikacioni broj izdat od Međunarodne pomorske organizacije (u daljem tekstu: IMO), luku upisa ili matičnu luku, kao i ime vlasnika broda;
- 2) naziv brodarskog društva, adresu, telefon i elektronske kontakt podatke osobe za kontakt, kao i jedinstveni IMO identifikacioni broj brodarskog društva i registrovanog vlasnika;
- 3) opis sljedećih izvora emisija gasova sa efektom staklene bašte na brodu: glavni motori, pomoćni motori, gasne turbine, kotlovi i generatori inertnog gasa, kao i vrste goriva koje se koriste;
- 4) opis procedura, sistema i odgovornosti koji se koriste za ažuriranje liste izvora emisija gasova sa efektom staklene bašte tokom izvještajnog perioda;
- 5) opis procedura koje se koriste za praćenje potpunosti liste putovanja;
- 6) opis procedura za praćenje potrošnje goriva broda, uključujući:
 - a) izabranu metodu iz Priloga 1 za izračunavanje potrošnje goriva svakog izvora emisija gasova sa efektom staklene bašte, uključujući opis mjerne opreme koja se koristi;
 - b) postupak za mjerenje količina dopunjenog goriva i goriva u tankovima, opis mjerne opreme koja se koristi i postupak za evidentiranje, preuzimanje, prenos i čuvanje informacija u vezi sa mjerenjima;
 - c) izabranu metodu za utvrđivanje gustine goriva, gdje je primjenjivo;
 - d) postupak kojim se obezbjeđuje da ukupna nesigurnost mjerenja goriva bude u skladu sa zahtjevima ovog pravilnika, uz upućivanje na posebne propise, odredbe ugovora sa dobavljačima ili standarde koje primjenjuje dobavljač;
- 7) pojedinačne faktore emisije koji se koriste za svaku vrstu goriva ili, u slučaju alternativnih goriva, metodologije za utvrđivanje faktora emisije, uključujući metodologiju uzorkovanja, metode analize i opis angažovanih laboratorija sa navođenjem akreditacije tih laboratorija po standardu MEST EN ISO 17025, ako postoje;
- 8) opis postupaka koji se koriste za utvrđivanje podataka o aktivnosti po putovanju, uključujući:
 - a) postupke, odgovornosti i izvore podataka za utvrđivanje i evidentiranje pređene udaljenosti;
 - b) postupke, odgovornosti, formule i izvore podataka za utvrđivanje i evidentiranje prevezenog tereta i broja putnika, prema potrebi;
 - c) postupke, odgovornosti, formule i izvore podataka za utvrđivanje i evidentiranje vremena provedenog na moru između luke isplovljenja i luke odredišta.
 - d) opis metode koja će se koristiti za utvrđivanje alternativnih podataka radi nadoknade nedostajućih podataka;
 - e) evidenciju svih izvršenih izmjena.

Plan praćenja može sadržati i podatke o klasi leda i/ili postupke, odgovornosti, formule i izvore podataka za utvrđivanje i evidentiranje pređene udaljenosti i vremena provedenog na moru tokom plovidbe kroz led.

Plan praćenja se sačinjava na Obrascu 1.

Član 6

Tačnost i uporedivost praćenja gasova s efektom staklene bašte tokom vremena postiže se sprovođenjem mjera upravljanja podacima i kontrole podataka iz Priloga 3, kao i:

- korišćenjem uvijek iste metodologije praćenja i skupova podataka;
- obezbjeđivanjem da pri utvrđivanju emisija ne dolazi do sistemskih i svjesno učinjenih grešaka;
- identifikacijom izvora nepouzdanosti i njihovim svođenjem na najmanju moguću mjeru; i
- omogućavanjem razumnog uvjerenja o integritetu podataka o emisijama gasova sa efektom staklene bašte koji se prate i o kojima se izvještava.

Član 7

Prilozi 1, 2 i 3 i Obrazac 1 čine sastavni dio ovog pravilnika.

Član 8

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 06113-322/26-428/1

Podgorica, 25. februara 2026. godine

Ministar,
Damjan Čulafić, s.r.

DIO A: Metode praćenja gasova s efektom staklene bašte

U okviru pristupa izračunavanja (metode A, B i C), emisije se izračunavaju korišćenjem formula utvrđenih u Dijelu B. U tu svrhu, stvarna potrošnja goriva za svako putovanje utvrđuje se korišćenjem bilo koje od metoda A, B ili C opisanih u daljem tekstu i koristi se za potrebe izračunavanja. Izvori nepouzdanosti uzimaju se u obzir prilikom izbora bilo koje od metoda A, B ili C. Kontrolne aktivnosti obuhvataju unakrsne provjere između količine goriva prilikom snabdijevanja kako je navedeno u otpremnici goriva (Bunker Delivery Note – BDN) i količine goriva prilikom snabdijevanja koja je naznačena mjerenjima na brodu i preduzimanje korektivnih mjera ukoliko se uoče značajna odstupanja.

U okviru pristupa mjerenja (metoda D), koriste se direktna mjerenja emisija gasova sa efektom staklene bašte.

1. Metod A: Otpremnice goriva (BDN) i periodični popisi zaliha u rezervoarima

Ovaj metod se zasniva na količini i vrsti goriva kako je navedeno u BDN, u kombinaciji sa periodičnim popisima zaliha goriva u rezervoarima na osnovu očitavanja rezervoara. Gorivo na početku perioda, uvećano za isporučene količine, umanjeno za gorivo raspoloživo na kraju perioda i gorivo koje je izbačeno iz rezervoara između početka i kraja perioda, zajedno čini količinu goriva potrošenu tokom tog perioda.

Period označava vrijeme između dva pristajanja u luku ili vrijeme provedeno u luci. Za gorivo korišćeno tokom perioda, potrebno je navesti vrstu goriva sa sadržajem sumpora.

Ovaj metod se ne koristi kada otpremnice nijesu dostupne na brodu, naročito kada se teret koristi kao gorivo, na primjer tečni prirodni gas (LNG).

U skladu sa važećim propisima MARPOL Aneks VI, BDN je obavezan dokument, mora se čuvati na brodu tri godine nakon isporuke broskog goriva i mora biti lako dostupan.

Periodični popis zaliha goriva u rezervoarima na brodu zasniva se na očitavanjima rezervoara. Za određivanje zapremine u trenutku očitavanja koriste se tabele rezervoara koje se odnose na svaki pojedinačni rezervoar goriva. Nesigurnost povezana sa BDN-om navodi se u planu praćenja. Očitavanja rezervoara goriva sprovode se odgovarajućim metodama, kao što su automatizovani sistemi, sondiranja i mjerne trake koje se uranjaju u rezervoar. Metod sondiranja i pripadajuća nesigurnost navode se u planu praćenja.

Kada se količina prezetog goriva ili količina goriva preostalog u rezervoarima određuje u jedinicama zapremine, izraženim u kubnim metrima, ta količina se pretvara iz zapremine u masu korišćenjem stvarnih vrijednosti gustine. Stvarna gustina utvrđuje se primjenom jedne od sljedećih opcija:

- mjernih sistema na brodu;
- gustine izmjerene od strane dobavljača goriva prilikom preuzimanja goriva i evidentirane na računu za gorivo ili u BDN-u;
- gustine izmjerene u ispitnoj analizi sprovedenoj u akreditovanoj laboratoriji za ispitivanje goriva.

Stvarna gustina izražava se u kg po kubnom metru i utvrđuje se za odgovarajuću temperaturu u odnosu na konkretno mjerenje. U slučajevima kada stvarne vrijednosti gustine nijesu dostupne, primjenjuje se standardni faktor gustine za odgovarajuću vrstu goriva, što je predmet ocjene verifikatora.

2. Metod B: Praćenje stanja brodskih rezervoara goriva

Ovaj metod se zasniva na očitavanjima rezervoara goriva za sve rezervoare goriva na brodu. Očitavanja rezervoara vrše se svakodnevno dok je brod na moru, kao i svaki put kada brod vrši punjenje i pražnjenje rezervoara za pogonsko gorivo.

Kumulativne promjene nivoa goriva u rezervoarima između dva očitavanja predstavljaju količinu goriva potrošenu tokom perioda. Period označava vrijeme između dva pristajanja u luku ili vrijeme provedeno u luci. Za gorivo korišćeno tokom perioda, potrebno je navesti vrstu goriva sa sadržajem sumpora.

Očitavanja rezervoara goriva sprovode se odgovarajućim metodama, kao što su automatizovani sistemi, sondiranja i mjerne trake koje se uranjaju u rezervoar. Metod sondiranja rezervoara i pripadajuća nesigurnost navode se u planu praćenja.

Kada se količina prezetog goriva ili količina goriva preostalog u rezervoarima određuje u jedinicama zapremine, izraženim u kubnim metrima, ta količina se pretvara iz zapremine u masu korišćenjem stvarnih vrijednosti gustine. Stvarna gustina utvrđuje se primjenom jedne od sljedećih opcija:

- mjernih sistema na brodu;
- gustine izmjerene od strane dobavljača goriva prilikom preuzimanja goriva i evidentirane na računu za gorivo ili u BDN-u;
- gustine izmjerene u ispitnoj analizi sprovedenoj u akreditovanoj laboratoriji za ispitivanje goriva.

Stvarna gustina izražava se u kg po kubnom metru i utvrđuje se za odgovarajuću temperaturu u odnosu na konkretno mjerenje. U slučajevima kada stvarne vrijednosti gustine nijesu dostupne, primjenjuje se standardni faktor gustine za odgovarajuću vrstu goriva, što je predmet ocjene verifikatora.

3. Metod C: Mjerači protoka za procese sagorijevanja u kojima se mogu primijeniti

Ovaj metod se zasniva na mjerenju protoka goriva na brodu. Podaci sa svih mjerača protoka povezanih sa relevantnim izvorima emisija gasova sa efektom staklene bašte kombinuju se radi utvrđivanja ukupne potrošnje goriva za određeni period.

Period označava vrijeme između dva pristajanja u luku ili vrijeme provedeno u luci. Za gorivo korišćeno tokom perioda potrebno je pratiti vrstu goriva i sadržaj sumpora.

Metode kalibracije koje se primjenjuju, kao i nesigurnost povezana sa korišćenim mjerača protoka, navode se u planu monitoringa.

Kada se količina preuzetog goriva ili količina goriva preostalog u rezervoarima određuje u jedinicama zapremine, izraženim u kubnim metrima, ta količina se pretvara iz zapremine u masu korišćenjem stvarnih vrijednosti gustine. Stvarna gustina utvrđuje se primjenom jedne od sljedećih opcija:

- mjernih sistema na brodu;
- gustine izmjerene od strane dobavljača goriva prilikom preuzimanja goriva i evidentirane na računu za gorivo ili u BDN-u;
- gustine izmjerene u ispitnoj analizi sprovedenoj u akreditovanoj laboratoriji za ispitivanje goriva.

Stvarna gustina izražava se u kg po kubnom metru i utvrđuje se za odgovarajuću temperaturu u odnosu na konkretno mjerenje. U slučajevima kada stvarne vrijednosti gustine nijesu dostupne, primjenjuje se standardni faktor gustine za odgovarajuću vrstu goriva, što je predmet ocjene verifikatora.

4. Metod D: Direktno mjerenje emisija gasova sa efektom staklene bašte

Direktna mjerenja emisija gasova sa efektom staklene bašte mogu se koristiti za putovanja i za emisije gasova sa efektom staklene bašte koje nastaju u lukama. Za brodove za koje se izvještavanje o CO₂ zasniva na ovom metodu, primijenjenom na sve izvore emisija na brodu, potrošnja goriva izračunava se korišćenjem izmjerenih emisija CO₂ i odgovarajućih faktora emisije za relevantna goriva i izvore emisija.

Ovaj metod se zasniva na utvrđivanju tokova emisija gasova sa efektom staklene bašte u izduvnim gasnim kanalima (dimnjacima) množenjem koncentracija gasova sa efektom staklene bašte u izduvnim gasovima sa protokom izduvnih gasova.

Primjena ovog metoda za utvrđivanje emisija određenog gasa sa efektom staklene bašte može se kombinovati sa bilo kojim drugim metodom opisanim u ovom prilogu za bilo koji drugi gas sa efektom staklene bašte.

Metode kalibracije koje se primjenjuju, kao i nesigurnost povezana sa korišćenim uređajima, navode se u planu praćenja.

DIO B. PRORAČUN EMISIJA GASOVA S EFEKTOM STAKLENE BAŠTE (na osnovu putovanja)

Za proračun emisija gasova s efektom staklene bašte primjenjuje se sljedeća jednačina:

$$GHG_{MRV} = CO_{2MRV} + CH_{4MRV} \times GWP_{CH_4} + N_2O_{MRV} \times GWP_{N_2O}$$

Emisije ugljen-dioksida izračunavaju se zbrajanjem emisija CO₂ iz svih korišćenih goriva primjenom sljedeće jednačine:

$$CO_{2MRV} = \sum_i (M_i - M_{i,NC}) \times EF_{CO_2, i}$$

Emisije metana izračunavaju se zbrajanjem emisija CH₄ koje su rezultat izgaranja svih korišćenih goriva zajedno sa isteklim emisijama, primjenom sljedeće jednačine:

$$\text{CH}_{4\text{MRV}} = \left[\sum_i (M_i - M_{i,\text{NC}}) \times \text{EF}_{\text{CH}_4,i} \right] + \text{CH}_{4\text{S}}$$

Emisije N₂O izračunavaju se zbrajanem emisija iz svih korišćenih goriva primjenom sljedeće jednačine:

$$\text{N}_2\text{O}_{\text{MRV}} = \sum_i (M_i - M_{i,\text{NC}}) \times \text{EF}_{\text{N}_2\text{O},i}$$

Potrošnja goriva se izračunava posebno za emisije iz putovanja između luka u Crnoj Gori, putovanja koja počinju isplavljanjem iz luke u Crnoj Gori, putovanja čije je odredište luka u Crnoj Gori i za emisije koje su nastale na vezu u lukama Crne Gore.

Tabela 1

Izraz	Značenje
GHG _{MRV}	Gasovi s efektom staklene bašte o kojima se izvještava u skladu s ovim pravilnikom izraženi u tonama ekvivalentnog CO ₂ , gdje je "ekvivalent CO ₂ " metrička mjera koja se koristi za izračunavanje emisija CO ₂ , CH ₄ i N ₂ O na osnovu njihovog globalnog potencijala zagrijavanja, konvertovanjem količina CH ₄ i N ₂ O u ekvivalentne količine ugljendioksida sa istim potencijalom globalnog zagrijavanja.
CO ₂ _{MRV}	Ukupna agregirana količina emitovanog CO ₂ .
CH ₄ _{MRV}	Ukupna agregirana količina emitovanog CH ₄ .
N ₂ O _{MRV}	Ukupna agregirana količina emitovanog N ₂ O.
GWP _{CH₄}	Globalni potencijal zagrijavanja za CH ₄ tokom 100 godina (28) *.
GWP _{N₂O}	Globalni potencijal zagrijavanja za N ₂ O tokom 100 godina (265) *.
i	Indeks koji odgovara gorivima koja su korišćena na brodu u periodu izvještavanja.
j	Indeks koji odgovara izvorima emisija na brodu (glavni motor, pomoćni motori, gasne turbine, kotlovi, generatori inertnog gasa).
M _i	Potrošnja goriva, izražena kao ukupna masa određenog korišćenog goriva i (ukpno za sve izvore emisija).
M _{i, j}	Potrošnja goriva, izražena kao masa određenog goriva i korišćenog u izvoru emisija j.

C_j	Emisioni faktor za isteklo gorivo (koeficijent isticanja) izražen kao procenat mase goriva i iz operativnih aktivnosti broda (TtW) po izvoru emisije. C_j obuhvata fugitivne emisije i emisije iz isteklog goriva, koje potiču od količine goriva koja nije stigla do komore za sagorijevanje izvora emisija ili nije utrošena u izvoru jer nije sagorijela, iscurila je ili je ispuštena iz sistema.
$M_{i,NC}$	Ukupna masa nesagorenog goriva i koje je ispušteno u atmosferu. $M_{i,NC} = \sum_i \sum_j M_{i,j} \times C_j / 100$
CH_{4S}	Količina nesagorenog CH_4 emitovanog u atmosferu, koja se izračunava na osnovu sljedeće jednačine: $CH_{4S} = M_{i,NC}$
$EF_{CO_2,i}$	Standardni emisioni faktor iz Tabele 2 za CO_2 po gorivu za emisije iz operativnih aktivnosti broda (TtW)
$EF_{CH_4,i}$	Standardni emisioni faktor iz Tabele 2 za CH_4 po gorivu za emisije iz operativnih aktivnosti broda (TtW)
$EF_{N_2O,i}$	Standardni emisioni faktor iz Tabele 2 za N_2O po gorivu za emisije iz operativnih aktivnosti broda (TtW)
(*) Delegirana regulativa Komisije (EU) 2020/1044 od 8. maja 2020. godine, o dopuni Regulative (EU) 2018/1999 Evropskog parlamenta i Savjeta u pogledu vrijednosti potencijala globalnog zagrijavanja i smjernica za inventare, sistema nventara Unije i o stavljanju van snage Delegirane uredbe Komisije (EU) br. 666/2014.	

Standardni emisioni faktori

Standardne vrijednosti emisionih faktora za goriva i izvore emisija koji se koriste na brodovima date u Tabeli 2 primjenjuju se za proračune propisane ovim pravilnikom.

Tabela 2

1	2	3	4	5	6
Klasa goriva	Vrsta goriva	EF_{CO_2} $\left[\frac{gCO_2}{gFuel} \right]$	EF_{CH_4} $\left[\frac{gCH_4}{gFuel} \right]$	EF_{N_2O} $\left[\frac{gN_2O}{gFuel} \right]$	C_j Izraženo kao % mase goriva korišćenog u izvoru emisija
Fosilno	Teško lož ulje (HFO) ISO 8217 kategorije RME do RMK	3,114	0,00005	0,00018	—

	Lako lož ulje LFO ISO 8217 kategorije RMA do RMD	3,151	0,00005	0,00018	—
	Brodsko dizel gorivo (MDO) Brodsko gasno ulje (MGO) ISO 8217 kategorije DMX do DMB	3,206	0,00005	0,00018	—
	Tečni prirodni gas (LNG)	2,750	0	0,00011	3,1 za LNG Otto motor (dvojno gorivo, srednja brzina)
					1,7 za LNG Otto motor (dvojno gorivo, niska brzina)
					0,2 za LNG Dizel motor (dvojno gorivo, niska brzina)
					2,6 za gasni motor sa siromašnom gorivom smjesom s paljenjem pomoću svjećica (LBSI)
	Tečni naftni gas LPG (Butan)	3,03	TBM	TBM	N/A
	Tečni naftni gas LPG (Propan)	3,00	TBM	TBM	N/A
	Vodonik H ₂ (fosilnog porijekla)	0	0	— za gorive ćelije TBM za motore sa unutrašnjim sagorijevanjem (ICE)	—
	Amonijak NH ₃ (fosilnog porijekla)	0	N/A	TBM	N/A
	Metanol (fosilnog porijekla)	1,375	TBM	TBM	—
Biogoriva	Etanol	1,913	TBM	TBM	—
	Bio-dizel	2,834	TBM	TBM	—
	Hidrogenizovano biljno ulje (HVO)	3,115	0,00005	0,00018	—

	Tečni bio-metan kao transportno gorivo (Bio-LNG)	2,750	0	0,00011	3,1 za LNG Otto motor (dvojno gorivo, srednja brzina)
					1,7 za LNG Otto motor (dvojno gorivo, niska brzina)
					0,2 za LNG Dizel motor (dvojno gorivo, niska brzina)
					2,6 za gasni motor sa siromašnom gorivom smjesom s paljenjem pomoću svjećica (LBSI)
	Bio-metanol	1,375	TBM	TBM	—
Drugo	3,115	0,00005	0,00018	—	
Bio-H ₂	0	0	0 za gorive ćelije	—	
			TBM for ICE	—	
Obnovljiva goriva nebiološkog porijekla (RFNBO) – e-Fuels	e-dizel	3,206	0,00005	0,00018	—
	e-metanol	1,375	TBM	TBM	—
	e-LNG	2,750	0	0,00011	3,1 za LNG Otto motor (dvojno gorivo, srednja brzina)
					1,7 za LNG Otto motor (dvojno gorivo, niska brzina)
					0,2 za LNG Dizel motor (dvojno gorivo, niska brzina)
					2,6 za gasni motor sa siromašnom gorivom smjesom s paljenjem pomoću svjećica (LBSI)
	e-H ₂	0	0	0 za gorive ćelije	—
				TBM za motor sa unutrašnjim sagorijevanjem	
e-NH ₃	0	N/A	TBM	N/A	
e-LPG	N/A	N/A	N/A	N/A	
e-DME (dimetil eter)	N/A	N/A	N/A	—	

U koloni 1 navedene su klase goriva; U koloni 2 navedene su vrste goriva za svaku klasu; Kolona 3 sadrži emisione faktore EF za ugljendioksid izražene u $\text{gCO}_2/\text{gfuel}$; Kolona 4 sadrži emisione faktore EF za metan izražene u $\text{gCH}_4/\text{gfuel}$; Kolona 5 sadrži emisione faktore EF za azot-suboksid izražene u $\text{gN}_2\text{O}/\text{gfuel}$. U koloni 6 se utvrđuje dio isteklih emisija (C_j) mjeran kao procenat mase goriva korišćene u određenom izvoru emisija. Za goriva kao što su LNG za koja postoje istekle i fugitivne emisije one se izražavaju kao procenat mase korišćenog goriva. Vrijednost C_j je proračunata na 50 % opterećenja motora.

U Tabeli 2 "TBM" znači "potrebno izmjeriti" (to be measured); N/A znači "nije dostupno" (not available); "—" crtica znači "nije primjenljivo".

Kada je navedeno "TBM" ili "N/A" koristi se najveća standardna vrijednost za tu klasu goriva iz iste kolone. Kada za određenu klasu goriva svi podaci u istoj koloni imaju oznaku "TBM" ili "N/A" koristi se standardna vrijednost za najnepovoljnije fosilno gorivo. Ovo pravilo se ne primjenjuje na kolonu 6 gdje se oznake "TBM" ili "N/A" odnose na nedostupne vrijednosti za izvore emisija.

Ako ne postoji standardna vrijednost za parametar C_j , koristi se sertifikovana vrijednost. Za goriva koja nijesu fosilnog porijekla emisioni faktori utvrđuju se u skladu sa posebnim propisom.

Kada se koristi miješano gorivo, svako gorivo se razmatra posebno.

EMISIJE GASOVA S EFEKTOM STAKLENE BAŠTE IZ ODOBALNIH BRODOVA (OFFSHORE)

Emisije gasova s efektom staklene bašte iz brodova za rad na otvorenom moru obuhvataju emisije ispuštene tokom putovanja od posljednje luke pristajanja u Crnoj Gori i od luke pristajanja u Crnoj Gori do sljedeće luke pristajanja, kao i između luka u Crnoj Gori iz brodova navedenih u ovom odjeljku, izuzev ledolomaca, dizajniranih ili sertifikovanih da obavljaju aktivnosti na otvorenom moru ili na instalacijama koje se nalaze na otvorenom moru.

- plovila za tegljenje, sidrenje i snabdijevanje (AHTS);
- brodovi za snabdijevanje;
- brodovi za prevoz posade/snabdijevanje;
- nosači cijevi;
- brodovi za snabdijevanje platformi;
- brodovi za bušenje;
- plutajući objekti za proizvodnju, skladištenje i istovar nafte (FPSO);
- brodovi za preradu gasa;
- plutajući objekti za skladištenje i istovar (FSO) gasa;
- plutajući objekti za skladištenje i istovar (FSO) nafte;
- brodovi za smještaj;
- brodovi za ronilačke radove;
- plovila za offshore izgradnju;
- plovila za podršku offshore izgradnji OSV;
- brodovi za zakopavanje cijevi;
- brodovi za polaganje cijevi;
- brodovi za polaganje cijevi sa dizalicom;
- brodovi za testiranje proizvodnog kapaciteta;
- sigurnosni brodovi u stanju pripravnosti;
- brodovi rovokopači;

- brodovi za stimulaciju bušotina (WSV);
- brodovi za polaganje kablova;
- brodovi za popravku kablova;
- rudarski brodovi;
- brodovi za montažu vjetroturbina;
- brodovi za puštanje u pogon, servisiranje i upravljanje (CSOV);
- brodovi za servisiranje i upravljanje (SOV);
- plovila za rad/popravke;
- istraživački brodovi;
- plovni bageri;
- plovni bager sa lijevkom.

PRAĆENJE OSTALIH RELEVANTNIH PODATAKA

DIO A: Praćenje emisija gasova s efektom staklene bašte na osnovu pojedinačnog putovanja

Praćenje emisija gasova s efektom staklene bašte na osnovu pojedinačnog putovanja vrši se na osnovu ocijenjenog plana praćenja za sva putovanja u luku pristajanja ili iz luke pristajanja u Crnoj Gori, kao i između luka pristajanja u Crnoj Gori i obuhvata sljedeće parametre:

(a) luku isplovljavanja i luku odredišta, uključujući datum i sat isplovljavanja i uplovljavanja u luku odredišta;

Datum i čas isplovljavanja sa veza i pristajanja na veze određuju se prema srednjem vremenu po Griniču (GMT/UTC).

(b) ukupnu količinu i emisioni faktor za svaku vrstu utrošenog goriva;**(c) emisije gasova s efektom staklene bašte;****(d) pređenu udaljenost;**

Pređena udaljenost može biti ili udaljenost najdirektnije rute između luke isplovljenja i luke odredišta ili stvarno pređena udaljenost. U slučaju korišćenja udaljenosti najdirektnije rute između luke isplovljenja i luke odredišta, treba uzeti u obzir konzervativni korektivni faktor kako bi se obezbijedilo da pređena udaljenost ne bude značajno potcijenjena. U planu praćenja se navodi koji se obračun udaljenosti koristi i, po potrebi, korišćeni korektivni faktor. Pređena udaljenost utvrđuje se od veza u luci isplovljenja do veza u luci odredišta i izražava se u nautičkim miljama;

(e) vrijeme provedeno na moru;

Vrijeme provedeno na moru izračunava se na osnovu informacija o isplovljavanju iz luke i pristajanju u luku i ne uključuje vrijeme sidrenja.

(f) prevezenu robu;

- za putničke brodove, broj putnika koristi se za izražavanje prevezenog tereta. Za sve ostale kategorije brodova, količina prevezenog tereta izražava se ili u metričkim tonama ili u standardnim kubnim metrima tereta, prema potrebi;
- za ro-ro brodove, prevezeni teret definiše se kao masa tereta na brodu, utvrđena kao stvarna masa ili kao broj teretnih jedinica (kamioni, automobili i dr.) ili zauzeti metar trake pomnožen sa podrazumijevanim vrijednostima njihove mase;
- za kontejnerske brodove, prevezeni teret definiše se kao ukupna masa tereta u metričkim tonama ili, ako to nije moguće, kao broj ekvivalentnih jedinica od 20 stopa (TEU) pomnožen sa podrazumijevanim vrijednostima njihove mase. Kada je prevezeni teret na kontejnerskom brodu definisan u skladu sa važećim smjernicama ili instrumentima Međunarodne pomorske organizacije (IMO) u skladu sa Konvencijom o sigurnosti života na moru (SOLAS konvencija), smatra se da je ta definicija usklađena sa ovim pravilnikom;

- pri utvrđivanju prevezenog tereta za kategorije brodova koji nijesu putnički brodovi, ro-ro brodovi i kontejnerski brodovi uzimaju se u obzir, gdje je primjenjivo, mase i zapremine prevezenog tereta i broja prevezenih putnika.

Te kategorije obuhvataju, između ostalog, tankere, brodove za rasuti teret, brodove za generalni teret, rashladne teretne brodove, brodove za prevoz vozila i kombinovane brodove.

(g) ukupan prevoz

Ukupan prevoz utvrđuje se množenjem pređene udaljenosti sa količinom prevezenog terete.

Brodarska društva takođe mogu pratiti podatke koji se odnose na klasu leda i plovidbu kroz led, gdje je primjenljivo.

Praćenje emisija gasova s efektom staklene bašte na osnovu putovanja ne vrši se za brodove koji u skladu sa rasporedom plovidbe obave više od 300 putovanja tokom izvještajnog perioda i brodove čija sva putovanja tokom izvještajnog perioda započinju ili se završavaju u lukama Crne Gore.

DIO B: Praćenje emisija gasova s efektom staklene bašte na godišnjem nivou

Praćenje emisija gasova s efektom staklene bašte na godišnjem nivou vrši se na osnovu ocijenjenog plana praćenja agregiranjem odgovarajućih podataka po putovanjima, za svaki brod za svaku kalendarsku godinu i obuhvata sljedeće parametre:

- (a) ukupnu količinu i emisioni faktor za svaku vrstu utrošenog goriva;**
- (b) ukupne agregirane emisije gasova s efektom staklene bašte emitovane u skladu s uslovima utvrđenim ovim pravilnikom;**
- (c) ukupne agregirane emisije svih putovanja između luka u Crnoj Gori;**
- (d) ukupne agregirane emisije svih putovanja koja su započeta isplovljavanjem iz luke u Crnoj Gori;**
- (e) ukupne agregirane emisije svih putovanja čija je luka odredišta luka u Crnoj Gori;**
- (f) emisije gasova s efektom staklene bašte koje su ispustili brodovi na vezu u luci u Crnoj Gori;**
- (g) ukupna pređena razdaljina;**
- (h) ukupno vrijeme provedeno na moru;**
- (i) ukupan prevoz;**
- (j) prosječna energetska efikasnost.**

Prosječna energetska efikasnost prati se korišćenjem najmanje četiri indikatora: potrošnja goriva po udaljenosti, potrošnja goriva po transportnom radu, emisije gasova sa efektom staklene bašte po udaljenosti i emisije gasova sa efektom staklene bašte po transportnom radu, koji se izračunavaju na sljedeći način:

- Potrošnja goriva po udaljenosti = ukupna godišnja potrošnja goriva / ukupna pređena udaljenost;
- Potrošnja goriva po prevozu = ukupna godišnja potrošnja goriva / ukupan transportni rad;

- Emisije gasova sa efektom staklene bašte po udaljenosti = ukupne godišnje emisije gasova sa efektom staklene bašte / ukupna pređena udaljenost;
- Emisije gasova sa efektom staklene bašte po prevozu = ukupne godišnje emisije gasova sa efektom staklene bašte / ukupan prevoz.

Pored toga, kada je relevantno, brodovi mogu pratiti prosječnu energetska efikasnost korišćenjem sljedeća dva indikatora energetske efikasnosti: potrošnja goriva po vremenu provedenom na moru i emisije gasova sa efektom staklene bašte po vremenu provedenom na moru, koji se izračunavaju na sljedeći način:

- Potrošnja goriva po vremenu provedenom na moru = ukupna godišnja potrošnja goriva / ukupno vrijeme provedeno na moru;
- Emisije gasova sa efektom staklene bašte po vremenu provedenom na moru = ukupne godišnje emisije gasova sa efektom staklene bašte / ukupno vrijeme provedeno na moru.

Brodarska društva takođe mogu pratiti podatke koji se odnose na klasu leda i plovidbu kroz led, gdje je primjenljivo, kao i količine utrošenog goriva i emitovanih gasova s efektom staklene bašte koji su diferencirani na osnovu drugih kriterijuma utvrđenih u planu praćenja.

UPRAVLJANJE PODACIMA I KONTROLA PODATAKA

Procjena rizika sprovodi se kako bi se identifikovali izvori rizika od grešaka u tokovima podataka i da bi se uspostavio, dokumentovao, primijenio i održavao efikasan sistem kontrole kojim se obezbjeđuje da izvještaji o emisijama gasova s efektom staklene bašte ne sadrže pogrešne iskaze i da su izrađeni u skladu sa planom praćenja i ovim pravilnikom.

Procjena rizika i opis postupaka vezanih za aktivnosti tokova podataka i postupaka kontrolnih aktivnosti su dio dokumentacije koja se koristi u postupcima verifikacije odnosno odobravanja plana praćenja i izvještaja o emisijama gasova s efektom staklene bašte.

Kontrolne aktivnosti obuhvataju:

- obezbjeđenje kvaliteta relevantne mjerne opreme;
- obezbjeđenje kvaliteta informaciono-tehnoloških sistema, što podrazumijeva da su oni projektovani, dokumentovani, testirani, primijenjeni, kontrolisani i održavani na način koji obezbjeđuje obradu pouzdanih, tačnih i blagovremenih podataka u skladu sa procjenjenim rizicima;
- razdvajanje dužnosti u aktivnostima toka podataka i kontrolnim aktivnostima, kao i upravljanje neophodnim kompetencijama;
- interne preglede i validaciju podataka;
- ispravke i korektivne mjere;
- kontrolu procesa povjerenih trećim licima;
- vođenje evidencije o dokumentaciji, uključujući upravljanje verzijama dokumenata.

Korišćena mjerna oprema treba da bude kalibrisana, podešena i redovno provjeravana, uključujući i prije upotrebe i u odnosu na mjerne i srazmjerno identifikovanim rizicima. Komponente mjernih sistema koje se ne mogu kalibrisati navode se u planu praćenja sa predloženim alternativnim kontrolnim aktivnostima. Kada se utvrdi da oprema nije u skladu sa zahtjevima u pogledu performansi, bez odlaganja se preduzimaju neophodne korektivne mjere.

Pregled i validacija podataka obuhvataju sljedeće:

- provjeru da li su podaci potpuni;
- poređenje podataka koje je brodarsko društvo pribavilo, pratilo i o kojima je izvještavalo tokom više godina;
- poređenje podataka i vrijednosti koje proizlaze iz različitih metoda praćenja kada se primjenjuje više od jedne metode.

Kada se utvrdi da aktivnosti toka podataka ili kontrolne aktivnosti ne funkcionišu efikasno ili da se ne poštuju pravila postupaka utvrđenih za te aktivnosti, preduzimaju se korektivne mjere i ispravljaju podaci na koje su te nepravilnosti imale uticaja, bez nepotrebnog odlaganja.

Kada se jedna ili više aktivnosti toka podataka ili kontrolnih aktivnosti povjere trećim licima, neophodno je:

- provjeriti kvalitet eksteralizovanih aktivnosti toka podataka i kontrolnih aktivnosti;

- navesti odgovarajuće zahtjeve za izlazne rezultate eksternalizovanih procesa, kao i metode koje se koriste u tim procesima;
- provjeriti kvalitet izlaznih rezultata i metoda;
- obezbijediti da se eksternalizovane aktivnosti sprovode na način koji odgovara inherentnim rizicima i kontrolnim rizicima identifikovanim u procjeni rizika.

Efikasnost sistema kontrole se prati sprovođenjem internih pregleda i uzimanjem u obzir nalaza verifikatora. Kada se utvrdi da sistem kontrole nije efikasan ili nije srazmjeran identifikovanim rizicima, neophodno je unaprijediti sistem kontrole i, prema potrebi, ažurirati plan praćenja ili postupke za aktivnosti toka podataka, procjene rizika i kontrolne aktivnosti.

Kada nedostaju podaci relevantni za utvrđivanje emisija gasova sa efektom staklene bašte broda za jedno ili više putovanja, koriste se alternativni podaci izračunati u skladu sa alternativnom metodom ili metodama navedenim u ocjenjenom, odnosno odobrenom planu praćenja.

Kada nedostaju podaci relevantni za utvrđivanje emisija gasova sa efektom staklene bašte broda za jedno ili više putovanja, a za koje plan praćenja ne navodi alternativne metode ili izvore podataka koristi se odgovarajuća metoda konzervativne procjene za odgovarajući vremenski period i nedostajući parametar.

Plan praćenja

DIO A

EVIDENCIJA O IZMJENAMA PLANA

Verzija br.	Datum	Status na navedeni datum*	Referenca na djelove u kojima su izvršene revizije ili izmjene, uključujući kratko objašnjenje promjena

* Status se utvrđuje u elektronskom sistemu izborom jedne od ponuđenih opcija: “radni nacrt”, “revizija u toku”, “finalni nacrt dostavljen verifikatoru”, “ocjenjen od verifikatora”, “korigovan bez potrebe za ponovnom ocjenom”, “dostavljen nadležnom tijelu na odobrenje”, “odobren”.

DIO B

OSNOVNI PODACI

Tabela B.1

Identifikacija broda i podaci o vlasniku

Naziv broda	
IMO identifikacioni broj broda	
Luka upisa	
Matična luka (ako je različita od luke upisa)	
Ime/naziv vlasnika (onako kako je registrovan u IMO registru brodarskih društava i/ili brodovlasnika)	
Poreski broj vlasnika (dobrovoljno)	
Kontakt osoba vlasnika broda (dobrovoljno)	
Adresa poslovnog sjedišta (dobrovoljno)	
Grad (dobrovoljno)	
Država/Provincija/Region (dobrovoljno)	
Poslovni broj telefona (dobrovoljno)	
Poslovna adresa (dobrovoljno)	
Jedinstveni IMO broj brodarskog društva i registrovanog vlasnika	
Država registracije registrovanog vlasnika	

Vrsta broda	
Nosivost broda u metričkim tonama	
Bruto tonaža	
Klasifikaciono društvo (dobrovoljno)	
Klasa leda	
Država zastave (dobrovoljno)	
Tehnička efikasnost (dobrovoljno)	
Dodatne opisne informacije o karakteristikama broda (dobrovoljno)	

Tabela B.2

Podaci o brodarskom društvu

Ime brodarskog društva	
Uloga brodarskog društva (da li je brodarsko društvo vlasnik broda?)	
Jedinstveni IMO broj brodarskog društva i registrovanog vlasnika	
Država registracije brodarskog društva	
Poreski broj društva (dobrovoljno)	
Kontakt osoba	
Poslovna adresa	
Grad	
Država/Provincija/Region	
Poštanski broj	
Poslovni telefonski broj	
Poslovna elektronska adresa	
Država	

Tabela B.3

Izvori emisija i vrste korišćenog goriva

Referentni broj izvora emisije	Naziv izvora emisije	Vrsta izvora emisije	Klasa izvora emisije	Tehnički opis izvora emisije (snaga, potrošnja goriva, godina instalacije, identifikacioni broj i sl.)	(potencijalno*) Vrsta korišćenog goriva

* odabrati bar jednu vrstu goriva npr. HFO/LFO, MDO/MGO, LPG/LNG itd.

Tabela B.4

Emisioni faktori u skladu sa Prilogom 1

Vrsta goriva	Emisioni faktori za ugljen-dioksid (u gramima CO₂/gram goriva)	Emisioni faktori za metan (u gramima CH₄/gram goriva)	Emisioni faktori za azot – suboksid N₂O/gram goriva)

Tabela B.5

Koeficijent isticanja

Referentni broj izvora emisije	Koeficijent isticanja (izražen kao procenat mase goriva korišćenom u određenom izvoru emisija)

Tabela B.6

Primjena tehnologije kaptaze i skladištenja

Opis korišćene tehnologije	Dokazi o predatim emisionim kreditima	Izvor emisija na koji se primjenjuje tehnologija kaptaze i skladištenja

Tabela B.7

Postupci, sistemi i odgovornosti koji se koriste za ažuriranje i upotpunjavanje liste izvora emisija

Naziv postupka	Upravljanje listom izvora emisija
Referenca postupka	
Verzije postojećeg postupka	
Opis postupka (može se dati kratak opis ako opis postupka postoji nezavisno od plana praćenja)	
Ime osobe ili radnog mjesta odgovornog za ovaj postupak	
Lokacija gdje se čuva dokumentacija	
Ime korišćenog softvera/IT sistema (ako je primjenljivo)	

Tabela B.8

Postupci, sistemi i odgovornosti koji se koriste za utvrđivanje i ažuriranje emisionih faktora

Naziv postupka	Utvrđivanje emisionih faktora
Referenca postupka	
Verzija postojećeg postupka	
Opis postupka (ako postupak postoji u pisanom obliku nezavisno od plana praćenja, može se dati kratak opis)	
Ime osobe ili radnog mjesta odgovornog za ovaj postupak	
Lokacija gdje se čuva dokumentacija	
Ime korišćenog softvera/IT sistema (ako je primjenljivo)	

Tabela B.9

Postupci koji se koriste za utvrđivanje emisijih faktora CO₂ za biogoriva i obnovljiva goriva nebiološkog porijekla i reciklirana fosilna goriva

Naziv postupka	Utvrđivanje emisijih faktora
Referenca postupka	
Verzija postojećeg postupka	
Opis postupka (ako postupak postoji u pisanom obliku nezavisno od plana praćenja, može se dati kratak opis)	
Ime osobe ili radnog mjesta odgovornog za ovaj postupak	
Lokacija gdje se čuva dokumentacija	
Ime korišćenog softvera/IT sistema (ako je primjenljivo)	

DIO C

PODACI O AKTIVNOSTIMA

Tabela C.1

Uslovi za izuzimanje od praćenja podataka na osnovu pojedinačnog putovanja*

Uslov	Polje za potvrdu
Minimalni broj očekivanih putovanja po izvještajnom periodu po utvrđenom rasporedu plovidbe	
Da li postoje očekivana putovanja u izvještajnom periodu po utvrđenom rasporedu plovidbe koja nisu predviđena za izuzimanje od primjene?	
Da li su uslovi za izuzeće od primjene ispunjeni?	
Ako jesu, da li se planira korišćenje derogacije vezane za praćenje količine utrošenog goriva na osnovu pojedinačnog putovanja?	
* U skladu sa članom 9.2 Regulative (EU) 2015/757	

Tabela C.2

Praćenje emisija gasova s efektom staklene bašte i potrošnje goriva

C.2.1. Metode korišćene za utvrđivanje emisija gasova s efektom staklene bašte i potrošnje goriva za svaki izvor emisija:

Referentni broj izvora emisije	Naziv izvora emisije	Vrsta izvora emisije	Izabrani metod

C.2.2. Postupci za utvrđivanje isporučenog goriva i goriva u rezervoarima:

Naziv postupka	utvrđivanje isporučenog goriva i goriva u rezervoarima
Referenca postupka	
Verzija postojećeg postupka	
Opis postupka (ako postupak postoji u pisanom obliku nezavisno od plana praćenja, može se dati kratak opis)	
Ime osobe ili radnog mjesta odgovornog za ovaj postupak	
Lokacija gdje se čuva dokumentacija	
Ime korišćenog softvera/IT sistema (ako je primjenljivo)	

C.2.3. Redovna unakrsna provjera količina prema otpremnici (BDN) i količina izmjerenih na brodu:

Naziv postupka	Redovna unakrsna provjera količina prema otpremnici (BDN) i količina izmjerenih na brodu:
Referenca postupka	
Verzija postojećeg postupka	
Opis postupka (ako postupak postoji u pisanom obliku nezavisno od plana praćenja, može se dati kratak opis)	
Ime osobe ili radnog mjesta odgovornog za ovaj postupak	

C.2.4. Opis korišćenih mjernih instrumenata:

Mjerna oprema (naziv)	Mjerenja su vršena na (npr. izvorima emisija, rezervoarima)	Tehnički opis (specifikacija, starost instrumenta, metode i period kalibracije, period održavanja)

C.2.5. Postupci za bilježenje, ekstrakciju, prenos i skladištenje podataka o mjerenjima:

Naziv postupka	bilježenje, ekstrakcija, prenos i skladištenje podataka o mjerenjima
Referenca postupka	
Verzija postojećeg postupka	
Opis postupka (ako postupak postoji u pisanom obliku nezavisno od plana praćenja, može se dati kratak opis)	
Ime osobe ili radnog mjesta odgovornog za ovaj postupak	
Lokacija gdje se čuva dokumentacija	
Ime korišćenog softvera/IT sistema (ako je primjenljivo)	

C.2.6. Metoda za određivanje gustine:

Vrsta goriva/rezervoar	Metod za utvrđivanje stvarne gustine isporučеног goriva	Metod za utvrđivanje stvarne gustine goriva u rezervoarima

C.2.7. Nivo nesigurnosti povezan sa praćenjem goriva:

Metod praćenja	Korišćeni pristup	Vrijednost

C.2.8. Postupak za obezbjeđenje kvaliteta mjerne opreme:

Naziv postupka	obezbjeđenje kvaliteta mjerne opreme
Referenca postupka	
Verzija postojećeg postupka	
Opis postupka (ako postupak postoji u pisanom obliku nezavisno od plana praćenja, može se dati kratak opis)	
Ime osobe ili radnog mjesta odgovornog za ovaj postupak	
Lokacija gdje se čuva dokumentacija	
Ime korišćenog softvera/IT sistema (ako je primjenljivo)	

C.2.9. Metod za utvrđivanje raspodjele potrošnje goriva na prevoz tereta i putnika (samo za ro-pax brodove):

Naziv metode	utvrđivanje raspodjele potrošnje goriva na prevoz tereta i putnika
Primijenjeni metod raspodjele u skadu sa standardom MEST EN 16258_	
Opis metode za utvrđivanje mase tereta i putnika uključujući i moguće korišćenje standardnih vrijednosti za težinu izraženu kao jedinica tereta/linearni metar ako se koristi metoda utvrđivanja mase	
Opis metode za utvrđivanje površine palube dodijeljene teretu i putnicima uključujući i viseće palube i putničke automobile na palubama za teret (ako se koristi metoda na osnovu zauzimanja površine)	
Raspodjela potrošnje goriva (%) na teretni i putnički dio ako se koristi metod na osnovu zauzimanja površine	
Ime osobe ili radnog mjesta odgovornog za ovaj metod	
Formule i izvori podataka	
Lokacija gdje se čuva dokumentacija	
Ime korišćenog softvera/IT sistema (ako je primjenljivo)	

C.2.10. Postupci za utvrđivanje i bilježenje potrošnje goriva za putovanja pod teškim teretom (dobrovoljni monitoring):

Naziv postupka	utvrđivanje i bilježenje potrošnje goriva za putovanja pod teškim teretom
Referenca postupka	
Verzija postojećeg postupka	
Opis postupka (ako postupak postoji u pisanom obliku nezavisno od plana praćenja, može se dati kratak opis)	
Ime osobe ili radnog mjesta odgovornog za ovaj postupak	
Formule i izvori podataka	
Lokacija gdje se čuva dokumentacija	
Ime korišćenog softvera/IT sistema (ako je primjenljivo)	

C.2.11. Postupci za utvrđivanje i bilježenje potrošnje goriva za grijanje tereta (dobrovoljni monitoring za tankere za prevoz hemikalija):

Naziv postupka	Utvrđivanje i bilježenje potrošnje goriva za grijanje tereta
Referenca postupka	
Verzija postojećeg postupka	
Opis postupka (ako postupak postoji u pisanom obliku nezavisno od plana praćenja, može se dati kratak opis)	
Ime osobe ili radnog mjesta odgovornog za ovaj postupak	
Formule i izvori podataka	
Lokacija gdje se čuva dokumentacija	
Ime korišćenog softvera/IT sistema (ako je primjenljivo)	

C.2.12. Postupci za utvrđivanje i bilježenje potrošnje goriva za dinamičko pozicioniranje (dobrovoljni monitoring za naftne tankere i 'ostale brodove'):

Naziv postupka	Utvrđivanje i bilježenje potrošnje goriva za dinamičko pozicioniranje
Referenca postupka	
Verzija postojećeg postupka	
Opis postupka (ako postupak postoji u pisanom obliku nezavisno od plana praćenja, može se dati kratak opis)	
Ime osobe ili radnog mjesta odgovornog za ovaj postupak	
Formule i izvori podataka	
Lokacija gdje se čuva dokumentacija	
Ime korišćenog softvera/IT sistema (ako je primjenljivo)	

Tabela C.3

Lista putovanja

Naziv postupka	Bilježenje i očuvanje kompletnosti liste putovanja
Referenca postupka	

Verzija postojećeg postupka	
Opis postupka, uključujući bilježenje putovanja, upravljanje putovanjima, itd. (ako postupak postoji u pisanom obliku nezavisno od plana praćenja, može se dati kratak opis).	
Ime osobe ili radnog mjesta odgovornog za ovaj postupak	
Izvori podataka	
Lokacija gdje se čuva dokumentacija	
Ime korišćenog softvera/IT sistema (ako je primjenljivo)	

Tabela C.4

Pređena udaljenost

Naziv postupka	Bilježenje i utvrđivanje pređene udaljenosti po putovanju
Referenca postupka	
Verzija postojećeg postupka	
Opis postupka, uključujući i bilježenje i upravljanje podacima o udaljenosti (ako postupak postoji u pisanom obliku nezavisno od plana praćenja, može se dati kratak opis).	
Ime osobe ili radnog mjesta odgovornog za ovaj postupak	
Izvori podataka	
Lokacija gdje se čuva dokumentacija	
Ime korišćenog softvera/IT sistema (ako je primjenljivo)	

Postupci za utvrđivanje i bilježenje pređene udaljenosti prilikom plovidbe kroz led (dobrovoljni monitoring):

Naziv postupka	Utvrđivanje i bilježenje pređene udaljenosti prilikom plovidbe kroz led
Referenca postupka	
Verzija postojećeg postupka	
Opis postupka (uključujući bilježenje i upravljanje podacima o udaljenosti i zimskim uslovima (ako postupak postoji u pisanom obliku nezavisno od plana praćenja, može se dati kratak opis).	

Ime osobe ili radnog mjesta odgovornog za ovaj postupak	
Formule i izvori podataka	
Lokacija gdje se čuva dokumentacija	
Ime korišćenog softvera/IT sistema (ako je primjenljivo)	

Tabela C.5

Količina prevezenog tereta i broj putnika

Naziv postupka	Bilježenje i utvrđivanje količine prevezenog tereta i/ili broja putnika
Referenca postupka	
Verzija postojećeg postupka	
Opis postupka (uključujući bilježenje i utvrđivanje količine prevezenog tereta i/ili broja putnika i korišćenje standardnih vrijednosti za masu jedinica tereta, ako je primjenljivo (ako postupak postoji u pisanom obliku nezavisno od plana praćenja, može se dati kratak opis).	
Jedinice tereta/putnika	
Ime osobe ili radnog mjesta odgovornog za ovaj postupak	
Formule i izvori podataka	
Lokacija gdje se čuva dokumentacija	
Ime korišćenog softvera/IT sistema (ako je primjenljivo)	

Postupci za utvrđivanje i bilježenje prosječne gustine prevezenog tereta (dobrovoljni monitoring za tankere za hemikalije, brodove za prevoz rasutog tereta i kombinovane brodove):

Naziv postupka	Utvrđivanje i bilježenje prosječne gustine prevezenog tereta
Referenca postupka	
Verzija postojećeg postupka	
Opis postupka (uključujući i bilježenje i upravljanje podacima o gustini tereta (ako postupak postoji u pisanom obliku nezavisno od plana praćenja, može se dati kratak opis).	
Ime osobe ili radnog mjesta odgovornog za ovaj postupak	
Formule i izvori podataka	

Lokacija gdje se čuva dokumentacija	
Ime korišćenog softvera/IT sistema (ako je primjenljivo)	

Tabela C.6

Vrijeme provedeno na moru

Naziv postupka	Utvrđivanje i bilježenje vremena provedenog na moru od luke isplovljenja do luke odredišta
Referenca postupka	
Verzija postojećeg postupka	
Opis postupka uključujući bilježenje i upravljanje isplovljavanjem i uplovljavanjem u luku (ako postupak postoji u pisanom obliku nezavisno od plana praćenja, može se dati kratak opis)	
Ime osobe ili radnog mjesta odgovornog za ovaj postupak	
Formule i izvori podataka	
Lokacija gdje se čuva dokumentacija	
Ime korišćenog softvera/IT sistema (ako je primjenljivo)	

Postupci za utvrđivanje i bilježenje vremena provedenog na moru, prilikom plovidbe kroz led (dobrovoljni monitoring):

Naziv postupka	Utvrđivanje i bilježenje vremena provedenog na moru, prilikom plovidbe kroz led
Referenca postupka	
Verzija postojećeg postupka	
Opis postupka uključujući bilježenje i upravljanje isplovljavanjem i uplovljavanjem u luku i informacije o zimskim uslovima. Ako postupak postoji u pisanom obliku nezavisno od plana praćenja, može se dati kratak opis	
Ime osobe ili radnog mjesta odgovornog za ovaj postupak	

Formule i izvori podaci	
Lokacija gdje se čuva dokumentacija	
Ime korišćenog softvera/IT sistema (ako je primjenljivo)	

DIO D

NEDOSTAJUĆI PODACI

Tabela D.1

Metode koje će se koristiti za procjenu emisija gasova s efektom staklene bašte i potrošnje goriva

Naziv metode	Metode koje će se koristiti za procjenu emisija gasova s efektom staklene bašte i potrošnje goriva
Rezervna metoda praćenja	
Korišćena formula	
Opis metode za procjenu emisija gasova s efektom staklene bašte i potrošnje goriva	
Ime osobe ili radnog mjesta odgovornog za ovaj postupak	
Izvori podataka	
Lokacija gdje se čuva dokumentacija	
Ime korišćenog softvera/IT sistema (ako je primjenljivo)	

Tabela D.2

Metode za nadoknadu podataka o pređenoj udaljenosti

Naziv metode	Metode za nadoknadu podataka o pređenoj udaljenosti
Korišćena formula	
Opis metode za nadoknadu podataka	
Ime osobe ili radnog mjesta odgovornog za ovaj postupak	
Izvori podataka	
Lokacija gdje se čuva dokumentacija	

Ime korišćenog softvera/IT sistema (ako je primjenljivo)	
--	--

Tabela D.3

Metode za nadoknadu podataka o prevezenom teretu

Naziv metode	Metode za nadoknadu podataka o prevezenom teretu
Korišćena formula	
Opis metode za nadoknadu podataka	
Ime osobe ili radnog mjesta odgovornog za ovaj postupak	
Izvori podataka	
Lokacija gdje se čuva dokumentacija	
Ime korišćenog softvera/IT sistema (ako je primjenljivo)	

Tabela D.4

Metode za nadoknadu podataka o vremenu provedenom na moru

Naziv metode	Metode za nadoknadu podataka o vremenu provedenom na moru
Korišćena formula	
Opis metode za nadoknadu podataka	
Ime osobe ili radnog mjesta odgovornog za ovaj postupak	
Izvori podataka	
Lokacija gdje se čuva dokumentacija	
Ime korišćenog softvera/IT sistema (ako je primjenljivo)	

DIO E

UPRAVLJANJE

Tabela E.1

Redovna provjera adekvatnosti plana praćenja

Naziv postupka	Redovna provjera adekvatnosti plana praćenja
Referenca postupka	
Opis postupka (ako postupak postoji u pisanom obliku nezavisno od plana praćenja, može se dati kratak opis)	
Ime osobe ili radnog mjesta odgovornog za ovaj postupak	
Lokacija gdje se čuva dokumentacija	
Ime korišćenog softvera/IT sistema (ako je primjenljivo)	

Tabela E.2

Postupci vezani za aktivnosti toka podataka

Naziv postupka	Postupci vezani za aktivnosti toka podataka
Referenca postupka	
Opis postupka (ako postupak postoji u pisanom obliku nezavisno od plana praćenja, može se dati kratak opis)	
Ime osobe ili radnog mjesta odgovornog za ovaj postupak	
Lokacija gdje se čuva dokumentacija	
Ime korišćenog softvera/IT sistema (ako je primjenljivo)	

Tabela E.3

Postupci procjene rizika

Naziv postupka	Postupci procjene rizika
Referenca postupka	

Opis postupka (ako postupak postoji u pisanom obliku nezavisno od plana praćenja, može se dati kratak opis)	
Ime osobe ili radnog mjesta odgovornog za ovaj postupak	
Lokacija gdje se čuva dokumentacija	
Ime korišćenog softvera/IT sistema (ako je primjenljivo)	

Tabela E.4

Kontrolne aktivnosti: Obezbjedenje kvaliteta i pouzdanosti informacione tehnologije

Naziv postupka	Upravljanje informacionom tehnologijom (npr. kontrola pristupa, arhiviranje, povraćaj podataka i bezbjednost)
Referenca postupka	
Opis postupka (ako postupak postoji u pisanom obliku nezavisno od plana praćenja, može se dati kratak opis)	
Ime osobe ili radnog mjesta odgovornog za ovaj postupak	
Lokacija gdje se čuva dokumentacija	
Naziv korišćenog sistema (gdje je primjenljivo)	
Lista relevantnih postojećih sistema upravljanja	

Tabela E.5

Kontrolne aktivnosti: Interna revizija i validacija podataka

Naziv postupka	Interna revizija i validacija podataka
Referenca postupka	
Verzija postojećeg postupka	
Opis postupka (ako postupak postoji u pisanom obliku nezavisno od plana praćenja, može se dati kratak opis)	
Ime osobe ili radnog mjesta odgovornog za ovaj postupak	
Lokacija gdje se čuva dokumentacija	
Ime korišćenog softvera/IT sistema (ako je primjenljivo)	

Tabela E.6

Kontrolne aktivnosti: Korekcije i korektivne mjere

Naziv postupka	Korekcije i korektivne mjere

Referenca postupka	
Verzija postojećeg postupka	
Opis postupka (ako postupak postoji u pisanom obliku nezavisno od plana praćenja, može se dati kratak opis)	
Ime osobe ili radnog mjesta odgovornog za ovaj postupak	
Lokacija gdje se čuva dokumentacija	
Ime korišćenog softvera/IT sistema (ako je primjenljivo)	

Tabela E.7

Kontrolne aktivnosti: Aktivnosti povjerene trećim licima (ako je primjenljivo)

Naziv postupka	Aktivnosti povjerene trećim licima
Referenca postupka	
Verzija postojećeg postupka	
Opis postupka (ako postupak postoji u pisanom obliku nezavisno od plana praćenja, može se dati kratak opis)	
Ime osobe ili radnog mjesta odgovornog za ovaj postupak	
Lokacija gdje se čuva dokumentacija	
Ime korišćenog softvera/IT sistema (ako je primjenljivo)	

Tabela E.8

Kontrolne aktivnosti: Dokumentacija

Naziv postupka	Dokumentacija
Referenca postupka	
Verzija postojećeg postupka	
Opis postupka (ako postupak postoji u pisanom obliku nezavisno od plana praćenja, može se dati kratak opis)	
Ime osobe ili radnog mjesta odgovornog za ovaj postupak	
Lokacija gdje se čuva dokumentacija	
Ime korišćenog softvera/IT sistema (ako je primjenljivo)	

DIO F

Dodatne informacije

Tabela F.1

Lista definicija i skraćenica

Skraćenice – akronim, definicija	Značenje

Tabela F.2

Dodatne informacije

514.

Na osnovu člana 38 stav 12 i člana 39 stav 5 Zakona o klimatskim promjenama ("Službeni list CG", broj 149/25), Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera donosi

**PRAVILNIK
O SADRŽAJU I OBRASCU IZVJEŠTAJA O EMISIJI GASOVA SA EFEKTOM STAKLENE BAŠTE IZ
BRODOVA, METODOLOGIJI VERIFIKACIJE I SADRŽAJU DOKUMENTA O USKLAĐENOSTI**

Član 1

Ovim pravilnikom propisuju se sadržaj i obrazac izvještaja o emisijama gasova sa efektom staklene bašte iz brodova, metodologija verifikacije izvještaja i sadržaj dokumenta o usklađenosti.

Član 2

Izveštaj o emisijama gasova sa efektom staklene bašte iz brodova sadrži sljedeće podatke:

- 1) podatke za identifikaciju broda i brodarskog društva, i to:
 - a) naziv broda;
 - b) IMO identifikacioni broj;
 - c) luku upisa ili matičnu luku;
 - d) klasu leda, ako je uključena u plan praćenja;
 - e) tehničku efikasnost broda (Indeks projektovane energetske efikasnosti (EEDI) ili procijenjena vrijednost indeksa (EIV), u skladu sa Rezolucijom IMO MEPC.215(63);
 - f) ime/naziv vlasnika broda;
 - g) adresu sjedišta vlasnika broda;
 - h) naziv brodarskog društva (ukoliko ono nije vlasnik broda);
 - i) adresu sjedišta brodarskog društva (ukoliko ono nije vlasnik broda);
 - j) adresu, telefon i elektronske kontakt podatke osobe za kontakt;
- 2) podatke o verifikatoru koji je verifikovao izvještaj o emisijama;
- 3) podatke o korišćenoj metodi praćenja i povezanom nivou nesigurnosti;
- 4) rezultate praćenja na godišnjem nivou.

Član 3

Izveštaj o emisijama gasova sa efektom staklene bašte iz brodova i Izveštaj o podacima objedinjenim na nivou brodarskog društva, koji obuhvata emisije svih brodova tog društva o kojima ono izvještava u datom periodu izvještavanja dostavljaju se putem automatizovanih sistema (Thetis MRV) i formata razmjene podataka.

Izveštaji iz stava 1 ovog člana sačinjavaju se putem elektronskih obrazaca objavljenih na internet stranici organa državne uprave nadležnog za poslove životne sredine.

Član 4

Metodologija verifikacije izvještaja o emisijama gasova sa efektom staklene bašte zasniva se na ocjeni pouzdanosti, vjerodostojnosti i tačnosti sistema praćenja i prijavljenih podataka i informacija koje se odnose na emisije gasova s efektom staklene bašte, i to:

- potrošnju goriva pripisanu pojedinačnim putovanjima;
- prijavljene podatke o potrošnji goriva, mjerenjima i proračunima kojim su ti podaci dobijeni;
- izbor i primjenu emisionih faktora;

- proračune kojima su utvrđene ukupne emisija gasova s efektom staklene bašte i ukupne objedinjene emisije gasova s efektom staklene bašte u vezi sa djelatnostima pomorskog saobraćaja o kojima se izvještava u skladu sa propisima o trgovini emisijama;

- proračune kojima je utvrđena energetska efikasnost.

Verifikacija se vrši za izvještaje o emisijama koji su dostavljeni u skladu sa članom 3 ovog pravilnika, ako pouzdani i vjerodostojni podaci i informacije omogućavaju utvrđivanje emisija gasova s efektom staklene bašte sa razumnim stepenom sigurnosti, pod uslovom da je obezbijeđeno sljedeće:

- prijavljeni podaci su usklađeni sa procjenom zasnovanom na podacima o praćenju kretanja broda i njegovim karakteristikama, kao što je instalisana snaga motora;

- prijavljeni podaci su bez neusklađenosti, naročito pri poređenju ukupne godišnje količine kupljenog goriva po brodu i agregirane potrošnje goriva tokom putovanja;

- prikupljanje podataka je sprovedeno u skladu sa važećim pravilima; i

- relevantne brodske evidencije su potpune i dosljedne.

Pri verifikaciji objedinjenih emisija na nivou brodarskog društva ispituje se kompletnost prijavljenih podataka i njihova usklađenost sa informacijama koje je dostavilo brodarsko društvo, uključujući i verifikovani izvještaj u slučaju promjene brodarskog društva.

Član 5

Potencijalni rizici povezani sa procesom praćenja i izvještavanja utvrđuju se upoređivanjem prijavljenih emisija gasova s efektom staklene bašte sa procjenom zasnovanom na praćenju kretanja broda i njegovim karakteristikama, kao što je instalisana snaga motora, a ako se utvrde značajna odstupanja, verifikator sprovodi dodatne analize.

Potencijalni rizici utvrđuju se za različite faze proračuna pregledom svih izvora podataka i metodologija koje se koriste, uzimajući u obzir metode kontrole rizika koje primjenjuje brodarsko društvo radi smanjenja nivoa nesigurnosti povezanih sa tačnošću specifičnom za korišćene metode praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte.

Tokom procesa verifikacije mogu se sprovoditi i nasumične provjere radi utvrđivanja pouzdanosti prijavljenih podataka i informacija.

Brodarsko društvo treba da obezbjedi sve dodatne informacije potrebne za sprovođenje postupaka verifikacije.

Član 6

Verifikator izdaje dokument o usklađenosti popunjavanjem elektronske verzije obrasca dostupnog u sistemu Thetis MRV.

Sadržaj, dokumenta o usklađenosti dat je u Prilogu 1 koji čini sastavni dio ovog pravilnika.

Član 7

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 06113-322/26-429/1

Podgorica, 25. februara 2026. godine

Ministar,
Damjan Ćulafić, s.r.

DOKUMENT O USKLAĐENOSTI

Ovim se potvrđuje da se izvještaj o emisijama za brod (___naziv broda___) za period izvještavanja (___godina N-1___) smatra zadovoljavajućim u skladu s propisanim uslovima.

Ovaj dokument o usklađenosti izdat je (___dan/mjesec/godina N___).

Ovaj dokument o usklađenosti odnosi se na Izvještaj o emisijama gasova sa efektom staklene bašte (___broj:___) i važi do 30. juna (___godina N+1___).

1. Podaci o brodu

1.1 Naziv broda

1.2 Identifikacioni IMO broj broda

1.3

1.4 Luka

(a) luka upisa ili

(b) matična luka (ako se razlikuje od luke upisa)

1.4 Kategorija broda (odabрати opciju:)

„Putnički brod”, „Ro-ro brod”, „Kontejnerski brod”, „Tanker za naftu”, „Tanker za hemikalije”, „Brod za prevoz tečnog prirodnog gasa”, „Brod za prevoz gasa”, „Brod za rasuti teret”, „Teretni brod”, „Rashladni teretni brod”, „Brod za prevoz vozila”, „Kombinovani brod”, „Ro-ro putnički brod”, „Kontejnerski/ro-ro teretni brod”, „Ostale vrste brodova”.

U okviru kategorije „Putnički brod” uključuje se podkategorija „Putnički brod za kružna putovanja”, ako je primjenljivo.

U okviru kategorije „Ostale vrste brodova” uključuje se podkategorija „Odobalni brod”, ako je primjenljivo.

1.5 Država zastave/upisa

1.6 Bruto tonaža

2. Podaci o vlasniku broda

2.1 Ime/Naziv vlasnika broda i njegov identifikacioni IMO broj, broj brodarskog društva i registrovanog vlasnika

2.2 Adresa vlasnika broda: adresa, grad, pokrajina/region, poštanski broj, država¹

2.3 Poslovno sjedište

3. Podaci o brodarskom društvu u vezi s ispunjavanjem propisanih obaveza (neobavezno polje)**

3.1 Naziv brodarskog društva i identifikacioni IMO broj društva i registrovanog vlasnika

3.2 Vrsta brodarskog društva (odabрати opciju:) “Vlasnik broda” “ISM društvo različito od vlasnika broda”

3.3 Adresa društva: adresa, grad, pokrajina/region, poštanski broj, državaⁱⁱ

3.4 Poslovno sjedište

4. Verifikator

4.1 Broj akreditacije

4.2 Ime/Naziv verifikatora

4.3 Adresa privrednog društva i poslovno sjedište: adresa, grad, pokrajina/region, poštanski broj, država

ⁱ Država je država registracije koja je upisana pod identifikacionim IMO brojem brodarskog društva i registrovanog vlasnika

ⁱⁱ Država je država registracije koja je upisana pod identifikacionim IMO brojem brodarskog društva i registrovanog vlasnika

*, ** propisani uslovi i obaveze iz Regulative (EU) 2015/757 Evropskog parlamenta i Savjeta od 29. 04. 2015. o praćenju, izvještavanju i verifikaciji emisija gasova sa efektom staklene bašte, koja mijenja Direktivu 2009/16/EC

515.

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

PRVO ODJELJENJE

PREDMET VUJOVIĆ I LIPA D.O.O. protiv CRNE GORE (br. 2)
(Predstavka br. 43050/22)

PRESUDA

Član 6 stav 1 (građanski) • Pravično suđenje • Ponovljeno odbijanje Apelacionog suda da postupi u skladu sa rješenjima Ustavnog suda u vezi sa pogrešnim pokretanjem stečajnog postupka u odnosu na privredno društvo podnosioca predstavke • Analiza Ustavnog suda sveobuhvatna i uvjerljiva • Odluke Apelacionog suda četiri puta nedovoljno obrazložene i proizvoljne
Član 6 stav 1 (građanski) • Razumno vrijeme • Prekomjerna dužina trajanja postupka • Ukupna dužina trajanja postupka izazvana je kumulativnim učinkom nepoštovanja odluka Ustavnog suda od strane Apelacionog suda, protivno domaćem pravu
Član 1 Protokola br. 1 • Mirno uživanje imovine • Prodaja većine imovine privrednog društva podnosioca predstavke kao rezultat pokretanja stečajnog postupka i potvrđivanja takve odluke od strane Apelacionog suda • Podnosiocima predstavke nije pružena razumna mogućnost da podnesu svoje zahtjeve domaćim nadležnim organima kako bi djelotvorno osporili sporno miješanje • Dužina postupka je direktno uticala na njihova prava zagarantovana članom 1 Protokola br. 1 • Kašnjenje je nametnulo prekomjerni individualni teret podnosiocima predstavke • Narušena pravična ravnoteža između suprotstavljenih interesa • Neispunjavanje pozitivne obaveze države da uspostavi odgovarajući forum koji bi omogućio podnosiocima predstavke djelotvorno ostvarivanje njihovih prava

Pripremio Registar. Ne obavezuje Sud.

STRAZBUR

27. novembar 2025. godine

Ova presuda će postati pravosnažna pod okolnostima navedenim u članu 44 stav 2 Konvencije. Može biti predmet redakcijske izmjene.

U predmetu Vujović i Lipa D.O.O. protiv Crne Gore (br. 2),

Evropski sud za ljudska prava (Prvo Odjeljenje), na zasijedanju Vijeća u sastavu:

Erik Wennerström, *predsjednik*,

Ivana Jelić,

Raffaele Sabato,

Frédéric Krenc,

Davor Derenčinović,

Artūrs Kučs,

Anna Adamska-Gallant, *sudije*,

i Ilse Freiwirth, *registrar Odjeljenja*,

Uzimajući u obzir:

predstavku (br. 43050/22) koju su protiv Crne Gore, na osnovu člana 34 Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda („Konvencija“) 13. avgusta 2022. godine Sudu podnijeli crnogorski državljanin g-din Milorad Vujović („podnosilac predstavke“), i društvo sa ograničenom odgovornošću registrovano u Crnoj Gori, Lipa D.O.O. („privredno društvo podnosilac predstavke“);

odluku da obavijesti Vladu Crne Gore („Vlada“) o pritužbama koje se odnose na prava podnosilaca predstavke na pravično suđenje na osnovu člana 6 Konvencije i navodno nezakonito miješanje u njihovo pravo na mirno uživanje njihove imovine na osnovu člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju i da ostatak predstavke proglasi neprihvatljivim;

izjašnjenja stranaka;

nakon vijećanja na sjednici zatvorenoj za javnost 4. novembra 2025. godine,

donosi sljedeću presudu, koja je usvojena toga dana:

UVOD

1. Predstavka se odnosi na pravičnost i dužinu trajanja stečajnog postupka u odnosu na podnosioca predstavke i privredno društvo podnosioca predstavke na osnovu člana 6 Konvencije i navodno nezakonito miješanje u prava podnosilaca predstavke na mirno uživanje njihove imovine na osnovu člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju.

ČINJENICE

2. Podnosilac predstavke je rođen 1956. godine i živi u Cetinju. Privredno društvo podnosilac predstavke je osnovano u Cetinju 2002. godine. Podnosilac predstavke je osnivač, jedini vlasnik i izvršni direktor privrednog društva podnosioca predstavke. Podnosioc predstavke je zastupao g-din B. Radović, advokat iz Cetinja.

3. Vladu je zastupala njena zastupnica, g-đa K. Peković.

4. Činjenice predmeta mogu biti sumirane kako slijedi.

I. STEČAJNI POSTUPAK NAD PRIVREDNIM DRUŠTVOM PODNOSIOCEM PREDSTAVKE

5. Dana 27. decembra 2013. godine Privredni sud u Podgorici otvorio je stečajni postupak nad privrednim društvom podnosiocem predstavke na predlog razlučnog povjerioca (vidjeti stav 41 dolje) X (privredno društvo).

6. Dana 23. januara 2014. godine privredno društvo podnosilac predstavke je uložilo žalbu protiv te odluke tvrdeći, u suštini, da X nije imao procesnu legitimaciju da predloži otvaranje stečajnog postupka jer je bio razlučni povjerilac. Pozvao se, *inter alia*, na članove 49(1), 50(1) i 53(4) Zakona o stečaju (vidjeti stavove 39-41 dolje).

7. Dana 18. marta 2014. godine Apelacioni sud u Podgorici je odbacio žalbu privrednog društva podnosioca predstavke. Kao rezultat toga, stečajni postupak nad privrednim društvom podnosiocem predstavke je nastavljen.

8. Dana 23. jula 2014. godine Ustavni sud je odbacio ustavnu žalbu koju su podnijeli podnosioci predstavke.

9. Dana 14. aprila 2015. godine podnosioci predstavke su podnijeli predstavku Sudu pritužujući se da je Apelacioni sud odbio da ispita njihove žalbe u meritumu. Nakon što je ovaj Sud utvrdio povredu člana 6 zbog nedostatka pristupa sudu (vidjeti *Vujović i Lipa D.O.O. protiv Crne Gore*, br. 18912/15, stavovi 41-44, 20. februar 2018. godine), podnosilac predstavke je, 1. oktobra 2018. godine, tražio ponovno pokretanje domaćeg postupka u odnosu na procesnu legitimaciju X da traži otvaranje stečajnog postupka.

10. Dana 29. novembra 2018. godine, Apelacioni sud je ponovo pokrenuo taj postupak i potvrdio odluku Privrednog suda od 27. decembra 2013. godine. Konkretno, sud je utvrdio da je članom 56(1) Zakona o stečaju koji je tada bio na snazi bilo predviđeno da stečajni postupak može biti pokrenut na predlog povjerioca, dužnika ili likvidatora (vidjeti stav 42 dolje), što znači da nije isključeno pravo razlučnog povjerioca da podnese takav predlog.

11. Dana 16. januara 2019. godine podnosioci predstavke su podnijeli ustavnu žalbu zbog tumačenja relevantnih odredbi od strane Apelacionog suda i tvrdili su, konkretno, da X, kao razlučni povjerilac, nije mogao da predloži otvaranje stečajnog postupka. Takođe su se pozvali na nerazumnu dužinu trajanja stečajnog postupka.

12. Dana 3. novembra 2020. godine Ustavni sud je donio odluku u korist podnosioca predstavke i poništio odluku Apelacionog suda (vidjeti stav 10 gore) i vratio predmet na ponovno odlučivanje. Utvrdio je, u suštini, da su sudovi imali formalistički pristup prilikom tumačenja relevantnog zakonodavstva. Smatrao je da su nalazi sudova u slučaju podnosioca predstavke bili ustavno neprihvatljivi u smislu pravne prirode potraživanja X, koja su bila osigurana, a koja su X učinila razlučnim povjeriocem, zbog čega nije mogao biti stečajni povjerilac i stoga nije mogao predložiti otvaranje stečajnog postupka. Taj sud je utvrdio da je Apelacioni sud odlučio na proizvoljan način, te stoga povrijedio pravo podnosioca predstavke na pravično suđenje zagarantovano članom 6 Konvencije.

13. Dana 19. januara 2021. godine Apelacioni sud je odbio žalbu privrednog društva podnosioca predstavke i potvrdio odluku Privrednog suda od 27. decembra 2013. godine. Ponovio je njegove ranije nalaze (vidjeti stav 10 gore) i utvrdio da je pravna priroda potraživanja povjerioca bez značaja za otvaranje stečajnog postupka, već je relevantna samo za način na koji će potraživanje biti realizovano. Sud je takođe utvrdio da član 77(2) Zakona o Ustavnom sudu (vidjeti stav 38 dolje) ne znači da Apelacioni sud mora da odluči drugačije zbog razloga koje je dao Ustavni sud.

14. Dana 22. februara 2021. godine podnosioci predstavke su izjavili još jednu ustavnu žalbu. Pritužbe su se odnosile na navodno proizvoljno obrazloženje Apelacionog suda, njegovo nepostupanje u skladu sa odlukom Ustavnog suda i dužinu trajanja postupka. Podnosioci predstavke su se takođe žalili na povredu prava na mirno uživanje njihove imovine. Tvrdili su da su postupanja suda dovela do nedozvoljenog miješanja države u njihovo pravo na imovinu, što im je prouzrokovalo štetu od više miliona eura. Pozvali su se na član 6 Konvencije i član 1 Protokola br. 1 uz nju.

15. Dana 25. maja 2021. godine, Ustavni sud je odlučio u korist podnosioca predstavke i poništio odluku Apelacionog suda od 19. januara 2021. godine (vidjeti stav 13 gore). Naveo je da je ispitao ustavnu žalbu samo na osnovu člana 6 Konvencije. Ustavni sud je, u suštini, ponovio obrazloženje iz svoje ranije odluke (vidjeti stav 12 gore), i utvrdio da je Apelacioni sud odlučio na proizvoljan način, te na taj način povrijedio član 6. Takođe je utvrdio da Apelacioni sud nije postupio u skladu sa razlozima koje je dao Ustavni sud i naglasio obavezu da se postupi u skladu sa i da se izvrše odluke Ustavnog suda. Pozvao se na član 151 stav 3 Ustava i članove 3, 52(1) i 76(1) Zakona o ustavnom sudu (vidjeti stavove 33 i 35-37 dolje). Takođe je utvrdio da izvršenje njegovih odluka ne znači samo formalno donošenje nove odluke, kako je Apelacioni sud uradio u konkretnom predmetu, već znači

postupanje i odlučivanje u skladu sa pravnim razlozima datim u odluci Ustavnog suda koja treba da bude izvršena, kako je predviđeno članom 77(2) Zakona o Ustavnom sudu.

16. Dana 6. jula 2021. godine Apelacioni sud je odbio žalbu privrednog društva podnosioca predstavke i potvrdio odluku Privrednog suda od 27. decembra 2013. godine, ponavljajući svoje ranije obrazloženje. Naveo je da Zakon o stečaju koji je bio na snazi u relevantnom periodu, koji je primjenjiv na predmet podnosilaca predstavke, nije predviđao da stečajni postupak može biti otvoren na zahtjev stečajnog povjerioca, za razliku od izmijenjenog Zakona o stečaju iz 2016. godine. Pozvao se na članove 50 i 53(1) Zakona o stečaju (vidjeti stavove 40-41 dolje). Povjerioci stoga mogu biti neobezbijeđeni i obezbijeđeni, i obje kategorije imaju pravo da predlože otvaranje stečajnog postupka bez obzira na pravnu prirodu njihovih potraživanja, s obzirom da zakonodavstvo ne pravi razliku između njih u tom smislu. Sud se pozvao na izmjene zakona iz 2016. godine, na osnovu kojih je razlučni povjerilac lišen prava da predloži otvaranje stečajnog postupka i na relevantnu praksu iz perioda prije izmjena iz 2016. godine (vidjeti stavove 42 i 50 dolje), koja, kako je utvrdio, potkrjepljuju njegov zaključak. Značajno je napomenuti da je do tada stečajni postupak takođe otvoren na predlog razlučnih povjerilaca i drugačije postupanje u slučaju podnosilaca predstavke bi bilo u suprotnosti sa praksom, što bi predstavljalo povredu prava na pravično suđenje. Sud je takođe utvrdio da Zakon o stečaju pravi razliku između onih koji mogu da traže otvaranje stečajnog postupka i stranaka u tom postupku. Činjenica da član 49(1) predviđa da su stranke u stečajnom postupku stečajni dužnik i stečajni povjerilac ne znači da oni imaju pravo da predlože otvaranje stečajnog postupka; član 56(1) taksativno nabroja ko može podnijeti takav predlog i obuhvata širi krug lica.

17. Apelacioni sud je takođe utvrdio da član 77(2) Zakona o Ustavnom sudu ne znači da mora da odluči drugačije zbog razloga koje je naveo Ustavni sud ili da postupi suprotno imperativnim normama Zakona o stečaju koji je bio na snazi u relevantnom periodu. Sud je utvrdio da je takođe razmotrio razloge koje je dao Ustavni sud i da nije samo formalno donio novu odluku, već da je primijenio odredbe koje su bile na snazi u relevantnom periodu, kako je detaljno objasnio u svojim odlukama. Takođe je dao razloge ne samo u odnosu na to da li je X mogao tražiti pokretanje stečajnog postupka, već takođe i da li su bili ispunjeni ostali zakonski uslovi.

18. Dana 30. avgusta 2021. godine podnosioci predstavke su podnijeli još jednu ustavnu žalbu pozivajući se na član 6 Konvencije i na član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju. Tvrđili su, u suštini, da su sudovi nastavili sa nepoštovanjem odluka Ustavnog suda, da su postupci trajali nerazumno dugo i da je otvaranje stečajnog postupka dovelo do nezakonitog miješanja u njihovo pravo na imovinu, što im je izazvalo enormnu materijalnu štetu.

19. Dana 22. februara 2022. godine Ustavni sud je ispitao ustavnu žalbu samo na osnovu člana 6 Konvencije, odlučio u korist podnosilaca predstavke i ukinuo odluku Apelacionog suda (vidjeti stavove 16-17 gore). U suštini, ponovio je svoje ranije nalaze i utvrdio da razlučni povjerioci ne mogu imati isti status kao stečajni povjerioci te stoga ne mogu tražiti otvaranje stečajnog postupka. Sud je, takođe, utvrdio da je namjera zakonodavstva bila jasna i prije i nakon 2016. godine u odnosu na to ko može predložiti otvaranje stečajnog postupka, što Apelacioni sud nije uzeo u obzir, te je stoga proizvoljno tumačio relevantne odredbe u suprotnosti sa članom 6. Kada je u pitanju ranija praksa na koju se pozvao Apelacioni sud, Ustavni sud je potvrdio da nije bio obavezan pravnim stanovištem redovnih sudova, niti je u njegovoj nadležnosti da upoređuje i procjenjuje različite pravne argumente, osim u kontekstu da li je postojao mehanizam za usklađivanje neusklađene prakse, što nije predmet konkretnog slučaja. Ustavni sud je naglasio da postoji obaveza postupanja u skladu sa njegovim odlukama i izvršavanja njegovih odluka.

20. Dana 15. aprila 2022. godine Apelacioni sud je odbio žalbu privrednog društva podnosioca predstavke i potvrdio odluku Privrednog suda od 27. decembra 2013. godine. Ponovio je sve svoje ranije nalaze (vidjeti stavove 10, 13, 16 i 17 gore), uključujući i to da je dužnik bio nesolventan određeni vremenski period i pozvao se na članove 49, 50, 53(1) i 56(1) Zakona o stečaju koji je bio na snazi u relevantnom periodu. Dalje je utvrdio da čak ni posljednje izmjene iz 2016. godine nijesu

u potpunosti isključile mogućnost da razlučni povjerilac predloži otvaranje stečajnog postupka, jer je to bilo moguće u nekim konkretnim okolnostima. Takođe se pozvao na princip pravne sigurnosti, koji je implicitan u Konvenciji i koji je ključni elemenat vladavine prava, i utvrdio da bi drugačije odlučivanje u istoj situaciji predstavljalo povredu principa pravne sigurnosti koji takođe garantuje određeni nivo stabilnosti i doprinosi povjerenju javnosti u sudove. Pozvao se na praksu Suda kojom su utvrđene povrede člana 6 zbog neusaglašene prakse najviših sudova. Smatrao je da bi lišavanje lica koje može da predloži otvaranje stečajnog postupka prava da to učini predstavljalo povredu člana 6 Konvencije, jer bi bilo u suprotnosti sa ranijom praksom u istim slučajevima. Sud je takođe utvrdio da je Zakon o stečaju koji je bio na snazi u relevantnom periodu bio dostupan, predvidljiv i formulisan na dovoljno precizan način, uključujući u odnosu na to ko ima koja ovlašćenja.

21. Dana 11. jula 2022. godine Ustavni sud je odlučio u korist podnosilaca predstavke i poništio odluku Apelacionog suda od 15. aprila 2022. godine (vidjeti stav 20 gore). Podnosioci predstavke nijesu priložili relevantnu odluku Ustavnog suda, ali je iz spisa predmeta jasno da je Ustavni sud utvrdio da su sudovi imali previše formalistički pristup i da je namjera zakonodavstva bila jasna i prije i nakon izmjena 2016. godine u odnosu na to ko može predložiti otvaranje stečajnog postupka, što Apelacioni sud nije uzeo u obzir, te je stoga proizvoljno tumačio relevantne odredbe Zakona o stečaju. Čak iako obezbijeđeno potraživanje ne može biti realizovano, to ne daje automatski ovlašćenje razlučnom povjeriocu da predloži otvaranje stečajnog postupka bez prethodno izvršene relevantne procedure, naime, sudske ili van-sudske prodaje založne imovine. Dalje je utvrdio da tumačenje relevantnog prava u svakom slučaju ne može biti rezultat njegove proizvoljne primjene, već mora da bude u skladu sa zahtjevima prava na pravično suđenje kako je to predviđeno članom 6 Konvencije. Sud je ponovio da sudovi moraju da tumače zakonske odredbe počevši od namjere i svrhe koju je zakonodavstvo pokušalo da postigne njima i da primjenjuje odredbe u skladu sa tom svrhom, uzimajući u obzir sve okolnosti konkretnog predmeta. Takođe je utvrdio da su nalazi Ustavnog suda obavezujući.

22. Dana 24. novembra 2022. godine, Apelacioni sud je odlučio u korist podnosilaca predstavke, poništio odluku Privrednog suda od 27. decembra 2013. godine i vratio predmet na ponovni postupak. Utvrdio je da u smislu razloga koje je Ustavni sud dao 11. jula 2022. godine (vidjeti stav 21 gore) odluka Privrednog suda nije sadržala obrazloženje o odlučujućim činjenicama, kao rezultat čega nije mogla biti ispitana na odgovarajući način i, posljedično, izostala je pravilna primjena materijalnog prava.

23. Dana 29. novembra 2022. godine, Privredni sud je odbacio kao nedozvoljen predlog X za pokretanje stečajnog postupka nad privrednim društvom podnosiocem predstavke. Utvrdio je, konkretno, da X nema procesnu legitimaciju da podnese takav predlog, jer je bio razlučni povjerilac i imao je hipoteku nad određenom imovinom koja je pripadala privrednom društvu podnosiocu predstavke. Sud je utvrdio da obezbijeđena potraživanja, čak iako nijesu realizovana, ne daju automatski ovlašćenje takvom povjeriocu da predloži otvaranje stečajnog postupka, bez prethodnog pokušaja prodaje založne imovine. Sud je dalje utvrdio da je namjera zakonodavstva u odnosu na to ko može tražiti otvaranje stečajnog postupka bila da to može biti stečajni povjerilac, dužnik ili likvidator. Ovo stoga što su razlučni povjerioci imali druge mehanizme da realizuju svoja potraživanja, što nije uključivalo podnošenje zahtjeva za otvaranje stečajnog postupka, osim ako su se odrekli svog privilegovanog statusa kao razlučni povjerioci, čime bi postali neobezbijeđeni povjerioci. Sud je takođe utvrdio da je tokom trajanja stečajnog postupka, najveći dio imovine privrednog društva podnosioca predstavke prodat.

24. Dana 19. januara 2023. godine, nakon žalbe privrednog društva Y (pravni nasljednik X), Apelacioni sud je potvrdio odluku Privrednog suda i njeno obrazloženje.

II. DRUGE RELEVANTNE ČINJENICE

25. Tokom trajanja stečajnog postupka, potraživanja sedamdeset povjerilaca su utvrđena i priznata, u ukupnom iznosu više od 19.600.000,00 eura. Šest od ovih sedamdeset povjerilaca bili su razlučni povjerioci.

26. Ukupna vrijednost imovine prodane tokom stečajnog postupka bila je 3.317.847,31 eura.

27. Dana 11. septembra 2023. godine javni izvršitelj je donio rješenje o izvršenju na zahtjev povjerioca, Z, protiv privrednog društva podnosioca predstavke kako bi realizovao potraživanje Z u iznosu od 5.635.269,89 eura i pripadajuću zakonsku kamatu. U odluci je navedeno da izvršenje treba da bude sprovedeno nad sredstvima privrednog društva podnosioca predstavke u bankama, pokretnom imovinom i/ili nekretninama.

28. Dana 11. decembra 2023. godine privredno društvo podnosilac predstavke je podnijelo tužbu protiv države i Y (vidjeti stav 24 gore) i tražilo naknadu štete u iznosu od 1.279.089,73 eura. Tvrdilo je da tokom vođenja stečajnog postupka nije moglo da obavlja poslove što je prouzrokovalo da njegov dug prema Z u tom periodu naraste za 1.279,089,73 eura na 5.635.269,89 eura. Privredno društvo podnosilac predstavke je u tužbi navelo da je predmetna potraživanja ustupilo trećem licu, ali da se takođe saglasilo u relevantnom ugovoru (o ustupanju potraživanja) da pokrene i aktivno učestvuje u postupku i da će se prijemnik potraživanja uključiti na strani tužioca kada postupak bude pokrenut.

29. Dana 6. i 12. januara 2024. godine, W (privredno društvo), na osnovu ugovora kojim je od privrednog društva podnosioca predstavke kupilo sporno pravo, podnijelo je dvije tužbe Privrednom sudu protiv države i Y tražeći nadoknadu za: (a) tržišnu vrijednost nepokretnosti privrednog društva podnosioca predstavke koja je prodana tokom trajanja stečajnog postupka.; i (b) tržišnu vrijednost zakupa nepokretnosti koje privredno društvo podnosilac predstavke nije moglo da koristi tokom trajanja stečajnog postupka.

30. U sva tri predmeta (vidjeti stavove 28 i 29 gore) Privredni sud se oglasio stvarno nenadležnim i ustupio ih Osnovnom sudu u Cetinju.

31. U novembru 2024. godine sva tri građanska postupka bila su u toku pred prvostepenim sudom.

32. Do 20. januara 2025. godine javni izvršitelj još uvijek nije izvršio rješenje o izvršenju od 11. septembra 2023. godine (vidjeti stav 27 gore).

RELEVANTNI PRAVNI OKVIR I PRAKSA

I. RELEVANTNI PRAVNI OKVIR

A. Ustav Crne Gore (objavljen u „Službenom listu Crne Gore“, br. 001/07 i 038/13)

33. Član 151 stav 3 Ustava predviđa da su odluke Ustavnog suda obavezujuće i izvršne.

B. Zakon o Ustavnom sudu Crne Gore (objavljen u „Službenom listu Crne Gore“, br. 011/15 i 055/19)

34. Ovaj Zakon je stupio na snagu 20. marta 2015. godine.

35. Članom 3 je predviđeno da je svako dužan da poštuje odluke Ustavnog suda. Stavovi izraženi u odlukama Ustavnog suda su obavezujući za sve državne organe, organe državne uprave, organe lokalne samouprave, odnosno lokalne uprave, pravna lica i druge subjekte koji vrše javna ovlašćenja.

36. Član 52(1) predviđa da su državni organi, organi lokalne samouprave, odnosno lokalne uprave, pravna lica i drugi subjekti koji vrše javna ovlašćenja dužni da, u okviru svoje nadležnosti, izvršavaju odluke Ustavnog suda a njihovo izvršenje, kada je to neophodno, obezbjeđuje Vlada Crne Gore.

37. Članom 76 predviđeno je da kad Ustavni sud utvrdi da je osporenim pojedinačnim aktom povrijeđeno ljudsko pravo ili sloboda zajemčeni Ustavom, usvojiće ustavnu žalbu i ukinuće taj akt, u cjelini ili djelimično i predmet vratiti na ponovni postupak organu koji je donio ukinuti akt.

38. Članom 77(2) predviđeno je da kad Ustavni sud ukine pojedinačni akt i vrati predmet na ponovni postupak, nadležni organ je dužan da poštuje pravne razloge Ustavnog suda izražene u odluci i da u ponovnom postupku odluči u razumnom roku.

C. Zakon o stečaju (objavljen u „Službenom listu Crne Gore“, br. 001/11, 053/16, 032/18, 062/18 i 001/22)

39. Član 49 predviđao je u to vrijeme da su stranke u stečajnom postupku stečajni dužnik i stečajni povjerioci.

40. Član 50 predviđa da je stečajni povjerilac lice koje na dan pokretanja stečajnog postupka ima neobezbijeđeno potraživanje prema stečajnom dužniku.

41. Član 53(1) predviđa da je razlučni povjerilac povjerilac koji ima založno pravo ili pravo namirenja na stvarima ili pravima o kojima se vode javne knjige ili registri. Stav 2 predviđa da razlučni povjerioci imaju pravo namirenja iz sredstava stečenih prodajom imovine na kojoj su stekli razlučna prava. Stav 4 predviđa da razlučni povjerioci nijesu stečajni povjerioci. Ako je visina njihovog potraživanja veća od visine iznosa dobijenog unovčenjem stvari ili prava na kojima postoji razlučno pravo, pravo na razliku u visini iznosa ostvaruju kao stečajni povjerioci.

42. Član 56(1) je u relevantnom periodu predviđao da se stečajni postupak pokreće na predlog povjerioca, dužnika ili likvidatora. Izmjenama iz avgusta 2016. godine ovaj član je izmijenjen na način da predviđa da se stečajni postupak može pokrenuti na predlog stečajnog povjerioca, dužnika ili likvidatora.

D. Zakon o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku (objavljen u „Službenom listu Crne Gore“, br. 11/07)

43. Ovaj Zakon je stupio na snagu 21. decembra 2007. godine. Predviđa, pod određenim okolnostima, mogućnost ubrzanja dugih postupaka putem kontrolnog zahtjeva, kao i mogućnost da se podnosiocu tužbe dosudi naknada putem tužbe za pravično zadovoljenje.

44. Član 2 predviđa da pravo na sudsku zaštitu zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku imaju stranka i umješak u građanskom postupku, stranka i zainteresovano lice u upravnom sporu, okrivljeni i oštećeni u krivičnom postupku, ukoliko se postupci odnose na zaštitu njihovih prava u smislu Konvencije.

45. Članovi 9, 10, 14 i 16, uzeti skupa, predviđaju, u mjeri u kojoj su relevantni, da kontrolni zahtjev treba da bude podnjet sudu pred kojim je postupak u toku i mora da sadrži, *inter alia*, podatke i okolnosti koje ukazuju da sud neopravdano odlaže postupak. Predsjednik relevantnog suda odlučuje o kontrolnom zahtjevu, i on ili ona će odbiti zahtjev kada on ili ona utvrdi da je očigledno neosnovan ili da sud nije povrijedio pravo na suđenje u razumnom roku.

46. Član 33 predviđa, *inter alia*, da tužbu za pravično zadovoljenje može podnijeti stranka koja je prethodno iskoristila kontrolni zahtjev, kao i stranka koja ga objektivno nije mogla iskoristiti. Tužba za pravično zadovoljenje će biti podnijeta Vrhovnom sudu najkasnije šest mjeseci nakon dana prijema konačne odluke donijete u spornom postupku.

47. Član 34 predviđa nadoknadu između 300,00 i 5.000,00 eura zbog nematerijalne štete prouzrokovane povredom prava na suđenje u razumnom roku.

48. Član 43 predviđa da se pravo na naknadu materijalne štete zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku ostvaruje tužbom u parničnom postupku kod nadležnog suda, primjenom opštih pravila o naknadi štete.

E. Zakon o obligacionim odnosima (objavljen u „Službenom listu Crne Gore“, br. 047/08, 004/11 i 022/17)

49. Član 166(1) predviđa da pravno lice odgovara za štetu koju njegov organ prouzrokuje trećem licu u vršenju ili u vezi sa vršenjem svojih funkcija.

II. RELEVANTNA DOMAĆA PRAKSA

50. U periodu od 27. juna 2011. godine do 12. juna 2015. godine Privredni sud je otvorio stečajni postupak u deset predmeta (u odnosu na različite dužnike) nakon predloga koje su podnijeli različiti različni povjerioci. Od 6. maja 2014. godine do 17. jula 2015. godine Apelacioni sud je potvrdio najmanje tri od ovih odluka.

51. Dana 15. maja 2019. godine Apelacioni sud poništio je odluku Privrednog suda o otvaranju stečajnog postupka na zahtjev razlučnog povjerioca. Pozvao se na član 56(1) Zakona o stečaju, kojim je predviđeno da različni povjerioci ne mogu predložiti otvaranje stečajnog postupka (vidjeti stav 42 gore).

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANA 6 KONVENCIJE

52. Podnosioci predstavke su se prituživali na osnovu člana 6 Konvencije da je stečajni postupak bio nepravičan i nerazumno dug, konkretno ponovljene odluke Apelacionog suda su bile nedovoljno obrazložene i proizvoljne, kao i suprotne nalazima Ustavnog suda.

53. Relevantni dio člana 6 glasi kako sljedi:

“Prilikom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama...svako ima pravo na pravično...sudeње u razumnom roku pred...sudom...”

A. Pravičnost postupka

1. Podnesci stranaka

(a) Vlada

54. Vlada je tvrdila da čak iako je Apelacioni sud tumačio i primjenjivao relevantno pravo različito od Ustavnog suda, ipak je svaki put pažljivo ispitao razloge zbog kojih je Ustavni sud poništavao njegove ranije odluke i detaljno objasnio zbog čega ih nije prihvatio. Stoga, Vlada je tvrdila da se ne može reći da su odluke Apelacionog suda i Privrednog suda bile proizvoljne ili nezakonite. Vlada je tvrdila da su sve odluke Apelacionog suda bile ispitane od strane Ustavnog suda, i da je postupak konačno okončan odbacivanjem predloga X.

(b) Podnosioci predstavke

55. Podnosioci predstavke su, u suštini, potvrdili svoju pritužbu. Konkretno, tvrdili su da je Apelacioni sud postupao proizvoljno i da nije dao dovoljno obrazloženje u svojim odlukama na ustavno prihvatljiv način. Tvrdili su da je to bilo pitanje pravne sigurnosti i da je konstantno nepostupanje Apelacionog suda u skladu sa odlukama Ustavnog suda predstavljalo remećenje ustavnog poretka.

2. Zaključak Suda

(a) Prihvatljivost

56. Čak iako tužena Vlada nije iznijela prigovor u vezi statusa žrtve podnosioca predstavke, Sud može da ispita pitanje statusa žrtve *ex officio*, jer se tiče pitanja koje spada u nadležnost Suda (vidjeti *Buzadji protiv Republike Moldavije* [VV], br. 23755/07, stav 70, 5. jul 2016. godine, i *Satakunnan Markkinapörssi Oy i Satamedia Oy protiv Finske* [VV], br. 931/13, stav 93, 27. jun 2017. godine).

57. Sud smatra da je pitanje da li su podnosioci predstavke sačuvali njihov status žrtve u konkretnom predmetu, u smislu ponovljenih priznanja Ustavnog suda da je Apelacioni sud odlučio na proizvoljan način, te time povrijedio član 6, usko povezano sa suštinom njihove pritužbe, pa će ga stoga ispitati zajedno sa osnovanošću pritužbe.

58. Sud primjećuje da ova pritužba nije očigledno neosnovana ni neprihvatljiva po bilo kom osnovu navedenom u članu 35 Konvencije. Stoga mora biti proglašena prihvatljivom.

(b) Osnovanost

59. Sud ponavlja da njegov zadatak nije da zauzme mjesto domaćih sudova. Prvobitno je na nacionalnim nadležnim organima, naročito sudovima, da riješe problem tumačenja domaćeg zakonodavstva. Sud nije žalbeni sud za domaće sudove i njegova funkcija nije da se bavi činjeničnim ili pravnim greškama koje je navodno počinio domaći sud osim ako i u mjeri u kojoj mogu da povrijede prava i slobode zaštićene Konvencijom (vidjeti *Ramos Nunes de Carvalho e Sá protiv Portugala* [VV], br. 55391/13 i 2 druga, stav 186, 6. novembar 2018. godine, sa daljim referencama).

60. Sud ne treba da postupa kao sud četvrtе instance te stoga neće dovoditi u pitanje procjenu nacionalnih sudova na osnovu člana 6 stav 1, osim ako se njihovi nalazi mogu smatrati kao proizvoljni i očigledno nerazumni (vidjeti *López Ribalda i drugi protiv Španije* [VV], br. 1874/13 i 8567/13, stav 149, 17. oktobar 2019. godine, sa daljim referencama).

61. Vraćajući se na konkretan predmet, Sud primjećuje da dok se ne može reći da odluke Apelacionog suda od 29. novembra 2018. godine do 15. aprila 2022. godine nijesu imale bilo kakvo obrazloženje (vidjeti stavove 10, 13, 16-17 i 20 gore) jasno je da je Ustavni sud takvo obrazloženje, četiri puta, smatrao proizvoljnim i da je kao takvo predstavljalo povredu člana 6 Konvencije (vidjeti stavove 12, 15, 19 i 21 gore). Ustavni sud se takođe pozvao nekoliko puta na relevantne odredbe Zakona o Ustavnom sudu, kojima je predviđeno da su odluke Ustavnog suda obavezujuće i da se mora postupiti u skladu sa njima (vidjeti stavove 15, 19 i 21 gore). Ipak, tek nakon četiri vraćanja na ponovno odlučivanje od strane Ustavnog suda i nakon što je predstavka podnijeta Sudu, Apelacioni sud je konačno postupio u skladu sa odlukom Ustavnog suda, što je konačno dovelo do odbijanja predloga X, za pokretanje stečajnog postupka nad privrednim društvom podnosiocem predstavke od strane Privrednog suda, koju odluku je kasnije potvrdio Apelacioni sud (vidjeti stavove 23-24 gore).

62. Sud ponavlja da je prvo na nacionalnim organima da nadoknade svaku povredu Konvencije. U tom smislu, pitanje da li podnosilac predstavke može tvrditi da je žrtva navodne povrede relevantno je u svim fazama postupka na osnovu Konvencije (vidjeti, *inter alia*, *Scordino protiv Italije (br. 1)* [VV], br. 36813/97, stav 179, ECHR 2006-V, i *Kurkut i drugi protiv Turske*, br. 58901/19 i 6 drugih, stav 85, 25. jun 2024. godine). Odluka ili mjera u korist podnosioca predstavke nije u suštini dovoljna da ga liši statusa „žrtve“ u smislu člana 34 Konvencije, osim ako su nadležni organi priznali, direktno ili u suštini, a zatim omogućili nadoknadu za povredu Konvencije (vidjeti, *inter alia*, *Eckle protiv Njemačke*, 15. jul 1982. godine, stav 66, Serije A, br. 51 i *Dalban protiv Rumunije* [VV], br. 28114/95, stav 44, ECHR 1999-IV). Kada je u pitanju povreda koja treba da bude dosuđena podnoiocu predstavke kako bi se nadoknadila povreda konvencijskog prava na nacionalnom nivou, Sud generalno smatra da to zavisi od svih okolnosti predmeta, uzimajući u obzir, konkretno, prirodu utvrđene povrede Konvencije. U slučajevima u kojima povreda Konvencije nije izazvala značajnu

materijalnu ili nematerijalnu štetu podnosiocu predstavke, Sud je dalje utvrdio da je odlučujuće da podnosilac predstavke izgubi status žrtve ako mu je isplaćena nadoknada čija je visina razumna (uporediti *Busa protiv Mađarske*, br. 28453/95, odluka Komisije od 15. januara 1997. godine, u odnosu na pritužbu na osnovu člana 3 zbog prekomjerne upotrebe sile od strane policije; *Murillo Saldias i drugi protiv Španije* (odl.), br. 76973/01, 28. novembar 2006. godine, koja se odnosi na povredu pozitivne obaveze administrativnih organa na osnovu člana 2; i *Dalban*, gore citirana, stav 44, u odnosu na osudu u suprotnosti sa članom 10). Sud primjećuje u tom smislu da su podnosioci predstavke u ovom predmetu pretrpjeli značajnu materijalnu štetu (vidjeti stav 26 gore; suprotno *Gorizdra protiv Moldavije* (odl.), br. 53180/99, 2. jul 2002. godine; *Angelova protiv Rusije*, br. 33820/04, stavovi 50-51, 13. decembar 2007. godine; *Panchenko protiv Ukrajine* (odl.), br. 13706/02, 17. februar 2009. godine), i da još nijesu dobili nadoknadu u tom smislu (suprotno *Murillo Saldias i drugi*, gore citirana), relevantni postupak u tom smislu je još uvijek u toku (vidjeti stavove 28-31 gore). Kako podnosiocima predstavke nije dodijeljena nadoknada, Sud smatra da oni nijesu izgubili status žrtve.

63. U pogledu gore navedenog, konkretno sveobuhvatne i uvjerljive analize Ustavnog suda (vidjeti stavove 12, 15, 19 i 21 gore), Sud ne vidi razlog da odstupa od zaključka Ustavnog suda u odnosu na obrazloženje odluka Apelacionog suda (vidjeti *mutatis mutandis*, *Károly Nagy protiv Mađarske* [VV], br. 56665/09, stavovi 60 i 62, 14. septembar 2017. godine, i *X i drugi protiv Rusije*, br. 78042/16 i 66158/14, stav 48, 14. januar 2020. godine). Stoga utvrđuje povredu člana 6 Konvencije zbog ponavljanih nedovoljnih i proizvoljnih odluka Apelacionog suda.

B. Dužina postupka

1. Prihvatljivost

(a) Podnesci stranaka

(i) Vlada

64. Vlada je tvrdila da podnosioci predstavke nijesu iscrpili sve domaće pravne lijekove. Konkretno, nijesu iskoristili kontrolni zahtjev i tužbu za pravično zadovoljenje na osnovu Zakona o pravu na suđenje u razumnom roku (vidjeti stavove 43 i 45-46 gore) pred Privrednim sudom i Apelacionim sudom, koji pravni lijekovi su takođe dostupni u stečajnom postupku, jer je i to takođe građanski postupak. Vlada je tvrdila da stranka može da iskoristi tužbu za pravično zadovoljenje čak iako ne može da podnese kontrolni zahtjev (vidjeti stav 46 gore). Vlada je takođe tvrdila da su podnosioci predstavke mogli da podnesu zahtjev za naknadu materijalne štete zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku na osnovu člana 43 istog Zakona (vidjeti stav 48 gore), što nijesu uradili.

(ii) Podnosioci predstavke

65. Podnosioci predstavke su osporavali tvrdnje Vlade. Konkretno, Zakon o suđenju u razumnom roku predviđa samo dva pravna lijeka: kontrolni zahtjev i tužbu za pravično zadovoljenje koja je, ukoliko je uspješna, ograničena na iznos od 5.000,00 eura za nematerijalnu štetu (vidjeti stav 47 gore). To nije bilo djelotvorno u slučaju stečajnog postupka koji je trajao decenijama tokom kojeg je imovina privrednog društva podnosioca predstavke, vrijedna preko 9 miliona eura, u značajnoj mjeri zloupotrijebljena ili uništena.

66. Podnosioci predstavke su takođe tvrdili da je pravni osnov za građansku tužbu za materijalnu štetu po različitim osnovima počeo da postoji tek nakon što je odluka o odbacivanju predloga X za otvaranje stečajnog postupka postala pravosnažna 19. januara 2023. godine, a što je nakon što je predstavka već bila podnijeta Sudu 13. avgusta 2022. godine.

(b) Ocjena Suda

(i) Relevantni principi

67. Relevantni principi u odnosu na iscrpljivanje domaćih pravnih lijekova dati su u *Communauté genevoise d'action syndicale (CGAS) protiv Švajcarske* ([VV], br. 21881/20, stavovi 138-45, 27. novembar 2023. godine). Konkretno, član 35 stav 1 zahtijeva da bi pritužbe koje se kasnije namjeravaju podnijeti Strazburu trebalo da budu iznijete pred odgovarajućim domaćim tijelom, bar u suštini (vidjeti *Vučković i drugi protiv Srbije* (preliminarne primjedbe) [VV], br. 17153/11 i 29 drugih, stav 72 *in limine*, 25. mart 2014. godine i izvori tamo citirani). Da bi bio djelotvoran, pravni lijek mora da može da direktno nadoknadi osporeno stanje stvari i mora da nudi razumne izgleda za uspjeh (vidjeti *Communauté genevoise d'action syndicale (CGAS)*, gore citirana, stav 139, i izvori tamo citirani). Sud je često naglašavao potrebu primjene pravila iscrpljivanja sa određenim stepenom fleksibilnosti i bez pretjeranog formalizma. Dalje je saglasan da pravilo iscrpljivanja domaćih pravnih lijekova nije ni apsolutno niti može biti primijenjeno automatski; prilikom ispitivanja da li je to poštovano važno je u obzir uzeti konkretne okolnosti svakog pojedinačnog predmeta (ibid., stav 140).

68. Sud takođe ponavlja da iako može biti izuzetaka opravdanih u određenim okolnostima predmeta, procjena da li su domaći pravni lijekovi iscrpljeni se normalno vrši u odnosu na datum kada je predstavka podnijeta Sudu (vidjeti *Baumann protiv Francuske*, br. 33592/96, stav 47, ECHR 2001-V (izvodi)).

(ii) Ocjena Suda

69. Sud primjećuje da u vrijeme kada je predstavka podnijeta Sudu u konkretnom predmetu, 13. avgusta 2022. godine, domaći postupci su bili u toku pred Apelacionim sudom peti put (vidjeti stavove 21-22 gore), i da je glavna zabrinutost podnosioca predstavke u to vrijeme bila da ubrza postupak i okonča ponovljeno vraćanje na ponovni postupak.

70. Sud primjećuje da Zakon o suđenju u razumnom roku predviđa, pod određenim okolnostima, mogućnost da se dugi postupci ubrzaju putem kontrolnog zahtjeva (vidjeti stav 43 gore). Takođe predviđa da predsjednik relevantnog suda odlučuje o kontrolnom zahtjevu u vezi postupka koji je u toku pred tim sudom (vidjeti stav 45 gore). Sud smatra da, u konkretnim okolnostima ovog predmeta, korištenje kontrolnog zahtjeva pred bilo kojim sudom, nije moglo ubrzati ukupnu dužinu postupka i, u svakom slučaju, ne bi spriječilo ponovljeno vraćanje predmeta na ponovni postupak i navodno posljedično ukupno odlaganje što je slučaj u konkretnom predmetu (vidjeti *Stanka Mirković i drugi protiv Crne Gore*, br. 33781/15 i 3 druge, stav 47 *in fine*, 7. mart 2017. godine), zbog čega su podnosioci predstavke bili oslobođeni obaveze iscrpljivanja tog konkretnog pravnog lijeka.

71. Sud dalje primjećuje da tužba za pravično zadovoljenje i zahtjev za naknadu na osnovu člana 43 Zakona o pravu na suđenje u razumnom roku (vidjeti stavove 46 i 48-49 gore) prvenstveno imaju za cilj traženje naknade, i da ni jedan od ta dva ne može da ubrza postupak i/ili da okonča ponovljeno vraćanje na ponovno postupanje. Takođe je primijećeno da je u vrijeme kada je predstavka podnijeta Sudu stečajni postupak bio u toku i da je zahtjev za naknadu materijalne štete mogao biti podnjet tek nakon što je stečajni postupak okončan odbacivanjem predloga X, što je bilo 19. januara 2023. godine (vidjeti stav 24 gore), a to je nakon što je predstavka već bila podnijeta Sudu 13. avgusta 2022. godine. Zbog toga, Sud smatra da, pod okolnostima konkretnog predmeta, ta dva pravna lijeka nijesu bila djelotvorna za pritužbu podnosioca predstavke u vrijeme podnošenja predstavke (vidjeti stav 68 gore).

72. Sud je već primijetio da relevantno zakonodavstvo izričito predviđa mogućnost izjavljivanja ustavne žalbe u odnosu na pritužbe koje se tiču dužine trajanja postupka kada se iscrpe pravni lijekovi na osnovu Zakona o pravu na suđenje u razumnom roku ili ako su oni iz nekog razloga bili nedjelotvorni i da ustavna žalba mora stoga biti u suštini smatrana djelotvornim domaćim pravnim lijekom i u odnosu na dužinu trajanja postupka (vidjeti *Vučeljić protiv Crne Gore* (odl.), br. 59129/15, stav

31,

18. oktobar 2016. godine). Sud primjećuje u tom smislu da su se u najmanje dvije ustavne žalbe podnosioci predstavke izričito žalili na dužinu trajanja postupka (vidjeti stavove 11, 14 i 18 gore), koje Ustavni sud nije ispitao (vidjeti stavove 12, 15, 19 i 21 gore). Sud ponavlja u tom smislu da kada se teži jednom pravnom lijeku, upotreba drugog pravnog lijeka koji ima suštinski isti cilj nije potrebna (vidjeti *Nicolae Virgiliu Tănase protiv Rumunije* [VV], br. 41720/13, stav 177, 25. jun 2019. godine; vidjeti, takođe, izvore tamo citirane).

73. U pogledu gore navedenog, Sud smatra da prigovori Vlade u odnosu na iscrpljivanje domaćih pravnih lijekova moraju biti odbijeni.

74. Sud primjećuje da ova pritužba nije ni očigledno neosnovana ni neprihvatljiva po bilo kom osnovu navedenom u članu 35 Konvencije. Stoga mora biti proglašena prihvatljivom.

2. Osnovanost

(a) Podnesci stranaka

(i) Podnosioci predstavke

75. Podnosioci predstavke su ponovili njihovu pritužbu, konkretno da je prošla gotovo decenija prije donošenja pravosnažne odluke o odbacivanju predloga X za otvaranje stečajnog postupka. Tvrdili su da se pozivanje Vlade na lokaciju imovine i njenu atraktivnost (vidjeti stav 77 dolje) odnosilo na potpuno drugo pitanje.

(ii) Vlada

76. Vlada je tvrdila da nije bilo perioda neaktivnosti na strani sudova. Suprotno, sudovi su donosili svoje odluke u roku od nekoliko mjeseci, nekad čak i u roku od nekoliko dana. Samo jedna odluka Ustavnog suda je donijeta nakon jedne godine, devet mjeseci i osamnaest dana, što je opravdani period za Ustavni sud.

77. Dodatno, Vlada je tvrdila da je na dužinu trajanja stečajnog postupka najviše uticala činjenica da je stečajni dužnik imao imovinu u tri opštine; procjena imovine je bila na 740 strana: bilo je nekoliko prigovora na utvrđena potraživanja; rasprave su morale da budu odlagane kako bi lista potraživanja bila prilagođena i kako bi svaki povjerilac dobio priliku da bude saslušan; i moralo se postupiti u skladu sa svim rokovima za donošenje odluka o prodaji imovine a bilo je više od dvadeset takvih odluka. Atraktivnost i cijena imovine, kao i zainteresovanost nadmetača, takođe su uticali na njihovu prodaju, što su sve bili faktori na koje sudovi nijesu imali uticaj.

78. Vlada je zaključila da nije bilo povrede člana 6.

(b) Ocjena Suda

79. Razumnost dužine trajanja postupka mora biti procijenjena u svjetlu okolnosti konkretnog predmeta i u odnosu na sledeće kriterijume: složenost predmeta, ponašanje podnosioca predstavke i relevantnih organa i značaj predmeta spora za podnosioca predstavke (vidjeti, između ostalih, *Nicolae Virgiliu Tănase*, gore citirane, stav 209, i *Lupeni Greek Catholic Parish i drugi protiv Rumunije* [VV], br. 76943/11, stav 143, 29. novembar 2016. godine, sa daljim referencama).

80. Samo odlaganja koja se pripisuju državi mogu opravdati utvrđivanje nepostupanja u skladu sa zahtjevom „razumnog roka“ (vidjeti *Humen protiv Poljske* [VV], br. 26614/95, stav 66, 15. oktobar 1999. godine).

81. Vraćajući se na konkretan predmet, Sud primjećuje da su postupci započeli 27. decembra 2013. godine, kada je stečajni postupak otvoren na predlog X, a okončan 19. januara 2023. godine kada je Apelacioni sud donio pravosnažnu odluku u predmetu. Raniji predmet podnosioca predstavke, čiji je cilj bio da se ostvari pristup sudu kako bi osporio status X da predloži otvaranje stečajnog postupka, bio je u toku pred ovim sudom dvije godine, deset mjeseci i šest dana (vidjeti stav 9 gore) koje vrijeme nije uključeno u dužinu koja se pripisuje nadležnim organima (vidjeti, *mutatis mutandis*,

Satakunnan Markkinapörssi Oy i Satamedia Oy, gore citirana, stav 208, i izvori tamo citirani). Stoga, postupak je trajao šest godina, dva mjeseca i dvadeset jedan dan, tokom kojeg vremena su domaći sudovi donijeli petnaest odluka na tri nivoa nadležnosti.

82. Sud dalje primjećuje da se konkretan predmet odnosi na stečajni postupak nad privrednim društvom podnosiocem predstavke u kojem je glavno pitanje bilo da li X ima pravni legitimitet da predloži otvaranje tog postupka ili ne. Sud ne smatra da je to pitanje toliko složeno da bi opravdalo ovoliko dužinu trajanja postupka.

83. Sud se slaže sa Vladom da postupke nije karakterisao bilo koji naročito dug period neaktivnosti od strane bilo kog pojedinačnog suda. Postupak je bio u toku pred domaćim sudovima između pet dana pred Privrednim sudom (vidjeti stavove 22-23) i jedne godine, devet mjeseci i osamnaest dana pred Ustavnim sudom (vidjeti stavove 11-12 gore), pri čemu je većina postupaka trajala prosječno nekoliko mjeseci na svakom stepenu nadležnosti, što se kao takvo ne može smatrati prekomjernim. Takođe, ukupna dužina trajanja postupka od skoro šest godina i tri mjeseca, zavisno od okolnosti, ne mora da predstavlja povredu zahtjeva „razumnog roka“ (vidjeti, na primjer, *Nicolae Virgiliu Tănase*, gore citirana, stavovi 208 i 213-14).

84. Međutim, Sud ponavlja da dok nije njegova funkcija da analizira način na koji su nacionalni sudovi tumačili i primijenili domaće pravo, ipak smatra da su presude kojima se poništavaju prethodni nalazi i vraćanje predmeta na ponovno odlučivanje obično rezultat grešaka napravljenih od strane nižih sudova i da ponavljanje takvih presuda može da ukaže na nedostatke u pravosudnom sistemu (vidjeti *Sfântul Vasile Polonă Greek Catholic Parish protiv Rumunije*, br. 65965/01, stav 74, 7. april 2009. godine; i *Lupeni Greek Catholic Parish i drugi*, gore citirana, stav 147). Ponovljeno preispitivanje predmeta nakon vraćanja na ponovno odlučivanje može samo po sebi da otkrije ozbiljne nedostatke u pravosudnom sistemu konkretne države (vidjeti *Pavlyulynets protiv Ukrajine*, br. 70767/01, stav 51, 6. septembar 2005. godine). Sud primjećuje da je ukupna dužina trajanja konkretnog predmeta uglavnom izazvana kumulativnim efektom propusta Apelacionog suda da postupi u skladu sa odlukama Ustavnog suda četiri puta, suprotno zahtjevima domaćeg zakonodavstva u tom smislu (vidjeti stav 38 gore) a što se u potpunosti može pripisati domaćim nadležnim organima.

85. Sud primjećuje da podnosioci predstavke nijesu doprinijeli dužini trajanja postupka i, u odnosu na to koji je značaj spora za podnosiocima predstavke, nesporno je da su predmetne domaće odluke imale direktne posljedice na njihove poslovne aktivnosti.

86. Sud je saglasan sa podnosiocima predstavke da atraktivnost njihove imovine i brojna potraživanja povjerilaca nijesu povezani sa pritužbom, koja je bila, u suštini, vrijeme koje je bilo potrebno domaćim sudovima da odbace predlog X za otvaranje stečajnog postupka nad privrednim društvom podnosiocem predstavke, a ne koliko brzo je njihova imovina prodana tokom ovog postupka.

87. Nakon ispitivanja kompletnog materijala koji je bio pred njim, Sud smatra da je dužina trajanja postupka u cjelosti bila prekomjerna i da nije ispunila zahtjev razumnog vremena.

88. Stoga, bilo je povrede člana 6 stav 1 Konvencije u odnosu na dužinu trajanja postupka.

II. NAVODNA POVREDA ČLANA 1 PROTOKOLA BR. 1 UZ KONVENCIJU

89. Podnosioci predstavke su se prituživali da su odluke domaćih sudova dovele do nezakonitog miješanja u njihovo pravo na mirno uživanje svoje imovine, kako je predviđeno članom 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju, što je takođe prekršeno dužinom trajanja stečajnog postupka.

90. Relevantni član glasi kako slijedi:

“Svako fizičko i pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uslovima predviđenim zakonom i opštim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primjenjuje zakone koje smatra potrebnim da bi regulisala korištenje imovine u skladu sa opštim interesima ili da bi obezbijedila naplatu poreza ili drugih dažbina ili kazni.”

A. Prihvatljivost

1. Podnesci stranaka

91. Vlada je tvrdila da je pritužba podnosilaca predstavke bila preuranjena u odnosu na tri postupka za nadoknadu štete koja su u toku (vidjeti stavove 28-31 gore), u kojima bi domaći sudovi odredili odgovornost države za materijalnu štetu koja je navodno prouzrokovana otvaranjem i sprovođenjem predmetnog stečajnog postupka.

92. Vlada je takođe tvrdila da podnosioci predstavke nijesu podnijeli zahtjev za naknadu štete na osnovu člana 43 Zakona o suđenju u razumnom roku (vidjeti stav 48 gore) u odnosu na njihovu pritužbu da su njihova imovinska prava takođe povrijeđena zbog dužine trajanja postupka. Vlada se pozvala, konkretno, na princip supsidijarnosti.

93. Podnosioci predstavke su tvrdili da je jedini djelotvorni pravni lijek koji su imali na raspolaganju bio ustavna žalba. U ovom postupku Ustavni sud je odlučio u njihovu korist četiri puta, ali bez uspjeha, jer Apelacioni sud uporno nije postupao u skladu sa nalazima Ustavnog suda.

2. Ocjena Suda

94. Sud primjećuje da je, u vrijeme kada je predstavka podnijeta Sudu, stečajni postupak bio u toku i da je zahtjev za naknadu na ime materijalne štete, uključujući na osnovu člana 43 Zakona o suđenju u razumnom roku, mogao biti podnijen tek kada je stečajni postupak okončan odbacivanjem predloga X, što je bilo 19. januara 2023. godine (vidjeti stav 24 gore), a što je nakon što je predstavka već bila podnijeta Sudu 13. avgusta 2022. godine. Zbog toga, Sud smatra da, pod okolnostima konkretnog predmeta, zahtjev za naknadu štete nije bio djelotvoran za pritužbu podnosilaca predstavke u vrijeme podnošenja predstavke (vidjeti stav 68 gore).

95. Sud dalje primjećuje da su se podnosioci predstavke izričito žalili na povredu imovinskih prava u najmanje dvije ustavne žalbe (vidjeti stavove 14 i 18 gore). Vlada nije osporavala da je taj pravni lijek bio nedjelotvoran. Ustavni sud je, sa svoje strane, ograničio ispitivanje samo na član 6 (vidjeti stavove 15 i 19 gore). Sud smatra da su podnosioci predstavke uspješno pokrenuli svoje pritužbe pred domaćim organima i na taj način iskoristili dostupan pravni lijek (vidjeti stav 72 *in fine* gore).

96. U pogledu gore navedenog, Sud smatra da primjedbe Vlade moraju biti odbijene.

97. Sud primjećuje da ova pritužba nije ni očigledno neosnovana ni neprihvatljiva po bilo kom osnovu navedenom u članu 35 Konvencije. Stoga se mora proglasiti prihvatljivom.

B. Osnovanost

1. Podnesci stranaka

(a) Podnosioci predstavke

98. Podnosioci predstavke su ponovili svoje pritužbe i osporili podneske Vlade u cjelosti (vidjeti stavove 100-102 dolje). Konkretno, osporavali su da je otvaranje stečajnog postupka u decembru 2013. godine bilo zakonito, jer razlučni povjerioci nijesu mogli da predlože otvaranje stečajnog postupka u skladu sa relevantnim domaćim pravom. Tvrdili su da je bilo pitanje pravne nesigurnosti da je Apelacioni sud konstantno odbijao da postupi u skladu sa četiri odluke Ustavnog suda i da je u više navrata donosio identične odluke sa novim ili različitim pravnim osnovom.

99. Podnosioci predstavke su tvrdili da su tvrdnje Vlade da bi neki drugi povjerilac vjerovatno zatražio otvaranje stečajnog postupka da X to nije uradio, bile samo pokušaj da se fokus skrene sa suštinskog pitanja – procesne legitimacije X da to uradi – na pitanje koje nije bilo predmet spora.

(b) Vlada

100. Vlada nije osporavala da je bilo miješanja u pravo podnosioca predstavke na mirno uživanje njihove imovine. Ipak, tvrdili su da je miješanje bilo u skladu sa zakonom, da je težilo legitimnom cilju, sa kojim je bilo proporcionalno, te da stoga nije bilo povrede člana 1 Protokola br. 1. Konkretno tvrdili su da je Apelacioni sud potvrdio odluku Privrednog suda da otvori stečajni postupak, u skladu sa članom 56 Zakona o stečaju u to vrijeme i relevantnom domaćom praksom (vidjeti stavove 10, 13, 16 i 20 gore), te da se stoga ne može reći da su odluke Apelacionog suda bile proizvoljne ili nezakonite.

101. Vlada je dalje tvrdila da je tužena država obezbijedila da imovinska prava podnosioca predstavke budu dovoljno zaštićena brojnim pravnim lijekovima. Prvo, sve osporene odluke su donijete u kontradiktornom postupku tokom kojeg su podnosioci predstavke mogli da ospore otvaranje i sprovođenje stečajnog postupka, a koji je tada ispitan od strane Ustavnog suda. Drugo, privredno društvo podnosilac predstavke je podnijelo građansku tužbu; tokom tog postupka bilo bi u mogućnosti da zaštiti svoja imovinska prava i dobije nadoknadu da je moglo da dokaže da je država, tačnije njeni organi, bila odgovorna za otvaranje i vođenje stečajnog postupka.

102. Vlada je takođe tvrdila da su tokom stečajnog postupka utvrđena i priznata potraživanja sedamdeset povjerilaca, u ukupnom iznosu od blizu 20 miliona eura (vidjeti stav 25 gore), i da je u vrijeme otvaranja stečajnog postupka račun privrednog društva podnosioca predstavke bio u blokadi na iznos od blizu 7 miliona eura, što znači da je postojala velika vjerovatnoća da bi neki drugi tužilac tražio otvaranje stečajnog postupka, čak i da X to nije uradio. Dalje je tvrdila da s obzirom da su potraživanja stečajnih povjerilaca bila obezbijedena svom imovinom koja je prodana tokom stečajnog postupka, podnosioci predstavke nijesu dokazali da im je prodaja prouzrokovala bilo kakve gubitke, s obzirom da je privredno društvo podnosilac predstavke već bilo nesolventno i da bi njegova imovina bila prodana u svakom slučaju kako bi se namirila potraživanja razlučnih povjerilaca.

2. Ocjena Suda

(a) Relevantni principi

103. Sud ponavlja da je suštinski cilj člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju da zaštiti lica od neopravdanog miješanja države u mirno uživanje njegove ili njene imovine. Ipak, na osnovu člana 1 Konvencije, svaka ugovorna strana „garantuje svakome u [svojoj] nadležnosti prava i slobode zagarantovane Konvencijom“. Ispunjenje ove opšte obaveze može da uključuje pozitivne obaveze prisutne u obezbjeđivanju djelotvornog ostvarivanja prava zagarantovanih Konvencijom. U kontekstu člana 1 Protokola br. 1, ove pozitivne obaveze mogu zahtijevati od države da preduzme mjere koje su neophodne da zaštiti pravo na imovinu (vidjeti *Broniowski protiv Poljske* [VV], br. 31443/96, stav 143, ECHR 2004-V), čak i u slučajevima koji uključuju parnični postupak između pojedinaca ili privrednih društava (vidjeti *Sovtransavto Holding protiv Ukrajine*, br. 48553/99, stav 96, ECHR 2002-VII, sa daljim referencama). Ovo znači, konkretno, da su države u obavezi da obezbijede sudske postupke koji nude neophodne procesne garancije i stoga omogućavaju domaćim sudovima i tribunalima da djelotvorno i pravično presuđuju i pravične sporove između privatnih lica (ibid.; vidjeti takođe, *mutatis mutandis*, *Keegan protiv Irske*, 26. maj 1994. godine, stav 49, Serije A br. 290, i *Kroon i drugi protiv Holandije*, 27. oktobar 1994. godine, stav 31, Serije A br. 297-C).

104. Iako član 1 Protokola br. 1 ne sadrži izričite procesne zahtjeve, svi relevantni domaći postupci moraju omogućiti uključenim licima razumnu mogućnost da iznesu svoje zahtjeve pred relevantnim organima u cilju djelotvornog osporavanja mjera miješanja u prava zagarantovana ovom odredbom. Prilikom ispitivanja da li je ovaj uslov ispunjen, mora se izvršiti detaljno ispitivanje

primjenjivih procedura (vidjeti, na primjer, *Jokela protiv Finske*, br. 28856/95, stav 45, ECHR 2002-IV; vidjeti takođe, *mutatis mutandis*, *AGOSI protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 24. oktobar 1986. godine, stav 55, *Serijs A br. 108*, i *Hentrich protiv Francuske*, 22. septembar 1994. godine, stav 49, *Serijs A br. 296-A*).

105. Sud ponavlja da odredbe pravosudnog foruma ne uključuju automatski odgovornost države na osnovu člana 1 Protokola br. 1. Ipak, država se mora smatrati odgovornom za gubitke koji su prouzrokovani takvim odlučivanjima ako odluke suda nijesu bile donijete u skladu sa domaćim pravom ili ako su bile pogrešne zbog proizvoljnosti ili očigledne neosnovanosti suprotno članu 1 Protokola br. 1 (vidjeti *Vulakh i drugi protiv Rusije*, br. 33468/03, stav 44, 10. januar 2012. godine, i izvori tamo citirani). Ipak, nadležnost Suda da potvrdi da je domaće pravo pravilno tumačeno i primijenjeno je ograničena i nije njegova funkcija da zauzme mjesto nacionalnih sudova. Umjesto toga, njegova uloga je da obezbijedi da uloge tih sudova nijesu proizvoljne ili na drugi način očigledno nerazumne (vidjeti, na primjer, *Seksimp Group SRL protiv Republike Moldavije*, br. 30085/13, stav 54 *in fine*, 15. maj 2025. godine, i *Anheuser-Busch Inc. protiv Portugala* [VV], br. 73049/01, stav 83, ECHR 2007-I).

(b) Ocjena Suda

106. Sud primjećuje da su u konkretnom predmetu domaći sudovi otvorili stečajni postupak nad privrednim društvom podnosiocem predstavke na predlog X, što je za rezultat imalo prodaju najvećeg dijela imovine privrednog društva podnosioca predstavke (vidjeti stav 23 *in fine* gore). Nadležnost Suda da potvrdi da domaće pravo nije pravilno tumačeno i primijenjeno je ograničeno i njegova funkcija nije da zauzme mjesto domaćih sudova. Umjesto toga, njegova uloga je da obezbijedi da odluke domaćih sudova nijesu proizvoljne ili na drugi način očigledno nerazumne (vidjeti *Anheuser-Busch Inc. protiv Portugala* [VV], br. 73049/01, stav 83, ECHR 2007-I).

107. Sud je već primijetio da je Ustavni sud četiri puta, od 3. novembra 2020. godine do 11. jula 2022. godine, utvrdio da su odluke Apelacionog suda donijete u predmetima u odnosu na podnosiocem predstavke, kojima se potvrđuje otvaranje stečajnog postupka od strane Privrednog suda, bile nedovoljno obrazložene i proizvoljne; da su nalazi Apelacionog suda bili ustavno neprihvatljivi (vidjeti stav 12 gore); da je tumačenje domaćeg prava od strane Apelacionog suda bilo previše formalistično (vidjeti stavove 12 i 21 gore) i da X, na osnovu relevantnog domaćeg prava, nije mogao tražiti otvaranje predmetnog stečajnog postupka. Takođe je utvrdio da Apelacioni sud, time što se nije pridržavao odluka Ustavnog suda, nije postupao u skladu sa Zakonom o Ustavnom sudu (vidjeti stavove 15, 19 i 21 gore).

108. Sud smatra da je predmetni postupak morao da bude sproveden i okončan na takav način da bude jasno da su podnosioci predstavke zaista imali mogućnost da na djelotvoran način ospore miješanje u njihovu imovinu. Međutim, sama činjenica da se do petog ponovnog ispitivanja predmeta kada je Apelacioni sud konačno postupio u skladu sa odlukom Ustavnog suda, bez obzira na zakonske zahtjeve u tom smislu (vidjeti stav 38 gore), i da je najveći dio imovine privrednog društva podnosioca predstavke prodat u međuvremenu (vidjeti stav 23 *in fine* gore) je dovoljan dokaz da, pod konkretnim okolnostima predmeta, oni nijesu imali tu mogućnost. Stoga, Sud smatra da podnosioci predstavke nijesu imali mogućnost da iznesu svoje zahtjeve relevantnim nadležnim organima kako bi na djelotvoran način osporili miješanje u njihova prava zagaranтована članom 1 Protokola br. 1 (vidjeti praksu citiranu u stavu 104 gore; vidjeti, takođe, *mutatis mutandis*, *Selimi i Krasnići protiv Srbije*, br. 20641/20 i 20644/20, stavovi 181-82, 3. jun 2025. godine).

109. Sud dalje primjećuje da se podrazumijeva da je za odgovarajuće sprovođenje pravde potrebno vrijeme. Međutim, Sud je već utvrdio da je postupak u kojem je podnosilac predstavke osporavao otvaranje stečajnog postupka trajao nerazumno dugo (vidjeti stav 88 gore). Po mišljenju Suda, njegova prekomjerna dužina je takođe imala direktan uticaj na pravo podnosioca predstavke na mirno uživanje njihove imovine. Sud smatra, imajući na umu okolnosti konkretnog predmeta, da

je ovo odlaganje nametnulo prekomjeran pojedinačan teret na podnosiocima predstavke i stoga poremetilo pravičnu ravnotežu koja treba da bude postignuta između prava podnosioca predstavke na mirno uživanje njihove imovine i uključenih opštih interesa (vidjeti, *mutatis mutandis*, *Kunić protiv Hrvatske*, br. 22344/02, stav 67, 11. januar 2007. godine).

110. Pod takvim okolnostima, Sud mora da zaključi da država nije ispunila pozitivnu obavezu na osnovu člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju da uspostavi odgovarajući forum koji bi podnosiocima predstavke omogućio da efikasno ostvare svoja prava (vidjeti, između ostalog, *Theo National Construct S.R.L. protiv Republike Moldavije*, br. 72783/11, stav 80, 11. oktobar 2022. godine, i *Seksimp Group SRL*, gore citirana, stav 59). Slijedi da je bilo povrede člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju.

III. PRIMJENA ČLANA 41 KONVENCIJE

111. Član 41 Konvencije predviđa:

“Kada Sud utvrdi povredu Konvencije ili Protokola uz nju, a unutrašnje pravo Visoke strane ugovornice u pitanju omogućava samo djelimičnu odštetu, Sud će, ako je to potrebno, pružiti pravično zadovoljenje oštećenoj strani.”

A. Šteta

112. Podnosioci predstavke su potraživali 1.279.089,73 eura kao „ukupno potraživanje“ na ime materijalne štete, što je zakonska kamata na glavno potraživanje Z u odnosu na privredno društvo podnosioca predstavke, i u kom smislu je privredno društvo podnosilac predstavke podnijelo zahtjev za naknadu štete (vidjeti stav 28 gore). Takođe su tražili naknadu na ime nematerijalne štete, čiji iznos su ostavili na procjenu Sudu.

113. Vlada je tvrdila da je nejasno da li su podnosioci predstavke tražili navedeni iznos za svakog podnosioca predstavke ili za oba podnosioca predstavke skupa. U svakom slučaju, osporila je zahtjev kao preuranjen, jer je domaći postupak u vezi istog trenutno u toku (vidjeti stavove 28 i 31).

114. Osim činjenice da je privredno društvo podnosilac predstavke potraživanje ustupilo trećoj strani (vidjeti stav 28 *in fine* gore), Sud smatra da je građanski postupak koji je u toku u odnosu na isti zahtjev i njegovo ispitivanje u svijetlu nalaza iznijetih u ovoj presudi najprikladniji način za pružanje nadoknade oštećenoj strani (vidjeti, *mutatis mutandis*, *Vulakh i drugi*, gore citirana, stav 54). Na osnovu toga, odbacuje zahtjev podnosioca predstavke na ime materijalne štete.

115. Sud primjećuje da je prethodno odredio nadoknadu nematerijalne štete u predmetima gdje su podnosioci predstavke tražili takvu nadoknadu ali su ostavili na procjenu Sudu da odredi precizan iznos (vidjeti *Nagmetov protiv Rusije* [VV], br. 35589/08, stav 72, 30. mart 2017. godine, i izvori tamo citirani; vidjeti takođe, *Abele protiv Litvanije*, br. 60429/12 i 72760/12, stavovi 85-86, 5. oktobar 2017. godine).

116. U konkretnom predmetu, Sud je utvrdio dvije povrede člana 6 Konvencije i povredu člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju (vidjeti stavove 63, 88 i 110 gore). Nema razloga da sumnja da su podnosioci predstavke pretrpjeli nematerijalnu štetu zbog ovih povreda (vidjeti, *mutatis mutandis*, *Narbutas protiv Litvanije*, br. 14139/21, stav 343, 19. decembar 2023. godine). Određujući naknadu na jednakim osnovama, Sud im dosuđuje iznos od 4.680,00 eura ukupno po ovom osnovu, uvećan za bilo koje poreze koji se mogu naplatiti.

B. Troškovi i izdaci

117. Podnosioci predstavke su takođe tražili iznos od 9.200,00 eura na ime troškova i izdataka nastalih pred domaćim sudovima i pred Sudom.

118. Vlada je osporila zahtjev podnosioca predstavke kao prekomjeran i neosnovan.

119. Na osnovu prakse Suda, podnosilac predstavke ima pravo na naknadu troškova i izdataka samo u onoj mjeri u kojoj dokaže da su oni stvarno i nužno nastali i da je njihova visina razumna. U konkretnom predmetu, uzimajući u obzir dokumenta koja su mu bila na raspolaganju i gore navedeni kriterijum, Sud smatra razumnim da dosudi iznos od 9.200,00 eura koji pokrivaju troškove po svim osnovama, uvećan za bilo koje poreze koji se mogu naplatiti podnosiocu predstavke.

SA OVIH RAZLOGA, SUD, JEDNOGLASNO,

1. *Proglašava* predstavku prihvatljivom;
2. *Utvrdjuje* da je bilo povrede člana 6 Konvencije u odnosu na pravičnost domaćih postupaka;
3. *Utvrdjuje* da je bilo povrede člana 6 Konvencije u odnosu na dužinu trajanja postupka;
4. *Utvrdjuje* da je bilo povrede člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju;
5. *Utvrdjuje*
 - (a) da je tužena država obavezna da plati podnosiocima predstavke ukupno, u roku od tri mjeseca od dana kada ova presuda postane pravosnažna u skladu sa članom 44 stav 2 Konvencije, sljedeće iznose:
 - (i) 4.680,00 eura (četiri hiljade šesto osamdeset eura), uvećan za bilo koje poreze koji se mogu naplatiti, na ime nematerijalne štete;
 - (ii) 9.200,00 eura (devet hiljada dvije stotine eura), uvećan za bilo koje poreze koji se mogu naplatiti podnosiocima predstavke, na ime troškova i izdataka;
 - (b) da se od isteka gore navedena tri mjeseca, pa do isplate ovih iznosa obračunava kamata na gore navedene iznose po stopi koja je jednaka najnižoj kamatnoj stopi Evropske centralne banke tokom zateznog perioda uz dodatak od tri procentna poena.
6. *Odbija* ostatak zahtjeva podnosilaca predstavke za pravičnim zadovoljenjem.

Sačinjeno na engleskom jeziku i objavljeno u pisanoj formi 27. novembra 2025. godine, u skladu sa Pravilom 77 stavovi 2 i 3 Poslovnika Suda

Ilse Freiwirth
Registar

Erik Wennerström
President

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

FIRST SECTION

CASE OF VUJOVIĆ AND LIPA D.O.O. v. MONTENEGRO (No. 2)

(Application no. 43050/22)

JUDGMENT

Art 6 § 1 (civil) • Fair hearing • Repeated refusal of Court of Appeal to comply with Constitutional Court's rulings concerning the wrongful opening of insolvency proceedings in respect of the applicant company • Constitutional Court's analysis comprehensive and convincing • Court of Appeal's rulings on four occasions insufficiently reasoned and arbitrary

Art 6 § 1 (civil) • Reasonable time • Excessive length of proceedings • Total length of proceedings mainly caused by the cumulative effect of the Court of Appeal failing to comply with the Constitutional Court's decisions contrary to domestic law

Art 1 P1 • Peaceful enjoyment of possessions • Sale of most of the applicant company's properties as a result of the opening of insolvency proceedings and the Court of Appeal repeatedly upholding that decision • Applicants not afforded a reasonable opportunity of putting their claims to the domestic authorities to effectively challenge the impugned interference • Length of proceedings had a direct impact on their Art 1 P1 rights • Delay imposed excessive individual burden on the applicants • Fair balance between competing interests upset • State's failure to discharge positive obligation to set up a proper forum allowing the applicants to assert their rights effectively

Prepared by the Registry. Does not bind the Court.

STRASBOURG

27 November 2025

This judgment will become final in the circumstances set out in Article 44 § 2 of the Convention. It may be subject to editorial revision.

In the case of Vujović and Lipa D.O.O. v. Montenegro (No. 2),

The European Court of Human Rights (First Section), sitting as a Chamber composed of:

Erik Wennerström, *President*,

Ivana Jelić,

Raffaele Sabato,

Frédéric Krenc,

Davor Derenčinović,

Artūrs Kučs,

Anna Adamska-Gallant, *judges*,

and Ilse Freiwirth, *Section Registrar*,

Having regard to:

the application (no. 43050/22) against Montenegro lodged with the Court under Article 34 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (“the Convention”) by a Montenegrin national, Mr Milorad Vujović (“the applicant”), and a limited liability company registered in Montenegro, Lipa D.O.O. (“the applicant company”), on 13 August 2022;

the decision to give notice to the Montenegrin Government (“the Government”) of the complaints concerning the applicants’ right to a fair trial under Article 6 of the Convention, and an alleged unlawful interference with their right to the peaceful enjoyment of their property under Article 1 of Protocol No. 1 to the Convention, and to declare the remainder of the application inadmissible;

the parties’ observations;

Having deliberated in private on 4 November 2025,

Delivers the following judgment, which was adopted on that date:

INTRODUCTION

1. The application concerns the fairness and the length of the insolvency proceedings in respect of the applicant company under Article 6 of the Convention, and an alleged unlawful interference with the applicants’ right to the peaceful enjoyment of their property under Article 1 of Protocol No. 1 to the Convention.

THE FACTS

2. The applicant was born in 1956 and lives in Cetinje. The applicant company was founded in Cetinje in 2002. The applicant is the founder, sole owner and executive director of the applicant company. The applicants were represented by Mr B. Radović, a lawyer practising in Cetinje.

3. The Government were represented by their Agent, Ms K. Peković.

4. The facts of the case may be summarised as follows.

I. INSOLVENCY PROCEEDINGS IN RESPECT OF THE APPLICANT COMPANY

5. On 27 December 2013 the Podgorica Commercial Court (*Privredni sud*) opened insolvency proceedings (*stečajni postupak*) in respect of the applicant company at the request of a secured creditor (*razlučni povjerilac* – see paragraph 41 below), X (a company).

6. On 23 January 2014 the applicant company appealed against that decision arguing, in substance, that X did not have legal standing to request the opening of insolvency proceedings as it was a secured creditor. It referred, *inter alia*, to sections 49(1), 50(1) and 53(4) of the Insolvency Act (see paragraphs 39-41 below).

7. On 18 March 2014 the Podgorica Court of Appeal (*Apelacioni sud*) rejected the applicant company’s appeal (*žalba se odbacuje*). As a result, the insolvency proceedings against the applicant company continued.

8. On 23 July 2014 the Constitutional Court rejected a constitutional appeal lodged by the applicants.

9. On 14 April 2015 the applicants lodged an application with the Court complaining that the Court of Appeal had refused to examine their appeal on the merits. Following this Court's finding of a violation of Article 6 owing to a lack of access to a court (see *Vujović and Lipa D.O.O. v. Montenegro*, no. 18912/15, §§ 41-44, 20 February 2018), the applicant sought the re-opening of domestic proceedings concerning X's legal standing to request the opening of insolvency proceedings on 1 October 2018.

10. On 29 November 2018 the Court of Appeal re-opened those proceedings and upheld the Commercial Court's decision of 27 December 2013. The court held, in particular, that section 56(1) of the Insolvency Act in force at the time had provided that insolvency proceedings could be initiated at the request of a creditor, debtor or liquidator (see paragraph 42 below), meaning it had not excluded the right of secured creditors to make such a request.

11. On 16 January 2019 the applicants filed a constitutional appeal concerning the Court of Appeal's interpretation of the relevant provisions and maintained, in particular, that X, as a secured creditor, could not request the opening of insolvency proceedings. They also referred to the unreasonable length of the insolvency proceedings.

12. On 3 November 2020 the Constitutional Court ruled in favour of the applicants and quashed the Court of Appeal's decision (see paragraph 10 above) and referred the case back to it. It held, in substance, that the courts had had a formalistic approach when interpreting the relevant legislation. It considered that the courts' findings in the applicants' case had been constitutionally unacceptable in view of the legal nature of X's claim, which had been secured, and which had made X a secured creditor, owing to which it could not be an insolvency creditor (*stečajni povjerilac*) and therefore could not request the opening of insolvency proceedings. The court found that the Court of Appeal had ruled in an arbitrary manner, thus violating the applicants' right to a fair trial under Article 6 of the Convention.

13. On 19 January 2021 the Court of Appeal dismissed the applicant company's appeal and upheld the Commercial Court's decision of 27 December 2013. It repeated its earlier findings (see paragraph 10 above) and held that the legal nature of the creditor's claim was irrelevant for opening insolvency proceedings, it being relevant only for how the claims would be satisfied. The court also found that section 77(2) of the Constitutional Court Act (see paragraph 38 below) did not mean that the Court of Appeal had to rule differently because of the reasons given by the Constitutional Court.

14. On 22 February 2021 the applicants lodged another constitutional appeal. The complaints concerned the alleged arbitrary reasoning of the Court of Appeal, its non-compliance with the Constitutional Court decision and the length of the proceedings. The applicants also complained of a violation of the peaceful enjoyment of their property. They submitted that the court's actions had amounted to an unlawful (*nedozvoljeno*) interference of the State with their right to property, which had caused them millions of euros in damage. They relied on Article 6 of the Convention and Article 1 of Protocol No. 1 thereto.

15. On 25 May 2021 the Constitutional Court ruled in favour of the applicants and quashed the Court of Appeal's decision of 19 January 2021 (see paragraph 13 above). It specified that it had examined the constitutional appeal under Article 6 of the Convention only. The Constitutional Court, in substance, reiterated the reasoning from its earlier decision (see paragraph 12 above), and found that the Court of Appeal had ruled in an arbitrary manner, thus violating Article 6. It also found that the Court of Appeal had failed to comply with the reasons given by the Constitutional Court and stressed the obligation to comply with and enforce the decisions of the Constitutional Court. It referred to Article 151 § 3 of the Constitution and sections 3, 52(1), and 76(1) of the Constitutional Court Act (see paragraphs 33 and 35-37 below). It also held that the enforcement of its decision did not mean merely formally delivering a new decision, as the Court of Appeal had done in the case at

hand, but meant acting and deciding in accordance with the legal reasons given in the Constitutional Court decision that was to be enforced, as provided by section 77(2) of the Constitutional Court Act.

16. On 6 July 2021 the Court of Appeal dismissed the applicant company's appeal and upheld the Commercial Court's decision of 27 December 2013, repeating its earlier reasoning. It specified that the Insolvency Act in force at the relevant time, which was applicable in the applicants' case, had not provided that the insolvency proceedings could be opened at the request of an insolvency creditor, unlike the Insolvency Act as amended in 2016. It referred to sections 50 and 53(1) of the Insolvency Act (see paragraphs 40-41 below). Creditors could therefore be both unsecured and secured, and both categories had the right to request the opening of insolvency proceedings regardless of the legal nature of their claim, given that the legislation had made no distinction between them in that regard. The court referred to the statutory amendments from 2016, which had deprived a secured creditor of his or her right to request the opening of insolvency proceedings, and to the relevant case-law from before the legislative amendments in 2016 (see paragraphs 42 and 50 below), which, it held, supported its conclusion. Notably, up to that point the insolvency proceedings had also been opened following requests from secured creditors, and acting differently in the applicants' case would have been contrary to the case-law, which would have entailed a violation of the right to a fair trial. The court also held that the Insolvency Act made a distinction between those who could request the opening of insolvency proceedings and the parties to such proceedings. The fact that section 49(1) provided that parties to the insolvency proceedings were an insolvency debtor and an insolvency creditor did not mean that they were also authorised to request the opening of insolvency proceedings; section 56(1) specified who could make that request and covered a wider range of individuals.

17. The Court of Appeal also held that section 77(2) of the Constitutional Court Act did not mean that it had to rule differently on the basis of the reasons given by the Constitutional Court or act contrary to the imperative norms of the Insolvency Act in force at the relevant time. The court held that it had taken into account the reasons given by the Constitutional Court, and that it had not merely formally delivered a new decision but had applied the provisions which had been in force at the relevant time, as explained in detail in the decisions. It had also provided reasons not only in respect of whether X could request the opening of insolvency proceedings, but also whether other statutory conditions for it had been met.

18. On 30 August 2021 the applicants lodged another constitutional appeal relying on Article 6 of the Convention and Article 1 of Protocol No. 1 to the Convention. They maintained, in substance, that the courts had continued to disregard the Constitutional Court decisions, that the proceedings had been unreasonably long and that the opening of insolvency proceedings had amounted to an unlawful interference with their right to property, which had caused them enormous pecuniary damage and costs.

19. On 22 February 2022 the Constitutional Court examined the constitutional appeal under Article 6 of the Convention only, ruled in favour of the applicants and quashed the Court of Appeal's decision (see paragraphs 16-17 above). In substance, it repeated its earlier findings and held that a secured creditor could not have the same status as an insolvency creditor and therefore could not request the opening of insolvency proceedings. The court also held that the intention of the legislature had been clear both before and after 2016 as to who could request the opening of insolvency proceedings, which the Court of Appeal had not taken into account, and thus it had arbitrarily interpreted the relevant provisions in breach of Article 6. As for the earlier case-law referred to by the Court of Appeal, the Constitutional Court reaffirmed that it had not been bound by the legal understanding of regular courts, nor had it been within its jurisdiction to compare and assess various legal arguments, except in the context of whether there was a mechanism to harmonise inconsistent case-law, which had not been the subject of the case at hand. The Constitutional Court stressed that there was an obligation to comply with and enforce its decisions.

20. On 15 April 2022 the Court of Appeal dismissed the applicant company's appeal and upheld the Commercial Court's decision of 27 December 2013. It repeated all its earlier findings (see

paragraphs 10, 13, 16 and 17 above), including that the debtor had been insolvent for some time, and referred to sections 49, 50, 53(1) and 56(1) of the Insolvency Act in force at the relevant time. It further held that even the latest 2016 amendments had not completely excluded the possibility for a secured creditor to request the opening of insolvency proceedings, as it had been possible in some special circumstances. It also referred to the principle of legal certainty, which was implicit in the Convention and was a key element of the rule of law, and held that ruling differently in identical situations would amount to a violation of the principle of legal certainty, which also guaranteed a certain level of stability and contributed to public confidence in the courts. It referred to the Court's case-law finding violations of Article 6 because of the inconsistent practice of the highest courts. It considered that depriving a person who could request an opening of the insolvency proceedings of the right to do so would entail a breach of Article 6 of the Convention, as it would be contrary to the earlier case-law in identical cases. The court also held that the Insolvency Act in force at the relevant time had been accessible, foreseeable and formulated in a sufficiently precise manner, including in respect of who had what powers.

21. On 11 July 2022 the Constitutional Court ruled in favour of the applicants and quashed the Court of Appeal's decision of 15 April 2022 (see paragraph 20 above). The applicants did not enclose the relevant Constitutional Court decision, but it is clear from the case file that the Constitutional Court held that the courts had had a too formalistic approach and that the legislature's intention had been clear both before and after the 2016 amendments as to who could request the opening of insolvency proceedings, which the Court of Appeal had not taken into account and had thus arbitrarily interpreted the relevant provisions of the Insolvency Act. Even if a secured claim could not be satisfied it did not automatically authorise a secured creditor to request the opening of insolvency proceedings without having previously carried out a relevant procedure, namely a court or out-of-court sale of mortgaged property. It further found that the interpretation of the relevant law in each case could not be the result of its arbitrary application, but it had to comply with the requirements for the right to a fair trial as provided in Article 6 of the Convention. The court reiterated that the courts had to interpret legal provisions starting from the intention and purpose that the legislature aimed to achieve with them and apply the provision in accordance with that purpose, taking into account all the circumstances of a specific case. It also held that the Constitutional Court findings were binding.

22. On 24 November 2022 the Court of Appeal ruled in favour of the applicants, quashed the Commercial Court's decision of 27 December 2013 and ordered a re-examination of the case (*vraća na ponovni postupak*). It held that in view of the reasons given by the Constitutional Court on 11 July 2022 (see paragraph 21 above) the Commercial Court's decision had provided no reasoning on decisive facts, as a result it could not be properly examined and consequently the substantive law had not been properly applied (*izostala pravilna primjena materijalnog prava*).

23. On 29 November 2022 the Commercial Court rejected X's request (*odbacuje se kao nedozvoljen*) to open insolvency proceedings in respect of the applicant company. It found, in particular, that X had no legal standing to make such a request, as it was a secured creditor and had a mortgage on specific property belonging to the applicant company. The court held that a secured claim, even if not satisfied, did not automatically authorise such a creditor to request the opening of insolvency proceedings, without previously having attempted to sell the mortgaged property. The court further found that the legislature's intention in respect of who could request the opening of insolvency proceedings was that they could be insolvency creditors, a debtor or a liquidator. That was because the secured creditors had other mechanisms to satisfy their claims, which did not include requesting the opening of insolvency proceedings, unless they waived their privileged status as secured creditors, by which they would become unsecured creditors. The court also found that in the course of the insolvency proceedings most of the applicant company's property had been sold.

24. On 19 January 2023, following an appeal of company Y (legal successor of X), the Court of Appeal upheld the Commercial Court's decision and its reasoning.

II. OTHER RELEVANT FACTS

25. In the course of the insolvency proceedings claims of seventy creditors were established and acknowledged, amounting to more than 19,600,000 euros (EUR) in total. Six of those seventy creditors were secured creditors.

26. The total value of the property sold in the course of the insolvency proceedings was EUR 3,317,847.31.

27. On 11 September 2023 a bailiff (*javni izvršitelj*) issued an enforcement order at the request of a creditor, Z, against the applicant company in order to satisfy Z's claim of EUR 5,635,269.89 and the accompanying statutory interest. The decision specified that the enforcement would be executed on the applicant company's funds in the banks, movable property and/or real estate.

28. On 11 December 2023 the applicant company lodged an action against the State and Y (see paragraph 24 above) and claimed damages of EUR 1,279,089.73. It maintained that during the insolvency proceedings it could not conduct its business, causing its debt to Z during that time to increase by EUR 1,279,089.73 to EUR 5,635,269.89. The applicant company specified in the action that it had ceded (*ustupio*) the claim in question to a third party, but that it had also agreed in a relevant contract (on cession of the claim) to initiate and actively participate in the proceedings, and that the third party would join the applicant in the proceedings (*prijemnik potraživanja [će se] uključiti na strani tužioca*) once they had been initiated.

29. On 6 and 12 January 2024, respectively, W (a company), on the basis of a contract by which it purchased from the applicant company a disputed right, filed two claims with the Commercial Court against the State and Y seeking compensation for: (a) the market value of the applicant company's real estate which had been sold during the insolvency proceedings; and (b) the market value of the lease (*zakupa*) of the real estate which the applicant company could not use during the insolvency proceedings.

30. In all three cases (see paragraphs 28 and 29 above) the Commercial Court declared that it lacked jurisdiction (*oglasio stvarno nenadležnim*) and transferred them to the Cetinje Court of First Instance (*Osnovni sud*).

31. In November 2024 all three civil proceedings were pending before the first-instance court.

32. By 20 January 2025 the enforcement order of 11 September 2023 had not yet been executed *via* the public bailiff in question (see paragraph 27 above).

RELEVANT LEGAL FRAMEWORK AND PRACTICE

I. RELEVANT LEGAL FRAMEWORK

A. Constitution of Montenegro (*Ustav Crne Gore*; published in the Official Gazette of Montenegro – OGM – nos. 001/07 and 038/13)

33. Article 151 § 3 of the Constitution provides that the decision of the Constitutional Court is binding and enforceable.

B. The Montenegro Constitutional Court Act (*Zakon o Ustavnom sudu Crne Gore*; published in the OGM nos. 011/15 and 055/19)

34. This Act entered into force on 20 March 2015.

35. Section 3 provides that all persons must comply with the decisions of the Constitutional Court. Positions expressed in the Constitutional Court decisions are binding for all State bodies, State administration bodies, local self-government bodies such as local governments, legal entities and other entities exercising public authority.

36. Section 52(1) provides that the State authorities, State administration bodies, local self-government bodies such as local governments, legal entities and other entities exercising public authority shall, within their competence, enforce the decisions of the Constitutional Court, and that their enforcement, when necessary, is ensured by the Government of Montenegro.

37. Section 76 provides that when the Constitutional Court finds that a disputed decision has breached a human right or freedom guaranteed by the Constitution, it will accept the constitutional appeal and quash that decision, in whole or in part, and remit the case for re-examination to the authority that delivered the quashed decision.

38. Section 77(2) provides that when the Constitutional Court quashes an individual decision and remits the case, the competent authority shall comply with the legal reasons given by the Constitutional Court and issue a decision in a retrial within a reasonable time.

C. Insolvency Act (*Zakon o stečaju*; published in the OGM nos. 001/11, 053/16, 032/18, 062/18 and 001/22)

39. Section 49 provided at the time that the parties to the insolvency proceedings were an insolvency debtor and insolvency creditors (*stečajni povjerioci*).

40. Section 50 provides that an insolvency creditor is a person who, on the day of the initiation of insolvency proceedings, has an unsecured claim against an insolvency debtor.

41. Section 53(1) provides that a secured creditor is a creditor who has a lien (*založno pravo*) or a right of settlement on things or rights in respect of which public books or registers are kept. Paragraph 2 provides that secured creditors have the right to satisfy their claims from the funds acquired by the sale of the secured assets (*prodajom imovine na kojoj su stekli razlučna prava*). Paragraph 4 provides that the secured creditors are not insolvency creditors. If the amount of their claim is higher than the amount obtained by the liquidation of things or rights serving as a guarantee, they are entitled to the difference in the amount as insolvency creditors.

42. Section 56(1) provided at the relevant time that insolvency proceedings were initiated at the request of a creditor, debtor or liquidator. By amendments in August 2016 this section was amended so as to provide that insolvency proceedings could be initiated at the request of an insolvency creditor, debtor or liquidator.

D. Right to a Trial within a Reasonable Time Act (*Zakon o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku*; published in the OGM no. 11/07)

43. This Act entered into force on 21 December 2007. It provides, under certain circumstances, the possibility to have lengthy proceedings expedited by means of a request for review (*kontrolni zahtjev*), as well as an opportunity for claimants to be awarded compensation by means of an action for fair redress (*tužba za pravično zadovoljenje*).

44. Section 2 provides that a party and an intervener in civil proceedings, a party and an interested party in an administrative dispute, as well as a defendant and an injured party in criminal proceedings are entitled to judicial protection for a violation of the right to a trial within a reasonable time, if the proceedings relate to the protection of their rights within the meaning of the Convention.

45. Sections 9, 10, 14 and 16, taken together, provide, in so far as relevant, that a request for review is to be submitted to the court before which the case is pending and must contain, *inter alia*, the data and circumstances indicating that the court is unjustifiably delaying the proceedings. The president of the relevant court rules on requests for review, and he or she will dismiss a request when he or she establishes that it is clearly unfounded or that the court has not violated the right to a trial within a reasonable time.

46. Section 33 provides, *inter alia*, that an action for fair redress can be lodged by a party who has previously made use of a request for review, as well as a party who objectively could not make use

of it. The action for fair redress is to be filed with the Supreme Court no later than six months after the date of receipt of the final decision rendered in the impugned proceedings.

47. Section 34 provides for compensation of between EUR 300 and EUR 5,000 in respect of non-pecuniary damage caused by a violation of the right to a trial within a reasonable time.

48. Section 43 provides that the right to compensation for pecuniary damage caused by a violation of the right to a trial within a reasonable time is exercised by filing an action in civil proceedings before a competent court, applying the general rules on compensation for damage.

E. Obligations Act (*Zakon o obligacionim odnosima*; published in OGM nos. 047/08, 004/11, and 022/17)

49. Section 166(1) provides that a legal entity is liable for any damage caused by one of its bodies while exercising its duties or related activities.

II. RELEVANT DOMESTIC PRACTICE

50. Between 27 June 2011 and 12 June 2015 the Commercial Court opened insolvency proceedings in ten cases (in respect of various debtors) following requests submitted by various secured creditors. Between 6 May 2014 and 17 July 2015 the Court of Appeal upheld at least three of those decisions.

51. On 15 May 2019 the Court of Appeal quashed a decision of the Commercial Court opening insolvency proceedings at the request of a secured creditor. It referred to section 56(1) of the Insolvency Act, which provided that secured creditors could not request the opening of insolvency proceedings (see paragraph 42 above).

THE LAW

I. ALLEGED VIOLATION OF ARTICLE 6 OF THE CONVENTION

52. The applicants complained under Article 6 of the Convention that the insolvency proceedings had been unfair and unreasonably long, in particular the repeated decisions of the Court of Appeal had been insufficiently reasoned and arbitrary, as well as contrary to the findings of the Constitutional Court.

53. The relevant part of Article 6 reads as follows:

“In the determination of his civil rights and obligations ... everyone is entitled to a fair ... hearing within a reasonable time by [a] ... tribunal ...”

A. Fairness of proceedings

1. The parties' submissions

(a) The Government

54. The Government submitted that even though the Court of Appeal had interpreted and applied the relevant law differently from the Constitutional Court, it had nevertheless carefully examined every time the reasons for the Constitutional Court quashing its earlier decisions and had explained in detail why it had not accepted them. Thus the Government argued that it could not be said that the Court of Appeal and Commercial Court decisions had been arbitrary or unlawful. The Government maintained that all the Court of Appeal's decisions had been examined by the Constitutional Court, and the proceedings had finally been concluded by rejecting X's request.

(b) The applicants

55. The applicants, in substance, reaffirmed their complaint. In particular, they stated that the Court of Appeal had acted arbitrarily and had not provided sufficient reasoning in its decisions in a constitutionally acceptable manner. They maintained that it was a matter of legal certainty and that in persistently failing to comply with the decisions of the Constitutional Court, the Court of Appeal had violated a constitutional order.

2. The Court's conclusion

(a) Admissibility

56. Even though the respondent Government did not raise an objection in respect of the applicants' victim status, the Court can examine the question of victim status *ex officio*, since it concerns a matter which goes to the Court's jurisdiction (see *Buzadji v. the Republic of Moldova* [GC], no. 23755/07, § 70, 5 July 2016, and *Satakunnan Markkinapörssi Oy and Satamedia Oy v. Finland* [GC], no. 931/13, § 93, 27 June 2017).

57. The Court considers that the question of whether the applicants have preserved their victim status in the present case, in view of the Constitutional Court's repeated acknowledging that the Court of Appeal had ruled in an arbitrary manner, thereby violating Article 6, is closely linked to the substance of their complaint, and will therefore examine it together with the merits of the complaint.

58. The Court notes that this complaint is neither manifestly ill-founded nor inadmissible on any other grounds listed in Article 35 of the Convention. It must therefore be declared admissible.

(b) Merits

59. The Court reiterates that it is not its task to take the place of the domestic courts. It is primarily for the national authorities, notably the courts, to resolve problems of interpretation of domestic legislation. The Court is not a court of appeal from the national courts and it is not its function to deal with errors of fact or law allegedly committed by a national court unless and in so far as they may have infringed rights and freedoms protected by the Convention (see *Ramos Nunes de Carvalho e Sá v. Portugal* [GC], nos. 55391/13 and 2 others, § 186, 6 November 2018, with further references).

60. The Court should not act as a court of fourth instance and will not therefore question under Article 6 § 1 the national courts' assessment, unless their findings can be regarded as arbitrary or manifestly unreasonable (see *López Ribalda and Others v. Spain* [GC], nos. 1874/13 and 8567/13, § 149, 17 October 2019, with further references).

61. Turning to the present case, the Court notes that while it cannot be said that the Court of Appeal's decisions delivered between 29 November 2018 and 15 April 2022 lacked any reasoning altogether (see paragraphs 10, 13, 16-17 and 20 above) it is clear that such reasoning was considered, on four occasions, as arbitrary by the Constitutional Court and, as such, in violation of Article 6 of the Convention (see paragraphs 12, 15, 19 and 21 above). The Constitutional Court also referred on several occasions to the relevant provision of the Constitutional Court Act, providing that the Constitutional Court decisions were binding and had to be complied with (see paragraphs 15, 19 and 21 above). However, it was only after four remittals by the Constitutional Court and after the application had been lodged with this Court that the Court of Appeal finally complied with the Constitutional Court's ruling, which ultimately led to the Commercial Court's rejection of X's request to open insolvency proceedings in respect of the applicant company, a decision which was later upheld by the Court of Appeal (see paragraphs 23-24 above).

62. The Court reiterates that it falls first to the national authorities to redress any violation of the Convention. In this regard, the question whether an applicant can claim to be the victim of the violation alleged is relevant at all stages of the proceedings under the Convention (see, *inter alia*, *Scordino v. Italy (no. 1)* [GC], no. 36813/97, § 179, ECHR 2006-V, and *Kurkut and Others v.*

Türkiye, nos. 58901/19 and 6 others, § 85, 25 June 2024). A decision or measure favourable to the applicant is not in principle sufficient to deprive him of his status as a “victim” for the purposes of Article 34 of the Convention unless the national authorities have acknowledged, either expressly or in substance, and then afforded redress for, the breach of the Convention (see, *inter alia*, *Eckle v. Germany*, 15 July 1982, § 66, Series A no. 51, and *Dalban v. Romania* [GC], no. 28114/95, § 44, ECHR 1999-VI). As to the redress which has to be afforded to an applicant in order to remedy a breach of a Convention right at national level, the Court has generally considered this to be dependent on all the circumstances of the case, having regard, in particular, to the nature of the Convention violation found. In cases in which the Convention violation has caused significant pecuniary or non-pecuniary damage to the applicant, the Court has further found it decisive for an applicant’s loss of victim status that the latter had received the payment of compensation which was reasonable as to quantum (compare *Busa v. Hungary*, no. 28453/95, Commission decision of 15 January 1997, in respect of a complaint under Article 3 against excessive use of force by the police; *Murillo Saldias and Others v. Spain* (dec.), no. 76973/01, 28 November 2006, concerning a breach of the administrative authorities’ positive obligations under Article 2; and *Dalban*, cited above, § 44, in respect of a conviction in breach of Article 10). The Court notes in that regard that the applicants in the present case suffered significant pecuniary damage (see paragraph 26 above; contrast *Gorizdra v. Moldova* (dec.), no. 53180/99, 2 July 2002; *Angelova v. Russia*, no. 33820/04, §§ 50-51, 13 December 2007; *Panchenko v. Ukraine* (dec.), no. 13706/02, 17 February 2009), and that they received no compensation in that respect yet (contrast *Murillo Saldias and Others*, cited above), the relevant proceedings in that regard being currently ongoing (see paragraphs 28-31 above). As no redress has been provided to the applicants, the Court considers that they have not lost their victim status.

63. In view of the above, in particular the comprehensive and convincing analysis of the Constitutional Court (see paragraphs 12, 15, 19 and 21 above), the Court sees no reason to depart from the Constitutional Court’s conclusions in respect of the reasoning of the Court of Appeal’s decisions (see, *mutatis mutandis*, *Károly Nagy v. Hungary* [GC], no. 56665/09, §§ 60 and 62, 14 September 2017, and *X and Others v. Russia*, nos. 78042/16 and 66158/14, § 48, 14 January 2020). It therefore finds a violation of Article 6 of the Convention owing to the repeated insufficient and arbitrary ruling of the Court of Appeal.

B. Length of proceedings

1. Admissibility

(a) The parties’ submissions

(i) The Government

64. The Government submitted that the applicants had not exhausted all effective domestic remedies. Notably, they had failed to make use of a request for review and an action for fair redress under the Right to a Trial Within a Reasonable Time Act (see paragraphs 43 and 45-46 above) before the Commercial Court and the Court of Appeal, remedies which were also available in insolvency proceedings, as those were civil proceedings too. The Government maintained that a party could make use of an action for fair redress even when they could not lodge a request for review (see paragraph 46 above). The Government also averred that the applicants could avail themselves of a claim for compensation in respect of pecuniary damage caused by a violation of the right to a trial within a reasonable time pursuant to section 43 of the same Act (see paragraph 48 above), which they had failed to do.

(ii) The applicants

65. The applicants contested the Government's submissions. In particular, the Right to a Trial Within a Reasonable Time Act only provided for two remedies: a request for review and an action for fair redress which, if successful, was limited to compensation of EUR 5,000 for non-pecuniary damage (see paragraph 47 above). That was ineffective in a case involving insolvency proceedings lasting decades during which the property of the applicant company, worth over EUR 9 million, had been significantly misappropriated or destroyed.

66. The applicants also maintained that the legal basis for a civil claim for pecuniary damages on various grounds had only started to exist after the decision to reject X's request to open insolvency proceedings had become final on 19 January 2023, which had been after the application had already been lodged with the Court on 13 August 2022.

(b) The Court's assessment

(i) The relevant principles

67. The relevant principles as regards the exhaustion of domestic remedies are set out in *Communauté genevoise d'action syndicale (CGAS) v. Switzerland* ([GC], no. 21881/20, §§ 138-45, 27 November 2023). In particular, Article 35 § 1 requires that the complaints intended to be made subsequently in Strasbourg should have been made to the appropriate domestic body, at least in substance (see *Vučković and Others v. Serbia* (preliminary objection) [GC], nos. 17153/11 and 29 others, § 72 *in limine*, 25 March 2014, and the authorities cited therein). To be effective, a remedy must be capable of directly redressing the impugned state of affairs and must offer reasonable prospects of success (see *Communauté genevoise d'action syndicale (CGAS)*, cited above, § 139, and the authorities cited therein). The Court has frequently underlined the need to apply the exhaustion rule with some degree of flexibility and without excessive formalism. It has further agreed that the rule on exhaustion of domestic remedies is neither absolute nor capable of being applied automatically; in reviewing whether it has been observed it is essential to have regard to the particular circumstances of each individual case (*ibid.*, § 140).

68. The Court also reiterates that although there may be exceptions justified by particular circumstances of a case, the assessment of whether domestic remedies have been exhausted is normally carried out with reference to the date on which the application was lodged with the Court (see *Baumann v. France*, no. 33592/96, § 47, ECHR 2001-V (extracts)).

(ii) The Court's assessment

69. The Court observes that at the time when the application was lodged in the present case, on 13 August 2022, the domestic proceedings were ongoing before the Court of Appeal for the fifth time (see paragraphs 21-22 above), and that the applicant's main concern at the time was to expedite the proceedings and put an end to repeated remittals.

70. The Court notes that the Right to a Trial Within a Reasonable Time Act provides, under certain circumstances, the possibility to have lengthy proceedings expedited by means of a request for review (see paragraph 43 above). It also provides that the president of the relevant court decides on requests for review in respect of the proceedings ongoing before that court (see paragraph 45 above). The Court considers that, in the specific circumstances of the present case, the use of a request for review before each court could not have expedited the overall length of the proceedings and, in any event, would not have prevented the repeated remittals of the case and the alleged consequent overall delay, which is the issue in the present case (see *Stanka Mirković and Others v. Montenegro*, nos. 33781/15 and 3 others, § 47 *in fine*, 7 March 2017), because of which the applicants were dispensed from the obligation to exhaust that particular remedy.

71. The Court further notes that an action for fair redress and a compensation claim pursuant to section 43 of the Right to a Trial Within a Reasonable Time Act and general rules on compensation (see paragraphs 46 and 48-49 above) are primarily aimed at claiming compensation, and that neither of the two could have expedited the proceedings and/or ended repeated remittals. It is also noted that at the time when the application was lodged with the Court the insolvency proceedings were ongoing and that a compensation claim in respect of pecuniary damage could only be filed once the insolvency proceedings had been terminated by rejecting X's request, which was on 19 January 2023 (see paragraph 24 above), that is after the application had already been lodged with the Court on 13 August 2022. That being so, the Court considers that, in the circumstances of the present case, those two remedies were not effective for the applicants' complaint at the time of lodging the application (see paragraph 68 above).

72. The Court already noted that the relevant legislation explicitly provides for the possibility of lodging a constitutional appeal in respect of complaints relating to the length of proceedings once the remedies under the Right to a Trial within a Reasonable Time Act have been exhausted or if they were for some reason ineffective and that the constitutional appeal must therefore be considered in principle an effective domestic remedy for complaints relating to the length of proceedings as well (see *Vučeljić v. Montenegro* (dec.), no. 59129/15, § 31, 18 October 2016). The Court notes in that regard that in at least two of their constitutional appeals the applicants explicitly complained about the length of the proceedings (see paragraphs 11, 14 and 18 above), which the Constitutional Court did not examine (see paragraphs 12, 15, 19 and 21 above). The Court reiterates in that regard that when one remedy has been pursued, the use of another remedy which has essentially the same objective is not required (see *Nicolae Virgiliu Tănase v. Romania* [GC], no. 41720/13, § 177, 25 June 2019; see, also, the authorities cited therein).

73. In view of the above, the Court considers that the Government's objection as regards the exhaustion of domestic remedies must be dismissed.

74. The Court notes that this complaint is neither manifestly ill-founded nor inadmissible on any other grounds listed in Article 35 of the Convention. It must therefore be declared admissible.

2. *Merits*

(a) The parties' submissions

(i) The applicants

75. The applicants reaffirmed their complaint, notably that nearly a decade had passed before a final decision to reject X's request for the opening of insolvency proceedings had been made. They submitted that the Government's reference to the locations of the properties and their attractiveness (see paragraph 77 below) had referred to a totally different matter.

(ii) The Government

76. The Government maintained that there had been no periods of inactivity on the part of the courts. On the contrary, the courts had delivered their decisions within a few months, sometimes even within a few days. Only one decision of the Constitutional Court had been issued after one year, nine months and eighteen days, which was a justified period for a Constitutional Court.

77. In addition the Government maintained that the length of the insolvency proceedings had mostly been affected by the fact that the insolvency debtor had properties in three municipalities; the estimation of those properties had been 740 pages long; there had been several objections to the established claims; hearings had had to be adjourned so that the list of claims could be adjusted and so that every creditor could be given an opportunity to be heard; and all the time-limits for delivering decisions on the sales of the properties had had to be complied with and there had been more than twenty such decisions. The attractiveness and the price of the properties, as well as the interest of

bidders, had also affected their sales, which had all been factors over which the courts had had no influence.

78. The Government concluded that there had been no violation of Article 6.

(b) The Court's assessment

79. The reasonableness of the length of proceedings must be assessed in the light of the circumstances of the particular case and with reference to the following criteria: the complexity of the case, the conduct of the applicant and the relevant authorities, and what was at stake for the applicant in the dispute (see, among others, *Nicolae Virgiliu Tănase*, cited above, § 209, and *Lupeni Greek Catholic Parish and Others v. Romania* [GC], no. 76943/11, § 143, 29 November 2016, with further references).

80. Only delays that are attributable to the State may justify a finding of a failure to comply with the “reasonable time” requirement (see *Humen v. Poland* [GC], no. 26614/95, § 66, 15 October 1999).

81. Turning to the present case, the Court notes that the proceedings began on 27 December 2013, when the insolvency proceedings were opened at the request of X, and ended on 19 January 2023 when the Court of Appeal gave a final decision in the case. The applicants' earlier case, aimed at obtaining access to court in order to challenge X's standing to request the opening of insolvency proceedings, was pending before this Court for two years, ten months and six days (see paragraph 9 above) which time is to be excluded from the length attributable to the domestic authorities (see, *mutatis mutandis*, *Satakunnan Markkinapörssi Oy and Satamedia Oy*, cited above, § 208, and the authorities cited therein). The proceedings therefore lasted for six years, two months and twenty-one days, during which time the domestic courts issued fifteen decisions at three levels of jurisdiction.

82. The Court further notes that the present case concerns insolvency proceedings in respect of the applicant company in which the main question was whether X had legal standing to request the opening of those proceedings or not. The Court does not consider that to be a question of such a complexity so as to justify proceedings of this length.

83. The Court agrees with the Government that the proceedings were not characterised by any particularly long period of inactivity on the part of any single court. The proceedings were pending before the domestic courts between five days before the Commercial Court (see paragraphs 22-23) and one year, nine months and eighteen days before the Constitutional Court (see paragraphs 11-12 above), with most of the proceedings lasting on average a few months at each level of jurisdiction, which cannot be considered excessive as such. Also, the overall length of the proceedings of nearly six years and three months, depending on the circumstances, does not necessarily have to be in violation of the “reasonable time” requirement (see, for example, *Nicolae Virgiliu Tănase*, cited above, §§ 208 and 213-14).

84. However, the Court reiterates that while it is not its function to analyse the manner in which the national courts interpreted and applied the domestic law, it nonetheless considers that judgments quashing previous findings and remitting the case are usually a result of errors committed by the lower courts and that the repetition of such judgments may point to a shortcoming in the justice system (see *Sfântul Vasile Polonă Greek Catholic Parish v. Romania*, no. 65965/01, § 74, 7 April 2009; and *Lupeni Greek Catholic Parish and Others*, cited above, § 147). Repeated re-examination of a single case following remittal may in itself disclose a serious deficiency in a given State's judicial system (see *Pavlyulynets v. Ukraine*, no. 70767/01, § 51, 6 September 2005). The Court notes that the total length of the proceedings in the present case was mainly caused by the cumulative effect of the Court of Appeal failing to comply with the Constitutional Court's decisions on four occasions, contrary to the domestic legislation requirements in that regard (see paragraph 38 above) and which was entirely attributable to the domestic authorities.

85. The Court observes that the applicants did not contribute to the length of the proceedings and, as regards what was at stake for the applicants, it is undisputed that the domestic decisions in question had direct consequences on their business activities.

86. The Court agrees with the applicants that the attractiveness of their properties and numerous creditors' claims were not related to their complaint, which was, in substance, the time it had taken the domestic courts to reject X's request to open insolvency proceedings in respect of the applicant company, and not how quickly their properties were sold in the course of those proceedings.

87. Having examined all the material submitted to it, the Court considers that the length of the proceedings as a whole was excessive and failed to meet the reasonable time requirement.

88. There has therefore been a breach of Article 6 § 1 of the Convention on account of the length of the proceedings.

II. ALLEGED VIOLATION OF ARTICLE 1 OF PROTOCOL NO. 1 TO THE CONVENTION

89. The applicants complained that the domestic courts' decisions had amounted to an unlawful interference with their right to the peaceful enjoyment of their property, as provided in Article 1 of Protocol No. 1 to the Convention, which had also been breached by the length of the insolvency proceedings.

90. The relevant Article reads as follows:

“Every natural or legal person is entitled to the peaceful enjoyment of his possessions. No one shall be deprived of his possessions except in the public interest and subject to the conditions provided for by law and by the general principles of international law.

The preceding provisions shall not, however, in any way impair the right of a State to enforce such laws as it deems necessary to control the use of property in accordance with the general interest or to secure the payment of taxes or other contributions or penalties.”

A. Admissibility

1. *The parties' submissions*

91. The Government submitted that the applicants' complaint was premature in view of the three ongoing proceedings for compensation (see paragraphs 28-31 above), in which the domestic courts would determine the responsibility of the respondent State for pecuniary damage allegedly caused by opening and conducting the insolvency proceedings in question.

92. The Government also maintained that the applicants had failed to submit a compensation claim under section 43 of the Right to a Trial Within a Reasonable Time Act (see paragraph 48 above) in respect of their complaint that their property rights had also been breached by the length of proceedings. The Government referred, in particular, to the principle of subsidiarity.

93. The applicants submitted that the only effective remedy they had had at their disposal had been a constitutional appeal. In those proceedings the Constitutional Court had ruled in their favour four times, but to no avail, as the Court of Appeal had persisted in not complying with the findings of the Constitutional Court.

2. *The Court's assessment*

94. The Court notes that at the time when the application was lodged with the Court the insolvency proceedings were ongoing and that compensation claims in respect of pecuniary damage, including on the basis of section 43 of the Right to a Trial Within a Reasonable Time Act, could only be filed once the insolvency proceedings had been terminated by rejecting X's request, which was on 19 January 2023 (see paragraph 24 above), that is after the application had already been lodged with the Court on 13 August 2022. That being so, the Court considers that, in the circumstances of the present case, compensation claims were not effective for the applicants' complaint at the time of lodging the application (see paragraph 68 above).

95. The Court further observes that the applicants explicitly complained of a violation of their property rights in at least two of their constitutional appeals (see paragraphs 14 and 18 above). The Government did not argue that that remedy was ineffective. The Constitutional Court, for its part, limited its examination to Article 6 only (see paragraphs 15 and 19 above). The Court considers that the applicants sufficiently raised their complaint before the domestic bodies and thus availed themselves of one available effective remedy (see paragraph 72 *in fine* above).

96. In view of the above, the Court considers that the Government's objection must be dismissed.

97. The Court notes that this complaint is neither manifestly ill-founded nor inadmissible on any other grounds listed in Article 35 of the Convention. It must therefore be declared admissible.

B. Merits

1. The parties' submissions

(a) The applicants

98. The applicants reaffirmed their complaint and contested the Government's submissions in their entirety (see paragraphs 100-102 below). In particular, they contested that the opening of insolvency proceedings in December 2013 had been lawful, as secured creditors had not been able to request the opening of insolvency proceedings in accordance with the relevant domestic law. They submitted that it was a matter of legal uncertainty that the Court of Appeal had persistently failed to comply with four decisions of the Constitutional Court and had repeatedly issued identical decisions with a new or different legal basis.

99. The applicants maintained that the Government's submission that some other creditor would have likely requested the opening of insolvency proceedings had X not done it had been an attempt to shift the focus from the substantive issue – X's lack of legal standing to do so – to a matter which was not the subject of the proceedings.

(b) The Government

100. The Government did not dispute that there had been an interference with the applicants' right to peacefully enjoy their property. They maintained, however, that the interference had been in accordance with law, that it had pursued a legitimate aim, to which it had been proportionate, and that therefore there had been no violation of Article 1 of Protocol No. 1. In particular, they submitted that the Court of Appeal had upheld the Commercial Court's decision to open insolvency proceedings as being in accordance with section 56 of the Insolvency Act at the time and the relevant domestic case-law (see paragraphs 10, 13, 16 and 20 above), and that therefore it could not be said that the decisions of the Court of Appeal had been arbitrary or unlawful.

101. The Government further maintained that the respondent State had ensured that the property rights of the applicants had been sufficiently protected by a number of remedies. Firstly, all the impugned decisions had been delivered in adversarial proceedings during which the applicants had been able to dispute the opening and conduct of the insolvency proceedings, and which had then been examined by the Constitutional Court. Secondly, the applicant company had lodged a civil claim; during those proceedings it would be able to protect its property rights and obtain compensation if it could prove that the State, that is its bodies, had been responsible for opening and conducting the insolvency proceedings.

102. The Government also submitted that during the insolvency proceedings the claims of seventy creditors had been established and acknowledged, amounting in total to nearly EUR 20 million (see paragraph 25 above), and that at the time when the insolvency proceedings had been opened the applicant company's account had been blocked (*bio u blokadi*) for the amount of nearly EUR 7 million, meaning that there had been a high probability that some other claimant would have sought the opening of insolvency proceedings, even if X had not had done so. They further maintained that

since the secured creditors' claims had been backed by all the properties sold during the insolvency proceedings, the applicants had not proved that the sales had caused them any loss, given that the applicant company had already been insolvent and that its properties would have been sold in any event in order to satisfy the claims of the secured creditors.

2. *The Court's assessment*

(a) **The relevant principles**

103. The Court reiterates that the essential object of Article 1 of Protocol No. 1 to the Convention is to protect a person against unjustified interference by the State of the peaceful enjoyment of his or her possessions. However, by virtue of Article 1 of the Convention, each Contracting Party "shall secure to everyone within [its] jurisdiction the rights and freedoms defined in [the] Convention". The discharge of this general duty may entail positive obligations inherent in ensuring the effective exercise of the rights guaranteed by the Convention. In the context of Article 1 of Protocol No. 1, those positive obligations may require the State to take the measures necessary to protect the right of property (see *Broniowski v. Poland* [GC], no. 31443/96, § 143, ECHR 2004-V), even in cases involving litigation between individuals or companies (see *Sovtransavto Holding v. Ukraine*, no. 48553/99, § 96, ECHR 2002-VII, with further references). This means, in particular, that the States are under an obligation to afford judicial procedures that offer the necessary procedural guarantees and therefore enable the domestic courts and tribunals to adjudicate effectively and fairly any disputes between private persons (*ibid.*; see, also, *mutatis mutandis*, *Keegan v. Ireland*, 26 May 1994, § 49, Series A no. 290, and *Kroon and Others v. the Netherlands*, 27 October 1994, § 31, Series A no. 297-C).

104. Although Article 1 of Protocol No. 1 contains no explicit procedural requirements, any relevant domestic proceedings must afford the individuals concerned a reasonable opportunity of putting their claims to the responsible authorities for the purpose of effectively challenging the measures interfering with the rights guaranteed by this provision. In ascertaining whether this condition has been satisfied, a comprehensive view must be taken of the applicable procedures (see, for example, *Jokela v. Finland*, no. 28856/95, § 45, ECHR 2002-IV; see also, *mutatis mutandis*, *AGOSI v. the United Kingdom*, 24 October 1986, § 55, Series A no. 108, and *Hentrich v. France*, 22 September 1994, § 49, Series A no. 296-A).

105. The Court reiterates that the provision of a judicial forum does not automatically engage the State's responsibility under Article 1 of Protocol No. 1. Nevertheless, the State may be held responsible for losses caused by such determinations if the court decisions were not given in accordance with domestic law or if they were flawed by arbitrariness or manifest unreasonableness contrary to Article 1 of Protocol No. 1 (see *Vulakh and Others v. Russia*, no. 33468/03, § 44, 10 January 2012, and the authorities cited therein). However, the Court's jurisdiction to verify that domestic law has been correctly interpreted and applied is limited and it is not its function to take the place of the national courts. Rather, its role is to ensure that the decisions of those courts are not arbitrary or otherwise manifestly unreasonable (see, for example, *Seksimp Group SRL v. the Republic of Moldova*, no. 30085/13, § 54 *in fine*, 15 May 2025, and *Anheuser-Busch Inc. v. Portugal* [GC], no. 73049/01, § 83, ECHR 2007-I).

(b) **The Court's assessment**

106. The Court notes that in the present case the domestic courts opened insolvency proceedings in respect of the applicant company at the request of X, which resulted in the sale of most of the applicant company's properties (see paragraph 23 *in fine* above). The Court's jurisdiction to verify that domestic law has been correctly interpreted and applied is limited and it is not its function to take the place of the national courts. Rather, its role is to ensure that the decisions of those courts are not

arbitrary or otherwise manifestly unreasonable (see *Anheuser-Busch Inc. v. Portugal* [GC], no. 73049/01, § 83, ECHR 2007-I).

107. The Court has already noted that the Constitutional Court found on four occasions, between 3 November 2020 and 11 July 2022, that the Court of Appeal's decisions issued in the applicants' case, upholding the opening of insolvency proceedings by the Commercial Court, had been insufficiently reasoned and arbitrary (see paragraphs 12, 15, 19 and 21 above); that the Court of Appeal's findings had been constitutionally unacceptable (see paragraph 12 above); that the Court of Appeal's interpretation of domestic law had been too formalistic (see paragraphs 12 and 21 above); and that X, pursuant to the relevant domestic law, could not seek the opening of the insolvency proceedings in issue. It also found that the Court of Appeal, in not adhering to the Constitutional Court's decisions, had not been in compliance with the Constitutional Court Act (see paragraphs 15, 19 and 21 above).

108. The Court considers that the proceedings in question had to be conducted and concluded in such a way as to make it clear that the applicants indeed had an opportunity to effectively challenge the interference with their possessions. However, the very fact that it was not until the fifth re-examination of the case that the Court of Appeal finally complied with the Constitutional Court's decisions, regardless of the statutory requirement in that regard (see paragraph 38 above), and that most of the applicant company's property was sold in the meantime (see paragraph 23 *in fine* above) is ample demonstration that, in the specific circumstances of the case, they did not have that opportunity. The Court therefore considers that the applicants were clearly not afforded a reasonable opportunity of putting their claims to the responsible authorities in order to effectively challenge the interference with their rights guaranteed under Article 1 of Protocol No. 1 (see the case-law cited in paragraph 104 above; see, also, *mutatis mutandis*, *Selimi and Krasnići v. Serbia*, nos. 20641/20 and 20644/20, §§ 181-82, 3 June 2025).

109. The Court further observes that it goes without saying that the proper administration of justice takes time. However, the Court has already found that the proceedings in which the applicant disputed the opening of insolvency proceedings lasted an unreasonably long time (see paragraph 88 above). In the Court's view, their inordinate length also had a direct impact on the applicants' right to peaceful enjoyment of their possessions. The Court considers, having regard to the circumstances of the present case, that this delay imposed an excessive individual burden on the applicants and therefore upset the fair balance that has to be struck between the applicants' right to peaceful enjoyment of their possessions and the general interest involved (see, *mutatis mutandis*, *Kunić v. Croatia*, no. 22344/02, § 67, 11 January 2007).

110. In such circumstances, the Court cannot but conclude that the State has failed to discharge its positive obligation under Article 1 of Protocol No. 1 to the Convention to set up a proper forum allowing the applicants to assert their rights effectively (see, among others, *Theo National Construct S.R.L. v. the Republic of Moldova*, no. 72783/11, § 80, 11 October 2022, and *Seksimp Group SRL*, cited above, § 59). It follows that there has been a breach of Article 1 of Protocol No. 1 to the Convention.

III. APPLICATION OF ARTICLE 41 OF THE CONVENTION

111. Article 41 of the Convention provides:

“If the Court finds that there has been a violation of the Convention or the Protocols thereto, and if the internal law of the High Contracting Party concerned allows only partial reparation to be made, the Court shall, if necessary, afford just satisfaction to the injured party.”

A. Damage

112. The applicants claimed 1,279,089.73 euros (EUR) as a “total claim” in respect of pecuniary damage, this being the statutory interest on Z’s main claim in respect of the applicant company, and in which regard the applicant company had lodged a compensation claim (see paragraph 28 above). They also claimed compensation in respect of non-pecuniary damage, the amount of which they left to the Court’s discretion.

113. The Government submitted that it was unclear whether the applicants claimed the said amount for each applicant or for both applicants together. In any event, they contested the claim as premature, as domestic proceedings in respect of that same amount were currently ongoing (see paragraphs 28 and 31 above).

114. Aside from the fact that the applicant company ceded the claim in question to a third party (see paragraph 28 *in fine* above) the Court considers that the ongoing civil proceedings in respect of the same claim and its examination in the light of the findings made in this judgment would be the most appropriate means of affording reparation to the injured party (see, *mutatis mutandis*, *Vulakh and Others*, cited above, § 54). Accordingly, it rejects the applicants’ claim in respect of pecuniary damage.

115. The Court observes that it has previously made awards in respect of non-pecuniary damage in cases where the applicants asked for such an award to be made but left the precise amount at the Court’s discretion (see *Nagmetov v. Russia* [GC], no. 35589/08, § 72, 30 March 2017, and the authorities cited therein; see, also, *Ābele v. Latvia*, nos. 60429/12 and 72760/12, §§ 85-86, 5 October 2017).

116. In the present case, the Court found two violations of Article 6 of the Convention and a violation of Article 1 of Protocol No. 1 to the Convention (see paragraphs 63, 88 and 110 above). It has no reason to doubt that the applicants sustained non-pecuniary damage on account of those violations (see, *mutatis mutandis*, *Narbutas v. Lithuania*, no. 14139/21, § 343, 19 December 2023). Making its award on an equitable basis, the Court awards them EUR 4,680 jointly under this head, plus any tax that may be chargeable.

B. Costs and expenses

117. The applicants also claimed EUR 9,200 for the costs and expenses incurred before the domestic courts and before the Court.

118. The Government contested the applicants’ claim as exaggerated and unfounded.

119. According to the Court’s case-law, an applicant is entitled to the reimbursement of costs and expenses only in so far as it has been shown that these were actually and necessarily incurred and are reasonable as to quantum. In the present case, regard being had to the documents in its possession and the above criteria, the Court considers it reasonable to award the sum of EUR 9,200 covering costs under all heads, plus any tax that may be chargeable to the applicants.

FOR THESE REASONS, THE COURT, UNANIMOUSLY,

1. *Declares* the application admissible;
2. *Holds* that there has been a violation of Article 6 of the Convention in respect of the fairness of the domestic proceedings;
3. *Holds* that there has been a violation of Article 6 of the Convention in respect of the length of the domestic proceedings;

4. *Holds* that there has been a violation of Article 1 of Protocol No. 1 to the Convention;

5. *Holds*

(a) that the respondent State is to pay the applicants jointly, within three months from the date on which the judgment becomes final in accordance with Article 44 § 2 of the Convention, the following amounts:

(i) EUR 4,680 (four thousand six hundred and eighty euros), plus any tax that may be chargeable, in respect of non-pecuniary damage;

(ii) EUR 9,200 (nine thousand two hundred euros), plus any tax that may be chargeable to the applicants, in respect of costs and expenses;

(b) that from the expiry of the above-mentioned three months until settlement simple interest shall be payable on the above amounts at a rate equal to the marginal lending rate of the European Central Bank during the default period plus three percentage points;

6. *Dismisses* the remainder of the applicants' claim for just satisfaction.

Done in English, and notified in writing on 27 November 2025, pursuant to Rule 77 §§ 2 and 3 of the Rules of Court.

Ilse Freiwirth
Registrar

Erik Wennerström
President

516.

Na osnovu člana 44 stav 2 tačka 3 Zakona o Centralnoj banci Crne Gore („Službeni list CG”, br. 40/10, 6/13, 70/17 i 125/23) i člana 26 Zakona o Razvojnoj banci Crne Gore („Službeni list CG“, br. 99/24 i 140/25), Savjet Centralne banke Crne Gore, na sjednici održanoj 27. februara 2026. godine, donio je

ODLUKU O IZMJENAMA I DOPUNAMA ODLUKE O MINIMALNIM STANDARDIMA ZA UPRAVLJANJE RIZICIMA U RAZVOJNOJ BANCI CRNE GORE

Član 1

U Odluci o minimalnim standardima za upravljanje rizicima u Razvojnoj banci Crne Gore („Službeni list CG“, broj 94/25) u članu 2 stav 1 tačka 39 briše se.

Tačka 43 mijenja se i glasi:

„43) **ritejl kljent** je kljent Razvojne banke čija izloženost, u skladu sa propisom kojim se uređuje adekvatnost kapitala Razvojne banke, zadovoljava uslove za tretman izloženosti prema portfoliju malih kredita sličnih karakteristika;“.

Dosadašnje tač. 40 do 53 postaju tač. 39 do 52.

Član 2

U članu 5 stav 4 i članu 28 stav 3 riječi: „jednom godišnje“ zamjenjuju se riječima: „jednom u dvije godine“.

Član 3

U članu 32 stav 2 tačka 4 riječi: „uključujući depozite bez naknade,“ brišu se.

U stavu 4 poslije riječi „izračunava“ dodaje se riječ „se“.

Stav 7 briše se.

sadašnji stav 8 postaje stav 7.

Član 4

U članu 33 stav 1 tač. 3 i 5 brišu se.

Dosadašnje tač. 4, 6 i 7 postaju tač. 3, 4 i 5.

Član 5

Član 34 briše se.

Član 6

U članu 35 stav 1 riječ „klijenata“ zamjenjuje se riječju „klijenta“.

U stavu 3 riječi: „stav 8“ zamjenjuju se riječima: „stav 7“, a riječi: „st. 6 i 8“ zamjenjuju se riječima: „st. 6 i 7“.

Član 7

Član 36 briše se.

Član 8

U članu 39 stav 3 u uvodnoj rečenici riječ „uzračunava“ zamjenjuje se riječju „izračunava“.

Član 9

U članu 40 stav 8 tačka 2 riječi: „ili EUR-a“ zamjenjuju se riječima: „ili EUR“.

Član 10

U članu 41 stav 1 tačka 2 riječi: „čl. 35, 36 i 38“ zamjenjuju se riječima: „čl. 35 i 38“.

U tački 3 riječi: „i člana 34“ brišu se.

Član 11

U članu 44 stav 5 riječi: „i čl. 34 do 38“ zamjenjuju se riječima: „i čl. 35 do 38“, a riječ „stopa“ zamjenjuje se riječju „stope“.

Član 12

U članu 45 stav 1 zarez i riječi: „i čl. 34 do 36“ zamjenjuju se riječima: „i člana 35“, a riječ „raspoređivanje“ zamjenjuje se riječju „raspoređivanjem“.

U stavu 2 riječi: „čl. 34 do 36“ zamjenjuju se riječima: „člana 35“.

Stav 4 mijenja se i glasi:

„(4) Razvojna banka, da bi izračunala udio projektovane komercijalne marže na reinvestirane novčane tokove koji se ponovo utvrđuju u neto prihodu od kamata, raspoređuje procijenjene pozicije po sljedećim vrstama proizvoda (koji se dalje dijele po geografskoj lokaciji), i valutama u kojima su denominovani:

1) vrste proizvoda finansijske aktive su:

- dužničke hartije od vrijednosti;
- krediti i avansi odobreni nefinansijskim velikim privrednim društvima;
- krediti i avansi odobreni domaćinstvima koji su obezbijeđeni hipotekama;
- krediti i avansi odobreni domaćinstvima, pri čemu krediti nijesu obezbijeđeni hipotekama;
- krediti i avansi odobreni ostalim drugim ugovornim stranama;
- ostali proizvodi u knjizi pozicija kojima se ne trguje;

2) vrste proizvoda finansijskih obaveza su:

- dužničke hartije od vrijednosti; i
- ostale obaveze u knjizi pozicija kojima se ne trguje.“.

U stavu 5 tačka 2 riječi: „denominaciju valute“ zamjenjuju se riječima: „valutu u kojoj su denominovani“.

Član 13

U članu 46 stav 1 u uvodnoj rečenici riječi: „i čl. 34 do 38“ zamjenjuju se riječima: „i čl. 35 do 38“.

U stavu 2 riječi: „kamatno plaćanje“ zamjenjuju se riječima: „plaćanje kamate“, a riječi: „kamatnog plaćanja koje“ zamjenjuju se riječima: „kamate koja se plaća koji“.

Član 14

U članu 51 stav 2 tačka 3 briše se.

Dosadašnje tač. 4, 5 i 6 postaju tač. 3, 4 i 5.

Član 15

U članu 110 stav 2 tačka 2 zarez i riječi: „uključujući i dnevno“ brišu se.

Na kraju tačke 4 dodaje se veznik „i“.

Tačka 5 briše se.

Dosadašnja tačka 6 postaje tačka 5.

Član 16

U članu 112 stav 2 tačka 7 zarez i riječi: „uključujući i dnevno upravljanje likvidnošću“ brišu se.

U tački 13 riječ „diverifikovanost“ zamjenjuje se riječju „diversifikovanost“.

Član 17

U članu 117 stav 1 tačka 3 riječi: „održavanje saradnje sa deponentima i“ zamjenjuju se riječima: „održavanja saradnje sa“.

Član 18

U članu 118 stav 2 tač. 1 i 3 brišu se.

Dosadašnja tačka 2 postaje tačka 1, a tač. 4 do 8 postaju tač. 2 do 6.

Član 19

U članu 119 stav 1 tačka 1 riječi: „smanjenje depozita,“ brišu se.

Član 20

U članu 120 stav 1 tačka 1 riječi: „dnevnoj osnovi i u drugim utvrđenim periodima“ zamjenjuju se riječima: „redovnoj osnovi“.

Tačka 5 briše se.

Dosadašnje tač. 6 i 7 postaju tač. 5 i 6.

Član 21

U članu 121 stav 1 riječ „likvidnosti“ zamjenjuje se riječima: „pokrivenosti likvidnom aktivom“.

Stav 2 briše se.

U stavu 3 riječ „likvidnosti“ zamjenjuje se riječima: „iz stava 1 ovog člana”.

Dosadašnji stav 3 postaje stav 2.

Član 22

Čl. 122 i 123 brišu se.

Član 23

U članu 125 stav 2 tačka 1 riječi: „skup likvidnosti“ zamjenjuju se riječima: „skup likvidne aktive“, riječi: „ili, ako skupom likvidnosti upravlja centralna banka, neobavezujuće kreditne linije čije finansiranje još nije izvršeno, a na raspolaganju je Razvojnoj banci“ brišu se, a riječi: „skupa likvidnosti“ zamjenjuju se riječima: „skupa likvidne aktive“.

Stav 5 briše se.

Član 24

U članu 126 st. 4 do 7 brišu se.

U stavu 10 riječi: „stava 9“ zamjenjuju se riječima: „stava 5“.

U stavu 11 u uvodnoj rečenici riječi: „st. 9 i 10“ zamjenjuju se riječima: „st. 5 i 6“.

Dosadašnji st. 8 do 11 postaju st. 4 do 7.

Član 25

U članu 127 stav 1 tačka 1 briše se.

U tački 2 riječi: „velikih klijenata, uključujući depozite velikih klijenata i drugih izvora potencijalnog finansiranja“ brišu se.

Dosadašnje tač. 2 do 7 postaju tač. 1 do 6.

Član 26

U članu 129 stav 2 riječi: „stav 8“ zamjenjuju se riječima: „stav 4“.

Član 27

U članu 130 stav 1 tačka 4 tačka na kraju teksta zamjenjuje se tačka-zarezom i dodaje se nova tačka koja glasi:

„5) sredstva plasirana kod kreditnih institucija u Crnoj Gori sa rokom dospjeća do 30 kalendarskih dana.“.

Stav 4 mijenja se i glasi:

„(4) Na tržišnu vrijednost aktive 1. klase iz stava 1 tačka 5 ovog člana primjenjuje se korektivni faktor od 20%.“.

Član 28

U članu 131 stav 2 riječi: „od najmanje 15%“ zamjenjuju se riječima: „od 25%“.

Član 29

U članu 132 stav 3 mijenja se i glasi:

„(3) Razvojna banka izračunava bafer za likvidnost kao zbir aktive 1. i 2. klase.“.

St. 4 do 6 brišu se.

Član 30

U članu 135 stav 2 tačka 1 briše se.

U tački 2 riječ „drugih“ briše se.

Tačka 3 briše se.

U tački 5 riječ „dodatne“ briše se.

Dosadašnje tač. 2, 4 i 5 postaju tač. 1, 2 i 3.

Član 31

Naziv člana 136 mijenja se i glasi: „**Odlivi likvidne aktive za proizvode i usluge**“.

U stavu 2 tačka 1 riječ „druge“ briše se.

U tački 3 riječi: „kreditni obezbijeđeni hipotekom koje“ zamjenjuju se riječima: „kredite obezbijeđene hipotekom koji“.

U tački 4 riječi: „ritejlu i velikim klijentima“ brišu se.

U tački 5 riječi: „tačka 46“ zamjenjuju se riječima: „tačka 45“.

Član 32

Čl. 137 i 138 brišu se.

Član 33

Naziv člana 140 mijenja se i glasi: „**Odlivi po osnovu obaveza Razvojne banke**“.

St. 1 i 2 brišu se.

U stavu 3 poslije riječi: „proizilaze iz“ dodaje se riječ „njenih“.

U stavu 5 riječi: „stavom 4“ zamjenjuju se riječima: „stavom 2“.

U stavu 6 riječi: „stava 5“ zamjenjuju se riječima: „stava 3“.

Dosadašnji st. 3 do 8 postaju st. 1 do 6.

Član 34

U članu 141 stav 1 riječi: „tačka 46“ zamjenjuju se riječima: „tačka 45“.

U stavu 8 tačka 3 riječi: „Razvojne banke“ brišu se.

St. 9 i 10 brišu se.

U stavu 12 riječi: „stavom 11“ zamjenjuju se riječima: „stavom 9“.

Dosadašnji st. 11 i 12 postaju st. 9 i 10.

Član 35

U članu 143 stav 5 riječi: „ti klijenti pripadaju kategoriji depozita ritejla“ zamjenjuju se riječima: „su ritejl klijenti“.

U stavu 6 tačka 1 riječi: „depozitima ritejla“ zamjenjuju se riječju „ritejлом“.

Član 36

U članu 144 stav 1 riječi: „čl. 137 do 143“ zamjenjuju se riječima: „čl. 139 do 143“.

Član 37

U članu 145 stav 2 tačka 1 poslije riječi „dana“ dodaju se riječi: „koja nijesu uključena u obračun aktive 1. i 2. klase“.

U stavu 5 riječi: „članom 140 stav 9“ zamjenjuju se riječima: „članom 141 stav 7“.

U stavu 7 riječi: „tačka 46“ zamjenjuju se riječima: „tačka 45“.

Član 38

U članu 146 stav 2 tačka 1 mijenja se i glasi:

„1) ako je pružalac zavisno društvo Razvojne banke;“.

Član 39

U članu 150 stav 6 briše se.

Član 40

U članu 152 stav 3 briše se.

Član 41

U članu 153 st. 3 i 4 brišu se.

Dosadašnji stav 5 postaje stav 3.

Član 42

U članu 155 stav 1 tačka 1 al. 2, 3 i 5 brišu se.

Dosadašnja alineja 4 postaje alineja 2.

U tački 3 riječi: „u čl. 156, 157 i 158“ zamjenjuju se riječima: „u članu 158“.

Član 43

Čl. 156 i 157 brišu se.

Član 44

U članu 158 stav 1 tačka 1 riječ „prijedobitnih“ zamjenjuje se riječima: „prijе odbitnih“.

U tački 5 riječi: „uključujući oročene depozite,“ brišu se, a riječi: „čl. 154 do 157“ zamjenjuju se riječima: „čl. 154 i 155“.

Član 45

U članu 161 stav 1 tačka 2 briše se.

Dosadašnje tač. 3 do 6 postaju tač. 2 do 5.

Stav 2 briše se.

Član 46

U članu 162 stav 1 tačka 1 i članu 164 stav 1 tačka 1 riječi: „tačka 6“ zamjenjuju se riječima: „tačka 5“.

Član 47

U prvom članu 167 naziv i broj člana mijenjaju se i glase:

„Faktor zahtijevanih stabilnih izvora finansiranja od 50%

Član 166“

U stavu 1 tačka 1 poslije alineje 4 dodaje se nova alineja koja glasi:

„- nefinansijskim velikim klijentima, ritejl klijentima i MSP;“.

U tački 2 u uvodnoj rečenici riječi: „nefinansijskim velikim klijentima, ritejl klijentima i MSP;“ brišu se.

Član 48

U drugom članu 167 stav 1 tačka 2 riječ „uplata“ zamjenjuje se riječju „uplatu“.

Član 49

U članu 169 stav 4 tač. 1, 2 i 4 riječi: „tačka 46“ zamjenjuju se riječima: „tačka 45“.

Član 50

U članu 170 stav 1 tačka 7 mijenja se i glasi:

„7) izloženosti prema subjektima javnog sektora;“.

Tač. 8 i 10 brišu se.

U tački 9 riječ „varijacijske“ zamjenjuje se riječju „varijabilne“.

Dosadašnja tačka 9 postaje tačka 8.

St. 3 i 4 brišu se.

Član 51

U uvodnoj rečenici člana 171 stav 1 i člana 172 stav 1 riječi: „tačka 46“ zamjenjuju se riječima: „tačka 45“.

Član 52

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

O.br. 0101-1771-2/2026

Podgorica, 27. februar 2026. godine

Savjet Centralne banke Crne Gore

Predsjedavajuća guvernerka,

dr Irena Radović, s.r.

517.

Na osnovu člana 44 stav 2 tačka 3 Zakona o Centralnoj banci Crne Gore („Službeni list CG“, br. 40/10, 6/13, 70/17 i 125/23), i člana 34 stav 6 Zakona o Razvojnoj banci Crne Gore („Službeni list CG“, br. 99/24 i 140/25), Savjet Centralne banke Crne Gore, na sjednici održanoj 27. februara 2026. godine, donio je

**ODLUKU
O IZMJENAMA ODLUKE O VELIKIM IZLOŽENOSTIMA RAZVOJNE BANKE CRNE
GORE**

Član 1

U Odluci o velikim izloženostima Razvojne banke Crne Gore („Službeni list CG“, broj 94/25) član 5 mijenja se i glasi:

„Član 5

Prilikom izračunavanja velikih izloženosti Razvojne banke ne uzimaju se u obzir:

- 1) u slučaju kupoprodaje valuta (FX transakcije), izloženosti koje su nastale u redovnom roku poravnania koji nije duži od dva radna dana nakon datuma izvršenog plaćanja;
- 2) u slučaju transakcija kupovine ili prodaje hartija od vrijednosti, izloženosti koje su nastale u redovnom roku poravnania, koji nije duži od pet radnih dana nakon datuma izvršenog plaćanja ili isporuke hartija od vrijednosti, zavisno od toga šta nastupi ranije;
- 3) izloženosti koje predstavljaju odbitnu stavku od redovnog osnovnog kapitala ili dodatnog osnovnog kapitala ili druga umanjena osnovnog kapitala za odbitne stavke utvrđene propisom kojim se uređuje adekvatnost kapitala Razvojne banke.“.

Član 2

U članu 6 riječ „Zakonom“ zamjenjuje se riječima: „Zakonom o Razvojnoj banci Crne Gore (u daljem tekstu: Zakon)“.

Član 3

U članu 9 stav 1 tačka 5 riječi: „kod Razvojne banke ili“ brišu se.

Član 4

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

O.br. 0101-1771-3/2026

Podgorica, 27. februar 2026. godine

Savjet Centralne banke Crne Gore
Predsjedavajuća guvernerka,
dr Irena Radović, s.r.

518.

Na osnovu člana 44 stav 2 tačka 3 Zakona o Centralnoj banci Crne Gore („Službeni list CG“, br. 40/10, 6/13, 70/17 i 125/23), i člana 33 stav 9 Zakona o Razvojnoj banci Crne Gore („Službeni list CG“, br. 99/24 i 140/25), Savjet Centralne banke Crne Gore, na sjednici održanoj 27. februara 2026. godine, donio je

ODLUKU O IZMJENAMA ODLUKE O ADEKVATNOSTI KAPITALA RAZVOJNE BANKE CRNE GORE

Član 1

U Odluci o adekvatnosti kapitala Razvojne banke Crne Gore („Službeni list CG“, broj 94/25) u članu 2 stav 1 tačka 19 riječi: „u tački 19“ zamjenjuju se riječima: „u tački 20“.

Tačka 27 briše se.

Dosadašnje tač. 28 do 30 postaju tač. 27 do 29.

Član 2

U članu 33 stav 4 zarez i riječi: „kao i gotovinskim ekvivalentima,“ brišu se.

U stavu 5 riječ „direktim“ zamjenjuje se riječju „direktnim“.

Član 3

U članu 36 stav 1 tačka 1 mijenja se i glasi:

„1) depozit deponovan kod kreditne institucije;“.

Član 4

U članu 37 stav 7 u uvodnoj rečenici riječi: „i gotovinske ekvivalente“ brišu se, a riječ „položene“ zamjenjuje se riječju „položenu“.

Član 5

U članu 42 stav 5 riječi: “ili gotovinskim ekvivalentima” brišu se.

U stavu 7 tačka 1 mijenja se i glasi:

„1) kolateral je gotovinski depozit deponovan kod kreditne institucije za tu namjenu; ili“.

Član 6

U članu 47 stav 2 tačka 1 u uvodnoj rečenici riječi: „tačka 28“ zamjenjuju se riječima: „tačka 27“.

Član 7

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

O.br. 0101-1771-4/2026

Podgorica, 27. februar 2026. godine

Savjet Centralne banke Crne Gore
Predsjedavajuća guvernerka,
dr Irena Radović, s.r.

519.

Na osnovu člana 44 stav 2 tačka 3 Zakona o Centralnoj banci Crne Gore („Službeni list CG“, br. 40/10, 6/13, 70/17 i 125/23), i člana 25 stav 2 Zakona o Razvojnoj banci Crne Gore („Službeni list CG“, br. 99/24 i 140/25), Savjet Centralne banke Crne Gore, na sjednici održanoj 27. februara 2026. godine, donio je

**ODLUKU
O IZMJENAMA ODLUKE O KRITERIJUMIMA I NAČINU KLASIFIKACIJE AKTIVE I
OBRAČUNAVANJU REZERVACIJA ZA POTENCIJALNE KREDITNE GUBITKE
RAZVOJNE BANKE CRNE GORE**

Član 1

U Odluci o kriterijumima i načinu klasifikacije aktive i obračunavanju rezervacija za potencijalne kreditne gubitke Razvojne banke Crne Gore („Službeni list CG“, broj 94/25) u članu 15 stav 3 tačka 1 mijenja se i glasi:

„1) novčana sredstva (gotov novac);“.

U tački 5 riječi: „potrebni kapital“ zamjenjuju se riječima: „kapitalni zahtjev“.

Član 2

U članu 32 stav 2 tačka 1 riječi: „Razvojne banke i/ili“ brišu se.

Član 3

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

O.br. 0101-1771-5/2026

Podgorica, 27. februar 2026. godine

Savjet Centralne banke Crne Gore
Predsjedavajuća guvernerka,
dr **Irena Radović**, s.r.

520.

Na osnovu člana 44 stav 2 tačka 3 Zakona o Centralnoj banci Crne Gore („Službeni list CG”, br. 40/10, 6/13, 70/17 i 125/23) i člana 70 stav 3 Zakona o Razvojnoj banci Crne Gore („Službeni list CG“, br. 99/24 i 140/25), Savjet Centralne banke Crne Gore, na sjednici održanoj 27. februara 2026. godine, donio je

ODLUKU O IZMJENAMA ODLUKE O IZVJEŠTAJIMA KOJE RAZVOJNA BANKA CRNE GORE DOSTAVLJA CENTRALNOJ BANCII CRNE GORE

Član 1

U Odluci o izvještajima koje Razvojna banka Crne Gore dostavlja Centralnoj banci Crne Gore („Službeni list CG“, broj 94/25) u članu 2 stav 1 tač. 4, 33, 34, 38 i 39 brišu se.

U tač. 31 i 32 riječ „restruktuiranim“ zamjenjuje se riječju „restrukturiranim“.

Član 2

U članu 3 stav 1 tač. 5, 42, 43, 62 i 63 brišu se.

U tač. 40 i 41 riječ „restruktuiranim“ zamjenjuje se riječju „restrukturiranim“.

Član 3

U članu 6 stav 1 riječi: „tač. 4 do 7, tačka 11, tač. 18 do 22, tač. 30 do 34 i tač. 37 do 39“ zamjenjuju se riječima: „tač. 5 do 7, tačka 11, tač. 18 do 22, tač. 30 do 32 i tačka 37“.

U stavu 2 riječi: „tač. 5 do 15, tač. 27 do 31, tač. 39 do 43 i tač. 46 do 63“ zamjenjuju se riječima: „tač. 6 do 15, tač. 27 do 31, tač. 39 do 41 i tač. 46 do 61“.

Član 4

U obrascima koji čine sastavni dio Odluke obrasci: 5) Izvještaj o novčanim sredstvima i računima depozita kod centralnih banaka (Obrazac M-ND-RB); 42) Izvještaj o depozitima i sredstvima na escrow računu (Obrazac M-D-RB), 43) Izvještaj o najvećim deponentima Razvojne banke - 50 najvećih deponentata (pravna i fizička lica) - (Obrazac M-NDEP-RB); 62) Izvještaj o raspoloživim likvidnim sredstvima, obavezama i izvršenim plaćanjima (Obrazac RLS-RB) i 63) Izvještaj o depozitima fizičkih i pravnih lica (Obrazac DFLPL-RB), brišu se.

Obrasci: 1) Bilans stanja (Obrazac M-BS-RB), 7) Izvještaj o likvidnoj pokrivenosti - likvidna aktiva (Obrazac LP-LA-RB), 8) Izvještaj o likvidnoj pokrivenosti - odlivi (Obrazac LP-O-RB), 10) Izvještaj o likvidnoj pokrivenosti - izračuni (Obrazac LP-I-RB), 11) Izvještaj o zahtijevanim stabilnim izvorima finansiranja (Obrazac ZSIF-RB), 12) Izvještaj o raspoloživim stabilnim izvorima finansiranja (Obrazac RSIF-RB), 13) Izvještaj o pokazatelju neto stabilnih izvora finansiranja (Obrazac NSFR-RB) i 46) Izvještaj o ročnoj usklađenosti aktive i pasive (Obrazac M-RU-RB) zamjenjuju se novim obrascima, koji se daju u prilogu ove odluke i čine njen sastavni dio.

Član 5

Izvještavanje u skladu sa ovom odlukom Razvojna banka dužna je da otpočne dostavljanjem izvještaja sa stanjem na dan 31. mart 2026. godine.

Član 6

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

O.br. 0101-1771-6/2026

Podgorica, 27. februar 2026. godine

Savjet Centralne banke Crne Gore
Predsjedavajuća guvernerka,
dr Irena Radović, s.r.

1) Bilans stanja (Obrazac M-BS-RB)

(000 EUR)

Red. br.	SREDSTVA	iznos
1.	Novčana sredstva	
2.	Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	0
2.a.	Kreditni i potraživanja od kreditnih institucija	
2.b.	Kreditni i potraživanja od klijenata	
2.c.	Factoring i ostala otkupljena potraživanja	
2.d.	Hartije od vrijednosti	
2.e.	Ostala finansijska sredstva	
3.	Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	0
3.a.	Kreditni i potraživanja od kreditnih institucija	
3.b.	Kreditni i potraživanja od klijenata	
3.c.	Factoring i ostala otkupljena potraživanja	
3.d.	Hartije od vrijednosti	
3.e.	Ostala finansijska sredstva	
4.	Finansijska sredstva koja se drže radi trgovanja	0
4.a.	Kreditni i potraživanja od kreditnih institucija	
4.b.	Kreditni i potraživanja od klijenata	
4.c.	Factoring i ostala otkupljena potraživanja	
4.d.	Hartije od vrijednosti	
4.e.	Ostala finansijska sredstva	
5.	Finansijska sredstva koja se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, koja se ne drže radi trgovanja	0
5.a.	Kreditni i potraživanja od kreditnih institucija	
5.b.	Kreditni i potraživanja od klijenata	
5.c.	Factoring i ostala otkupljena potraživanja	
5.d.	Hartije od vrijednosti	
5.e.	Ostala finansijska sredstva	
6.	Derivati koji se drže zbog zaštite od rizika	
7.	Promjene u fer vrijednosti stavki koje su predmet zaštite od rizika	
8.	Investicije u pridružena društva, zavisna društva i zajedničke poduhvate po metodi kapitala	
9.	Investicione nekretnine	
10.	Nekretnine, postrojenja i oprema	
11.	Nematerijalna sredstva	
12.	Tekuća poreska sredstva	
13.	Odložena poreska sredstva	
14.	Stalna sredstva namijenjena prodaji i sredstva poslovanja koje se obustavlja	
15.	Ostala sredstva	
16.	UKUPNA SREDSTVA:	0

OBAVEZE		
17.	Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	0
17.a.	Obaveze prema kreditnim institucijama	
17.b.	Obaveze prema kreditorima koji nijesu kreditne institucije	
17.c.	Emitovane hartije od vrijednosti	
17.d.	Ostale finansijske obaveze	
18.	Finansijske obaveze koje se drže radi trgovanja	0
18.a.	Obaveze prema kreditnim institucijama	
18.b.	Obaveze prema kreditorima koji nijesu kreditne institucije	
18.c.	Emitovane hartije od vrijednosti	
18.d.	Ostale finansijske obaveze	
19.	Finansijske obaveze kojima se ne trguje i koje se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	0
19.a.	Obaveze prema kreditnim institucijama	
19.b.	Obaveze prema kreditorima koji nijesu kreditne institucije	
19.c.	Ostale finansijske obaveze	
20.	Derivatne finansijske obaveze kao instrument zaštite	
21.	Promjene fer vrijednosti stavki koje su predmet zaštite od rizika	
22.	Rezerve	
23.	Obaveze po osnovu sredstava namijenjenih prodaji i sredstva poslovanja koje se obustavlja	
24.	Tekuće poreske obaveze	
25.	Odložene poreske obaveze	
26.	Ostale obaveze	
27.	Subordinisani dug	
28.	UKUPNE OBAVEZE:	0
KAPITAL		
29.	Akcijski kapital	
30.	Emisione premije	
31.	Neraspoređena dobit	
32.	Dobit/gubitak tekuće godine	
33.	Ostale rezerve	
34.	Interesi bez kontrolnog uticaja u kapitalu	
35.	UKUPAN KAPITAL: (29. do 34.)	0
36.	UKUPNI KAPITAL I OBAVEZE: (28. + 35.)	0

7) Izvještaj o likvidnoj pokrivenosti - likvidna aktiva (Obrazac LP-LA-RB)

(000 EUR)

Red. Br.	OPIS POZICIJE	Iznos / tržišna vrijednost	Primjenjivi ponder	Ponderisana vrijednost
		1	2	3=1*2
1=1.1+1.2	UKUPNA LIKVIDNA AKTIVA	0		0
1.1	Ukupna aktiva 1. klase	0		0
1.1.1	gotovi novac		1,00	0
1.1.2	izloženost prema Centralnoj banci		1,00	0
1.1.3	potraživanja od Vlade Crne Gore		1,00	0
1.1.4	potraživanja za koju garantuje Vlada Crne Gore		1,00	0
1.1.5	potraživanja od ili za koju garantuje centralna vlada treće zemlje, pod uslovom da joj je odabrana eksterna institucija za procjenu kreditnog rejtinga odredila kreditni rejting najmanje stepena kreditnog kvaliteta 1 u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala Razvojne banke		1,00	0
1.1.6	potraživanja od ili za koju garantuju multilateralne razvojne banke i međunarodne organizacije kojima se dodjeljuje ponder rizika 0% shodno Odluci o adekvatnosti kapitala Razvojne banke		1,00	0
1.1.7	sredstva plasirana kod kreditnih institucija u Crnoj Gori sa rokom dospijeca do 30 kalendarskih dana		0,80	0
1.2	Ukupna aktiva 2. klase	0		0
1.2.1	potraživanja od ili za koja garantuje centralna vlada ili centralna banka treće zemlje, kojima se dodjeljuje ponder rizika 20% u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala Razvojne banke		0,75	0
1.2.2	potraživanja od ili za koja garantuje jedinica lokalne samouprave treće zemlje, kojima se dodjeljuje ponder rizika 20% u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala Razvojne banke		0,75	0
1.2.3	potraživanja od ili za koja garantuje subjekat javnog sektora treće zemlje, kojima se dodjeljuje ponder rizika 20% u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala Razvojne banke		0,75	0

8) Izvještaj o likvidnoj pokrivenosti - odlivi (Obrazac LP-O-RB)

(000 EUR)

Red. br.	OPIS POZICIJE	Iznos	Stopa odliva	Odliv
		1	2	3=1*2
1	ODLIVI	0		0
1.1	Odlivi po osnovu neobezbijeđenih transakcija	0		0
1.1.1	Proizvodi i usluge	0		0
1.1.1.1	Vanbilansne obaveze i obaveze potencijalnog finansiranja, uključujući obavezujuće linije finansiranja			0
1.1.1.2	Neiskorišćeni krediti i avansi velikim klijentima			0
1.1.1.3	Ugovoreni krediti obezbijeđeni hipotekom koji nijesu još realizovani			0
1.1.1.4	Planirani odlivi povezani sa obnavljanjem postojećih ili odobravanjem novih kredita			0
1.1.1.5	Planirane obaveze povezane sa derivatima			0
1.1.1.6	Vanbilansni povezani proizvodi po osnovu finansiranja trgovine		0,05	0
1.1.1.7	Drugi proizvodi i usluge			0
1.1.2	Odlivi po osnovu obaveza Razvojne banke	0		0
1.1.2.1	Obaveze koje proizlaze iz troškova poslovanja		0,00	0
1.1.2.2	Obaveze u obliku dužničkih hartija od vrijednosti (zapisi, obveznice)		1,00	0
1.1.2.3	Višak finansiranja nefinansijskih klijenata (ukupan iznos obaveza koji prelazi iznos priliva)		1,00	0
1.1.2.4	Uzete pozajmice koje dospijevaju u roku od 30 kalendarskih dana		1,00	0
1.1.2.5	Druge obaveze		1,00	0
1.1.3	Dodatni odlivi	0		0

1.1.3.1	Kolateral osim kolaterala u aktivi 1. klase koji se daje za derivate		0,20	0
1.1.3.2	Značajni odlivi zbog pogoršanja sopstvenog kreditnog kvaliteta		1,00	0
1.1.3.3	Uticaj negativne situacije na tržištu na transakcije sa derivatima, transakcije finansiranja i ostale ugovore		1,00	0
1.1.3.4	Odlivi po osnovu derivata		1,00	0
1.1.3.5	Kratke pozicije	0		0
1.1.3.5.1	Kratke pozicije obuhvaćene obezbijeđenom transakcijom finansiranja hartija od vrijednosti		0,00	0
1.1.3.5.2	Druge kratke pozicije		1,00	0
1.1.3.6	Višak kolaterala koji se može zatražiti		1,00	0
1.1.3.7	Kolateral koji treba ponuditi		1,00	0
1.1.3.8	Kolateral u likvidnoj aktivi koju može zamijeniti nelikvidna aktiva		1,00	0
1.1.3.9	Gubitak finansiranja za strukturirane finansijske instrumente	0		0
1.1.3.9.1	Strukturirani finansijski instrumenti		1,00	0
1.1.3.9.2	Linije finansiranja		1,00	0
1.1.3.10	Interno netiranje pozicija klijenta		0,50	0
1.1.4	Obavezujuće linije	0		0
1.1.4.1	Kreditne linije	0		0
1.1.4.1.1	Kreditne linije ritejl klijentima		0,05	0
1.1.4.1.2	Kreditne linije ponuđene nefinansijskim klijentima, koji nijesu ritejl klijenti		0,10	0
1.1.4.1.3	Kreditne linije ponuđene kreditnim institucijama	0		0
1.1.4.1.3.1	Kreditne linije za finansiranje promotivnih kredita ritejl klijenata		0,05	0

1.1.4.1.3.2	Kreditne linije za finansiranje promotivnih kredita klijentima koji nisu finansijski klijenti		0,10	0
1.1.4.1.3.3	Ostale kreditne linije ponuđene kreditnim institucijama		0,40	0
1.1.4.1.4	Kreditne linije ponuđene regulisanim finansijskim institucijama koje nisu kreditne institucije		0,40	0
1.1.4.1.5	Kreditne linije ponuđene drugim finansijskim klijentima		1,00	0
1.1.4.2	Linije za likvidnost	0		0
1.1.4.2.1	Linije za likvidnost ritejl klijentima		0,05	0
1.1.4.2.2	Linije za likvidnost ponuđene nefinansijskim klijentima, koji nisu ritejl klijenti		0,30	0
1.1.4.2.3	Linije za likvidnost ponuđene SSPN-ovima	0		0
1.1.4.2.3.1	Linije za likvidnost za kupovinu aktive osim hartija od vrijednosti od klijenata koji nisu finansijski klijenti		0,10	0
1.1.4.2.3.2	Linije za likvidnost za ostalo		1,00	0
1.1.4.2.4	Linije za likvidnost ponuđene kreditnim institucijama	0		0
1.1.4.2.4.1	Linije za likvidnost za finansiranje promotivnih kredita ritejl klijenata		0,05	0
1.1.4.2.4.2	Linije za likvidnost za finansiranje promotivnih kredita klijentima koji nisu finansijski klijenti		0,30	0
1.1.4.2.4.3	Ostale linije za likvidnost ponuđene kreditnim institucijama		0,40	0
1.1.4.2.5	Linije za likvidnost ponuđene drugim finansijskim klijentima		1,00	0
1.2	Odlivi po osnovu transakcija obezbijedenih kolateralom i transakcija zavisnih od kretanja na tržištu kapitala	0		0
1.2.1	Kolateral u aktivi 1. klase		0,00	0
1.2.2	Kolateral u aktivi 2. klase		0,15	0
1.2.3	Kolateral u nelikvidnoj aktivi		1,00	0

	MEMORANDUM stavke	iznos	Tržišna vrijednost kolaterala	Vrijednost kolaterala
1.	Obveznice koje se prodaju na ritejl tržištu s preostalim rokom dospjeća do 30 dana			
2.	Odlivi likvidne aktive koji se umanjuju za međuzavisne prilive			
3.	Odlivi po osnovu transakcija obezbijeđenih kolateralom i transakcija zavisnih od kretanja na tržištu kapitala	0	0	0
3.1	Kolateral u aktivi 1. klase			
3.2	Kolateral u aktivi 2. klase			
4.3	Kolateral u nelikvidnoj aktivi			

10) Izvještaj o likvidnoj pokrivenosti - izračuni (Obrazac LP-I-RB)

(000 EUR)

Red. Br.	OPIS POZICIJE	Vrijednost / Procenat	Opis
1	Bafer za likvidnost	0	LB = Z
2	Neto odlivi likvidne aktive	0	NLO
3	Pokazatelj pokrivenosti likvidnom aktivom (%)		LCR = LB / NLO
	Izračun brojioca		
4	Bafer za likvidnost u obliku aktive 1. klase: neprilagođen	0	A = iz tabele <i>Likvidna aktiva</i>
5	Odlivi po osnovu kolaterala u obliku aktive 1. klase koji dospijevaju u roku od 30 dana	0	B = iz tabela <i>Likvidna aktiva, Odlivi i Prilivi</i>
6	Prilivi po osnovu kolaterala u obliku aktive I reda isključujući pokrivena obveznica izuzetno visokog kvaliteta koji dospijevaju u roku od 30 dana	0	C = iz tabele <i>Odlivi</i>
7	Osigurani odlivi novca koji dospijevaju u roku od 30 dana	0	D = iz tabele <i>Odlivi</i>
8	Osigurani prilivi novca koji dospijevaju u roku od 30 dana	0	E = iz tabele <i>Prilivi</i>
9	Prilagođeni iznos aktive 1. klase, prije primjene gornje granice	0	F = A-B+C-D+E
10	Vrijednost aktive 2. klase: neprilagođena	0	M = iz tabele <i>Likvidna aktiva</i>
11	Bafer za likvidnost	0	Z = (A+M)
	Izračun imenioca		
12	Ukupni odlivi	0	TO = iz tabele <i>Odlivi</i>
13	U cjelosti izuzeti prilivi	0	FEI = iz tabele <i>Prilivi</i>
14	Prilivi na koje se primjenjuje gornja granica od 75%	0	IC = iz tabele <i>Prilivi</i>
15	Smanjenje za u cijelosti izuzete prilive	0	RFEI = MIN (FEI, TO)
16	Smanjenje za prilive na koje se primjenjuje gornja granica od 75%	0	RIC = MIN (IC, 0.75*MAX(TO-FEI, 0))
17	Neto odliv likvidne aktive	0	NLO = TO-RFEI-RIC

11) Izvještaj o zahtijevanim stabilnim izvorima finansiranja (Obrazac ZSIF-RB)

(000 EUR)

Red br.	Opis pozicije	Iznos				Primjenjivi faktor zahtijevanih stabilnih izvora finansiranja				Zahtijevani stabilni izvori finansiranja
		aktiva koja nije prihvatljiva kao likvidna aktiva prema dospijeću			aktiva koja je prihvatljiva kao likvidna aktiva	aktiva koja nije prihvatljiva kao likvidna aktiva prema dospijeću			aktiva koja je prihvatljiva kao likvidna aktiva	
		< 6 mjeseci	≥ 6 mjeseci do < 1 godine	≥ 1 godina		< 6 mjeseci	≥ 6 mjeseci do < 1 godine	≥ 1 godina		
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	ZAHTIJEVANI STABILNI IZVORI FINANSIRANJA	0	0	0	0					0
1.1	Zahtijevani stabilni izvori finansiranja iz aktive centralne banke	0	0	0	0					0
1.1.1	potraživanja prema Centralnoj banci, Evropskoj centralnoj banci ili centralnoj banci države članice EU ili treće zemlje	0	0	0	0					0
1.1.1.1	neopterećena ili opterećena na preostali rok dospijeća kraći od šest mjeseci					0%	0%	0%	0%	0
1.1.1.2	opterećena na preostali rok dospijeća od šest mjeseci do godinu dana					50%	50%	50%	50%	0
1.1.1.3	opterećena na preostali rok dospijeća od jedne godine ili duže					100%	100%	100%	100%	0
1.2	Zahtijevani stabilni izvori finansiranja iz likvidne aktive				0					0

1.2.1	aktiva 1. klase prihvatljiva za primjenu korektivnog faktora od 0% za računanje LCR-a				0					0
1.2.1.1	neopterećena ili opterećena na preostali rok dospijea kraći od šest mjeseci								0%	0
1.2.1.2	opterećena na preostali rok dospijea od šest mjeseci do godinu dana								50%	0
1.2.1.3	opterećena na preostali rok dospijea od jedne godine ili duže								100%	0
1.2.2	aktiva 1. klase prihvatljiva za primjenu korektivnog faktora od 15% za računanje LCR-a				0					0
1.2.2.1	aktiva 1. klase prihvatljiva za primjenu korektivnog faktora od 5% za računanje LCR-a								5%	0
1.2.2.2	opterećena na preostali rok dospijea od šest mjeseci do godinu dana								50%	0
1.2.2.3	opterećena na preostali rok dospijea od jedne godine ili duže								100%	0
1.2.3	aktiva 2. klase prihvatljiva za primjenu korektivnog faktora od 25% za računanje LCR-a				0					0
1.2.3.1	neopterećena ili opterećena na preostali rok dospijea kraći od šest mjeseci								15%	0
1.2.3.2	opterećena na preostali rok dospijea od šest mjeseci do godinu dana								50%	0
1.2.3.3	opterećena na preostali rok dospijea od jedne godine ili duže								100%	0
1.3	Zahtijevani stabilni izvori finansiranja iz HoV osim likvidne aktive	0	0	0						0
1.3.1	HoV i vlasnička ulaganja u društva koja se kotiraju na berzi i koja nijesu aktiva koja je prihvatljivi kao likvidna aktiva	0	0	0						0
1.3.1.1	neopterećena ili opterećena na preostali rok dospijea kraći od godinu dana					50%	50%	85%		0

1.3.1.2	opterećena na preostali rok dospjeća od jedne godine ili duže					100%	100%	100%		0
1.3.2	vlasnička ulaganja u društva koja se ne kotiraju na berzi i koja nijesu aktiva koja je prihvatljiva kao likvidna aktiva							100%		0
1.3.3	HoV koje nijesu aktiva koja je prihvatljiva kao likvidna aktiva opterećena na preostali rok dospjeća od jedne godine ili duže u skupu za pokriće					85%	85%	85%		0
1.4	Zahijevani stabilni izvori finansiranja iz kredita	0	0	0						0
1.4.1	transakcije finansiranja HoV sa finansijskim klijentima	0	0	0						0
1.4.1.1	obezbijeđene aktivom 1. klase prihvatljivom za primjenu korektivnog faktora od 0% za računanje LCR-a	0	0	0						0
1.4.1.1.1	neopterećena ili opterećena na preostali rok dospjeća kraći od šest mjeseci					0%	50%	100%		0
1.4.1.1.2	opterećena na preostali rok dospjeća od šest mjeseci do godinu dana					50%	50%	100%		0
1.4.1.1.3	opterećena na preostali rok dospjeća od jedne godine ili duže					100%	100%	100%		0
1.4.1.2	obezbijeđena drugom aktivom	0	0	0						0
1.4.2.2.1	neopterećena ili opterećena na preostali rok dospjeća kraći od šest mjeseci					5%	50%	100%		0
1.4.2.2.2	opterećena na preostali rok dospjeća od šest mjeseci do godinu dana					50%	50%	100%		0
1.4.2.2.3	opterećena na preostali rok dospjeća od jedne godine ili duže					100%	100%	100%		0
1.4.2	ostali krediti i avansi finansijskim klijentima					10%	50%	100%		0
1.4.3	aktiva opterećena na preostali rok dospjeća od jedne godine ili duže u skupu za pokriće					85%	85%	85%		0

1.4.4	kreditni nefinansijskim klijentima osim centralnim bankama ako je tim kreditima dodijeljen ponder rizika od 35% ili manji	0	0	0						0
1.4.4.0.1	od čega, obezbijedeni hipotekama na stambenim nepokretnostima									0
1.4.4.1	neopterećena ili opterećena na preostali rok dospijea kraći od šest mjeseci					50%	50%	65%		0
1.4.4.2	opterećena na preostali rok dospijea od šest mjeseci do godinu dana					50%	50%	65%		0
1.4.4.3	opterećena na preostali rok dospijea od jedne godine ili duže					100%	100%	100%		0
1.4.5	ostali kreditni nefinansijskim klijentima osim centralnim bankama	0	0	0						0
1.4.5.0.1	od čega, obezbijedeni hipotekama na stambenim nepokretnostima									0
1.4.5.1	neopterećena ili opterećena na preostali rok dospijea kraći od godinu dana					50%	50%	85%		0
1.4.5.2	opterećena na preostali rok dospijea od jedne godine ili duže					100%	100%	100%		0
1.4.6	bilansni proizvodi po osnovu finansiranja trgovine					10%	50%	85%		0
1.5	Zahtijevani stabilni izvori finansiranja iz derivata	0	0	0		0%	0%	0%		0
1.5.1	zahtijevani stabilni izvori finansiranja za obaveze po derivatima					5%				0
1.5.2	derivati kao aktiva koja utiče na NSFR					100%				0
1.5.3	data inicijalna marža					85%	85%	85%	85%	0
1.6	Zahtijevani stabilni izvori finansiranja iz doprinosa garantnom fondu centralne druge ugovorne strane					85%	85%	85%	85%	0
1.7	Zahtijevani stabilni izvori finansiranja iz ostale aktive	0	0	0						0

1.7.1	roba koja se fizički razmjenjuje			0						0
1.7.1.1	neopterećena ili opterećena na preostali rok dospjeća kraći od godinu dana							85%		0
1.7.1.2	opterećena na preostali rok dospjeća od jedne godine ili duže							100%		0
1.7.2	potraživanja po datumu trgovanja					0%				0
1.7.3	nekvalitetna aktiva					100%	100%	100%		0
1.7.4	ostala aktiva					50%	50%	100%		0
1.8	Zahtijevani stabilni izvori finansiranja iz vanbilansnih stavki	0	0	0						0
1.8.1	obavezujuće linije u okviru grupe na koje se primjenjuje povlašćeni tretman					0%	0%	0%		0
1.8.2	obavezujuće linije					5%	5%	5%		0
1.8.3	vanbilansne stavke po osnovu finansiranja trgovine					5%	7,5%	10%		0
1.8.4	nekvalitetne vanbilansne stavke					100%	100%	100%		0

12) Izvještaj o raspoloživim stabilnim izvorima finansiranja (Obrazac RSIF-RB)

(000 EUR)

Red br.	Opis pozicije	Iznos			Primjenjivi faktor raspoloživih stabilnih izvora finansiranja			Raspoloživi stabilni izvori finansiranja
		< 6 mjeseci	≥ 6 mjeseci do < 1 godine	≥ 1 godina	< 6 mjeseci	≥ 6 mjeseci do < 1 godine	≥ 1 godina	Ukupno
		1	2	3	4	5	6	7
2	RASPOLOŽIVI STABILNI IZVORI FINANSIRANJA	0	0	0				0
2.1	Raspoloživi stabilni izvori finansiranja iz stavki i instrumenata kapitala	0	0	0				0
2.1.1	redovni osnovni kapital						100%	0
2.1.2	dodatni osnovni kapital						100%	0
2.1.3	dopunski kapital						100%	0
2.1.4	ostali instrumenti kapitala						100%	0
2.3	Raspoloživi stabilni izvori finansiranja od ostalih nefinansijskih klijenata (osim centralnih banaka)	0	0	0				0
2.3.0.1	od čega, transakcije finansiranja HoV				0%	0%	0%	0
2.3.1	obaveze prema Vladi CG, centralnoj vladi države članice EU ili centralnoj vladi trećih zemalja				50%	50%	100%	0
2.3.2	obaveze prema lokalnoj samoupravi u CG ili lokalnoj samoupravi iz države članice EU ili treće zemlje				50%	50%	100%	0
2.3.3	obaveze prema subjektima javnog sektora u CG ili iz države članice EU ili treće zemlje				50%	50%	100%	0

2.3.4	obaveze prema multilateralnim razvojnim bankama i međunarodnim organizacijama				50%	50%	100%	0
2.3.5	obaveze prema nefinansijskim velikim klijentima				50%	50%	100%	0
2.4	Raspoloživi stabilni izvori finansiranja iz obaveza i obavezujućih linija u okviru grupe na koje se primjenjuje povlašćeni tretman				0%	0%	0%	0
2.5	Raspoloživi stabilni izvori finansiranja od finansijskih klijenata i centralnih banaka	0	0	0				0
2.5.1	obaveze prema Centralnoj banci, ECB-u ili centralnoj banci iz države članice EU					50%	100%	0
2.5.2	obaveze prema centralnim bankama iz trećih zemalja					50%	100%	0
2.5.3	obaveze prema finansijskim klijentima	0	0	0		50%	100%	0
2.6	Raspoloživi stabilni izvori finansiranja iz obaveza ako ne može da se utvrdi druga ugovorna strana					50%	100%	0
2.7	Raspoloživi stabilni izvori finansiranja iz neto obaveza po derivatima							0
2.8	Raspoloživi stabilni izvori finansiranja iz međuzavisnih obaveza	0	0	0				0
2.8.1	promotivni krediti i relevantne kreditne linije i linije za likvidnost							0
2.8.2	ostalo							0
2.9	Raspoloživi stabilni izvori finansiranja iz ostalih obaveza	0	0	0				0
2.9.1	obaveze po datumu trgovanja							0
2.9.2	odložene poreske obaveze					50%	100%	0

2.9.3	manjinski udjeli					50%	100%	0
2.9.4	ostale obaveze					50%	100%	0
2.8.2	ostalo							0
2.9	Raspoloživi stabilni izvori finansiranja iz ostalih obaveza	0	0	0				0
2.9.1	obaveze po datumu trgovanja							0
2.9.2	odložene poreske obaveze					50%	100%	0
2.9.3	manjinski udjeli					50%	100%	0
2.9.4	ostale obaveze					50%	100%	0

13) Izvještaj o pokazatelju neto stabilnih izvora finansiranja (Obrazac NSFR-RB)

(000 EUR)

Red br.	Opis pozicije	Iznos	Zahtijevani stabilni izvori finansiranja	raspoloživi stabilni izvori finansiranja	pokazatelj
		1	2	3	
1	ZAHTIJEVANI STABILNI IZVORI FINANSIRANJA	0	0		
1.1	zahtijevani stabilni izvori finansiranja iz aktive centralne banke	0	0		
1.2	zahtijevani stabilni izvori finansiranja iz likvidne aktive	0	0		
1.3	zahtijevani stabilni izvori finansiranja iz HoV osim likvidne aktive	0	0		
1.4	zahtijevani stabilni izvori finansiranja iz kredita	0	0		
1.5	Zahtijevani stabilni izvori finansiranja iz derivata	0	0		
1.6	zahtijevani stabilni izvori finansiranja iz doprinosa garantnom fondu centralne druge ugovorne strane	0	0		
1.7	Zahtijevani stabilni izvori finansiranja iz druge aktive	0	0		
1.8	zahtijevani stabilni izvori finansiranja iz vanbilansnih stavki	0	0		
2	RASPOLOŽIVI STABILNI IZVORI FINANSIRANJA	0		0	
2.1	raspoloživi stabilni izvori finansiranja iz stavki i instrumenata kapitala	0		0	
2.2	raspoloživi stabilni izvori finansiranja od ostalih nefinansijskih klijenata (osim centralnih banaka)	0		0	
2.3	raspoloživi stabilni izvori finansiranja iz obaveza i obavezujućih linija u okviru grupe na koje se primjenjuje povlašćeni tretman	0		0	
2.4	raspoloživi stabilni izvori finansiranja od finansijskih klijenata i centralnih banaka	0		0	
2.5	raspoloživi stabilni izvori finansiranja iz obaveza ako se druga ugovorna strana ne može utvrditi	0		0	
2.6	raspoloživi stabilni izvori finansiranja iz međuzavisnih obaveza	0		0	
2.7	raspoloživi stabilni izvori finansiranja iz drugih obaveza	0		0	
3	pokazatelj neto stabilnih izvora finansiranja (NSFR)				0,00%

521.

Shodno članu 61 st. 1 i 4 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG”, br. 2/18, 34/19, 8/21, 82/25 i 3/26), Vlada Crne Gore je, na sjednici od 26. februara 2026. godine, donijela

R J E Š E N J E
O PRESTANKU VRŠENJA DUŽNOSTI V. D. GENERALNE DIREKTORICE
DIREKTORATA ZA TRANSPARENTNOST, OTVORENOST I UNAPREĐENJE JAVNE
UPRAVE U MINISTARSTVU JAVNE UPRAVE

Lidiji Ljumović, vršiteljki dužnosti generalne direktorice Direktorata za transparentnost, otvorenost i unapređenje javne uprave u Ministarstvu javne uprave, prestaje vršenje dužnosti generalne direktorice ovog direktorata.

Broj: 11-104/26-363/5

Podgorica, 26. februara 2026. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
mr **Milojko Spajić**, s.r.

522.

Na osnovu 20c Zakona o zaštiti konkurencije („Službeni list CG”, br. 44/12, 13/18 i 145/21), Vlada Crne Gore je, na sjednici od 26. februara 2026. godine, donijela

R J E Š E N J E
O RAZRJEŠENJU ČLANICE SAVJETA
AGENCIJE ZA ZAŠTITU KONKURENCIJE

Razrješava se članica Savjeta Agencije za zaštitu konkurencije Ljubica Radović, prije isteka vremena na koje je imenovana, na lični zahtjev.

Broj: 11-104/26-486/3

Podgorica, 26. februara 2026. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
mr **Milojko Spajić**, s.r.

523.

Na osnovu člana 50 stav 6 Zakona o vanjskim poslovima („Službeni list CG”, broj 70/17), Vlada Crne Gore je, na sjednici od 26. februara 2026. godine, donijela

R J E Š E N J E
O OPOZIVU POČASNE KONZULKE CRNE GORE
U VILJNUSU, REPUBLIKA LITVANIJA

Opoziva se Daiva Perevičiene Skardžiute sa dužnosti počasne konzulke Crne Gore u Viljnusu – Republika Litvanija, sa nadležnošću za cijelu teritoriju Republike Litvanije, na lični zahtjev.

Broj: 11-104/26-526/3

Podgorica, 26. februara 2026. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
mr **Milojko Spajić**, s.r.

524.

Na osnovu člana 30 stav 4 Zakona o državnoj upravi („Službeni list CG”, br. 78/18, 70/21 i 52/22), a postupajući po Presudi Upravnog suda Crne Gore U. br. 1112/25 od 24. 12. 2025. godine, Vlada Crne Gore je, na sjednici od 26. februara 2026. godine, donijela

R J E Š E N J E
O RAZRJEŠENJU DRŽAVNOG SEKRETARA
U MINISTARSTVU EKONOMSKOG RAZVOJA

Razrješava se dr Goran Jovetić dužnosti državnog sekretara u Ministarstvu ekonomskog razvoja.

Broj: 11-104/26-527/3

Podgorica, 26. februara 2026. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
mr **Milojko Spajić**, s.r.

525.

Na osnovu člana 61 st. 1 i 4 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG”, br. 2/18, 34/19, 8/21, 82/25 i 3/26), Vlada Crne Gore je, na sjednici od 26. februara 2026. godine, donijela

R J E Š E N J E
O ODREĐIVANJU VRŠIOCA DUŽNOSTI GENERALNOG DIREKTORA
DIREKTORATA ZA MEĐUNARODNU SARADNJU, EVROPSKE INTEGRACIJE I
IMPLEMENTACIJU EU FONDOVA, ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE, POŠTANSKU
DJELATNOST I RADIO SPEKTAR U MINISTARSTVU EKONOMSKOG RAZVOJA

Za vršioca dužnosti generalnog direktora Direktorata za međunarodnu saradnju, evropske integracije i implementaciju EU fondova, elektronske komunikacije, poštansku djelatnost i radio spektar u Ministarstvu ekonomskog razvoja određuje se Igor Vučinić, diplomirani ekonomista, do postavljenja generalnog direktora ovog direktorata u skladu sa zakonom, a najduže do šest mjeseci.

Broj: 11-100/26-533/3

Podgorica, 26. februara 2026. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
mr **Milojko Spajić**, s.r.

526.

Na osnovu člana 61 st. 1 i 4 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG”, br. 2/18, 34/19, 8/21, 82/25 i 3/26), Vlada Crne Gore je, na sjednici od 26. februara 2026. godine, donijela

R J E Š E N J E
O ODREĐIVANJU VRŠITELJKE DUŽNOSTI GENERALNE DIREKTORICE
DIREKTORATA ZA INVESTICIJE I RAZVOJ KONKURENTNOSTI U TURIZMU
U MINISTARSTVU TURIZMA

Za vršiteljku dužnosti generalne direktorice Direktorata za investicije i razvoj konkurentnosti u turizmu u Ministarstvu turizma određuje se Zorica Vojinović, profesorica engleskog jezika i književnosti, do postavljenja generalnog direktora ovog direktorata u skladu sa zakonom, a najduže do šest mjeseci.

Broj: 11-100/26-544/3

Podgorica, 26. februara 2026. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
mr **Milojko Spajić**, s.r.

527.

Na osnovu člana 61 st. 1 i 4 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG”, br. 2/18, 34/19, 8/21, 82/25 i 3/26), Vlada Crne Gore je, na sjednici od 26. februara 2026. godine, donijela

R J E Š E N J E
O ODREĐIVANJU VRŠITELJKE DUŽNOSTI
GENERALNE DIREKTORICE
DIREKTORATA ZA RAZVOJ I PRAĆENJE PRUŽANJA USLUGA U MINISTARSTVU
SOCIJALNOG STARANJA, BRIGE O PORODICI I DEMOGRAFIJE

Za vršiteljku dužnosti generalne direktorice Direktorata za razvoj i praćenje pružanja usluga u Ministarstvu socijalnog staranja, brige o porodici i demografije određuje se mr Amela Orahovac, do postavljenja generalnog direktora ovog direktorata u skladu sa zakonom, a najduže do šest mjeseci.

Broj: 11-100/26-566/3

Podgorica, 26. februara 2026. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
mr **Milojko Spajić**, s.r.

528.

Na osnovu člana 46 Zakona o računovodstvu („Službeni list CG”, broj 84/25), Vlada Crne Gore je, na sjednici od 26. februara 2026. godine, donijela

R J E Š E N J E
O IMENOVANJU ČLANOVA SAVJETA ZA RAČUNOVODSTVO

Za članove Savjeta za računovodstvo imenuju se:

- Mr Snežana Mugoša;
- Prof. dr Ana Lalević-Filipović;
- Mr Branka Šušić-Radovanović;
- Mijat Ilinčić;
- Anastasija Boljević.

Broj: 11-100/26-574/3

Podgorica, 26. februara 2026. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
mr **Milojko Spajić**, s.r.

529.

Shodno članu 61 st. 1 i 4 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG”, br. 2/18, 34/19, 8/21, 82/25 i 3/26), Vlada Crne Gore je, na sjednici od 26. februara 2026. godine, donijela

R J E Š E N J E
O ODREĐIVANJU VRŠIOCA DUŽNOSTI POMOĆNIKA
DIREKTORA UPRAVE ZA SAOBRAĆAJ

Za vršioca dužnosti pomoćnika direktora Uprave za saobraćaj određuje se Blagoje Konatar, spec. sc. drumskog saobraćaja, do postavljenja pomoćnika direktora Uprave za saobraćaj u skladu sa zakonom, a najduže do šest mjeseci.

Broj: 11-100/26-528/3

Podgorica, 26. februara 2026. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
mr **Milojko Spajić**, s.r.

530.

Na osnovu člana 61 st. 1 i 4 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG”, br. 2/18, 34/19, 8/21, 82/25 i 3/26), Vlada Crne Gore je, na sjednici od 26. februara 2026. godine, donijela

R J E Š E N J E
O ODREĐIVANJU VRŠITELJKE DUŽNOSTI
SEKRETARKE MINISTARSTVA POMORSTVA

Za vršiteljku dužnosti sekretarke Ministarstva pomorstva određuje se Ivana Radović, diplomirana pravica, do postavljenja sekretara ovog ministarstva u skladu sa zakonom, a najduže do šest mjeseci.

Broj: 11-100/26-547/3

Podgorica, 26. februara 2026. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
mr **Milojko Spajić**, s.r.

531.

Na osnovu člana 2 Odluke o obrazovanju Međuresorske radne grupe za uspostavljanje mehanizma za bezbjednost novinara („Službeni list CG”, broj 161/25), Vlada Crne Gore je, na sjednici od 26. februara 2026. godine, donijela

R J E Š E N J E
O IMENOVANJU PREDSJEDNIKA, ZAMJENIKA
PREDSJEDNIKA I ČLANOVA MEĐURESORSKE RADNE GRUPE ZA
USPOSTAVLJANJE MEHANIZMA ZA BEZBJEDNOST NOVINARA

1. Imenuju se predsjednik, zamjenik predsjednika i članovi Međuresorske radne grupe za uspostavljanje mehanizma za bezbjednost novinara, i to:

Predsjednik,

Predrag Nikolić, novinar, predstavnik medija.

Zamjenik predsjednika,

Dražen Đurašković, novinar, predstavnik medija.

Članovi/ice:

- Pavle Jokić, savjetnik generalnog sekretara Vlade, predstavnik Generalnog sekretarijata Vlade Crne Gore;

- Goran Mugoša, viši policijski inspektor, predstavnik Ministarstva unutrašnjih poslova;

- Maja Janković, državna tužiteljka upućena u Specijalno državno tužilaštvo, predstavnica Osnovnog državnog tužilaštva;

- Mirko Bošković, advokat, predstavnik medija;

- Dragana Đokić, psihološkinja i psihoterapeutkinja, predstavnica medija.

2. Ovo rješenje objaviće se u „Službenom listu Crne Gore“.

Broj: 11-100/26-558/3

Podgorica, 26. februara 2026. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
mr **Milojko Spajić**, s.r.

532.

Na osnovu člana 8 stav 2 Zakona o državnim nagradama („Službeni list CG”, broj 17/19), Vlada Crne Gore je, na sjednici od 26. februara 2026. godine, donijela

R J E Š E N J E
O RAZRJEŠENJU ŽIRIJA ZA DODJELU DRŽAVNE NAGRADE „PETAR LUBARDA“

Razrješava se Žiri za dodjelu Državne nagrade „Petar Lubarda”, imenovan Rješenjem Vlade Crne Gore broj 04-62/2 od 26. januara 2022. godine, zbog isteka mandata, u skladu sa članom 8 stav 2 Zakona o državnim nagradama, u sastavu:

- 1) Mirko Toljić, likovni umjetnik, predsjednik,
- 2) Milica Bezmarević, historičarka umjetnosti, članica,
- 3) Predrag Milačić, likovni umjetnik, član,
- 4) Ivana Radovanović, likovna umjetnica, članica i
- 5) Dino Karailo, likovni umjetnik, član.

Broj: 11-104/26-523/3

Podgorica, 26. februara 2026. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
mr **Milojko Spajić**, s.r.

533.

Na osnovu člana 33, a u vezi sa članom 12 Zakona o državnim nagradama („Službeni list CG”, broj 17/19), Vlada Crne Gore je, na sjednici od 26. februara 2026. godine, donijela

R J E Š E N J E

O IMENOVANJU ŽIRIJA ZA DODJELU DRŽAVNE NAGRADE „PETAR LUBARDA“

1. Imenuje se Žiri za dodjelu Državne nagrade „Petar Lubarda”, u sastavu:

- 1) Ljiljana Zeković, historičarka umjetnosti, predsjednica,
- 2) mr Pavle Pejović, akademski vajar, član,
- 3) Jelena Tomašević, multimedijalna umjetnica, članica,
- 4) Maja Đurić, historičarka umjetnosti, članica, i
- 5) Ljiljana Karadžić, historičarka umjetnosti, članica.

2. Žiri iz tačke 1 ovog rješenja imenuje se na period od godinu dana.

3. Predsjedniku, članovima i sekretaru Žirija pripada naknada za rad u jednokratnom iznosu od devet (9) obračunskih vrijednosti koeficijenta u bruto iznosu od 90,00 eura, a sekretaru Žirija u jednokratnom iznosu od četiri (4) obračunske vrijednosti u bruto iznosu od 90 eura.

Broj: 11-100/26-524/3

Podgorica, 26. februara 2026. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
mr **Milojko Spajić**, s.r.

534.

Na osnovu člana 322 stav 2, a u vezi sa članom 324 stav 1 tačka 2 Zakona o lijekovima („Sl. list CG”, br. 14/26) i člana 15 Statuta Instituta za lijekove i medicinska sredstva, Vlada Crne Gore je, na sjednici od 26. februara 2026. godine, donijela

R J E Š E N J E
O RAZRJEŠENJU ČLANA UPRAVNOG ODBORA
INSTITUTA ZA LJEKOVE I MEDICINSKA SREDSTVA

Razrješava se član Upravnog odbora Instituta za lijekove i medicinska sredstva, dr Bojan Komatina, Stomatološka ordinacija Dental Centar „Barović”, Podgorica, zbog podnošenja ostavke.

Broj: 11-104/26-578/3

Podgorica, 26. februara 2026. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
mr **Milojko Spajić**, s.r.

535.

Na osnovu člana 322 stav 2 Zakona o lijekovima („Sl. list CG”, br. 14/26) i člana 15 Statuta Instituta za lijekove i medicinska sredstva, Vlada Crne Gore je, na sjednici od 26. februara 2026. godine, donijela

R J E Š E N J E
O IMENOVANJU ČLANICE UPRAVNOG
ODBORA INSTITUTA ZA LJEKOVE
I MEDICINSKA SREDSTVA

Za članicu Upravnog odbora Instituta za lijekove i medicinska sredstva imenuje se dr Biljana Šuković, Medicinski centar, Ministarstvo unutrašnjih poslova.

Broj: 11-100/26-579/3

Podgorica, 26. februara 2026. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
mr **Milojko Spajić**, s.r.

536.

Na osnovu člana 22 stav 1 Uredbe o Vladi Crne Gore („Službeni list CG”, br. 80/08, 14/17, 28/18, 63/22 i 121/23), Vlada Crne Gore je, na sjednici od 26. februara 2026. godine, donijela

R J E Š E N J E
O IMENOVANJU NACIONALNOG
KOORDINATORA ZA ŠENGEN

Za nacionalnog koordinatora za Šengen imenuje se Petar Koprivica, državni sekretar u Ministarstvu unutrašnjih poslova.

Broj: 11-100/26-648/2

Podgorica, 26. februara 2026. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
mr **Milojko Spajić**, s.r.

537.

Na osnovu člana 16 stav 3 Uredbe o Vladi Crne Gore („Službeni list CG”, br. 80/08, 14/17, 28/18, 63/22 i 121/23), Vlada Crne Gore je, na sjednici od 26. februara 2026. godine, donijela

R J E Š E N J E
O IMENOVANJU SAVJETNICE
POTPREDSJEDNIKA VLADE ZA
MEĐUNARODNE ODNOSI

Za savjetnicu potpredsjednika Vlade za međunarodne odnose imenuje se Dženisa Mujević, profesorica crnogorskog jezika i južnoslovenskih književnosti.

Broj: 11-100/26-605/2

Podgorica, 26. februara 2026. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
mr **Milojko Spajić**, s.r.